

S. III. St.

EX BIBLIOTH.

NATIONIS HUNGAR.

VITEBERG.

III A 143.

SIGNAT. c1515CCCXIII.

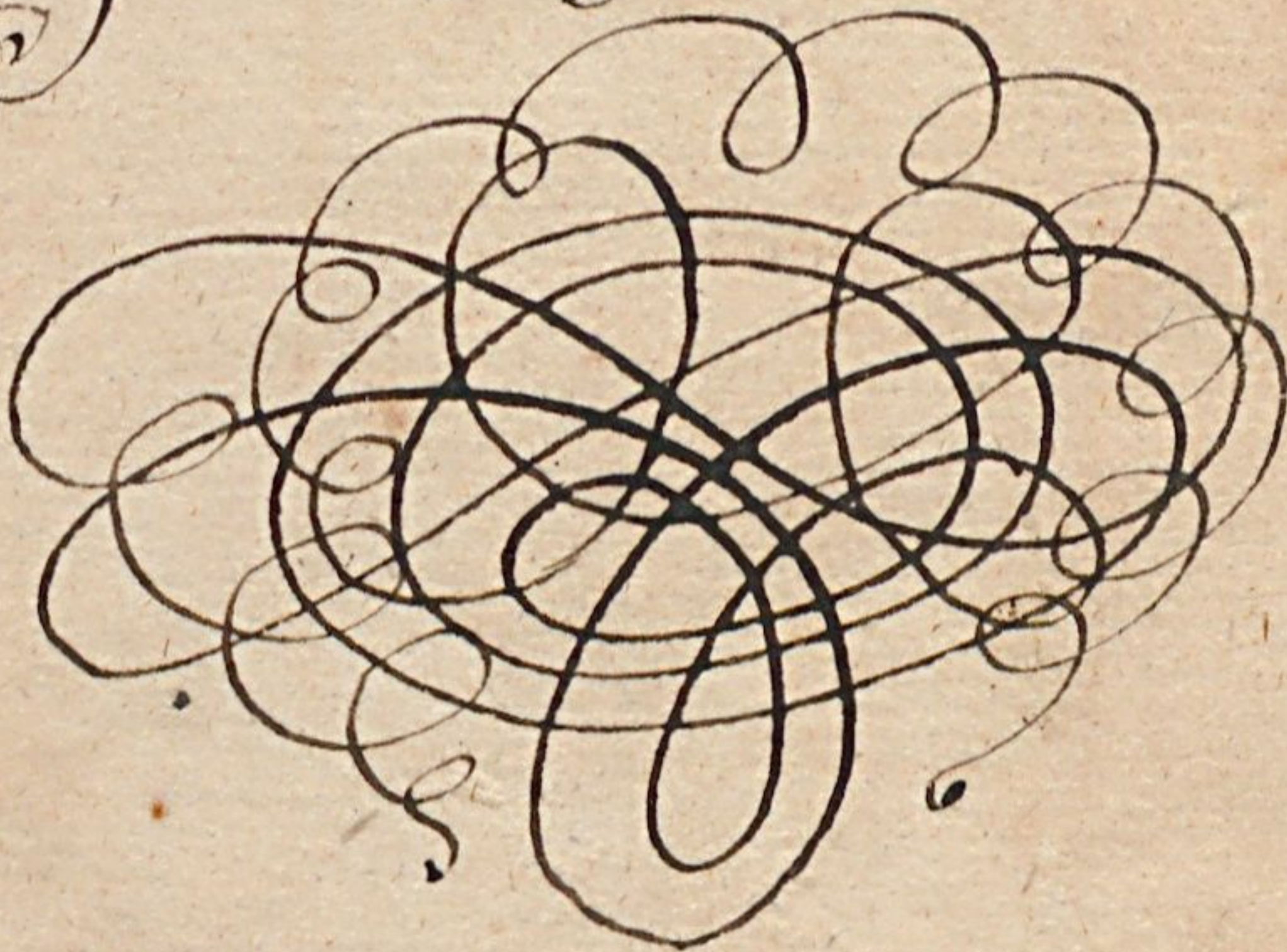
ΣΥΝ ΘΕΩ.

Initium Sapientia, timor Domini.

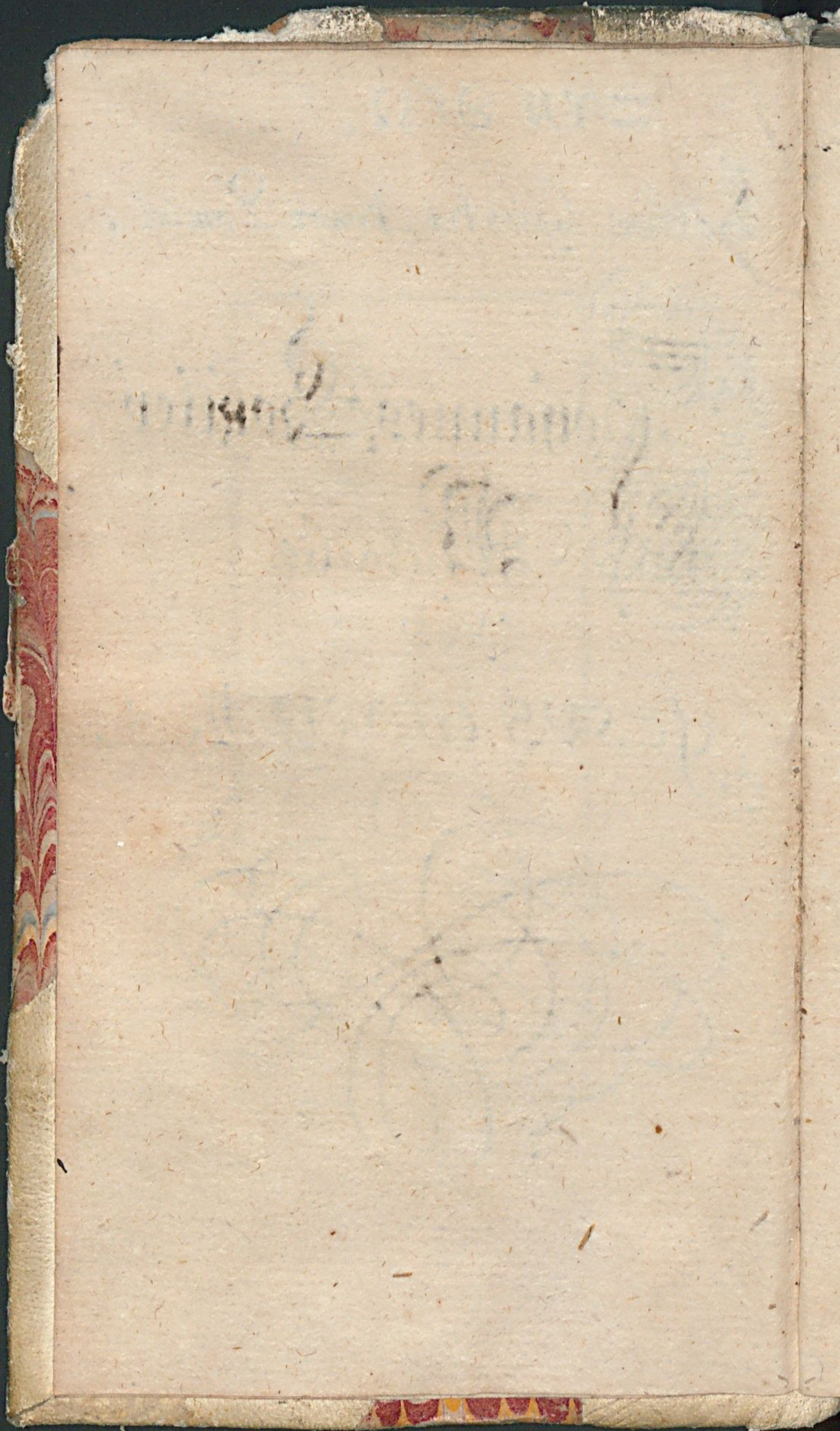
Johannes Hohlieb
Michaelis

Symb:

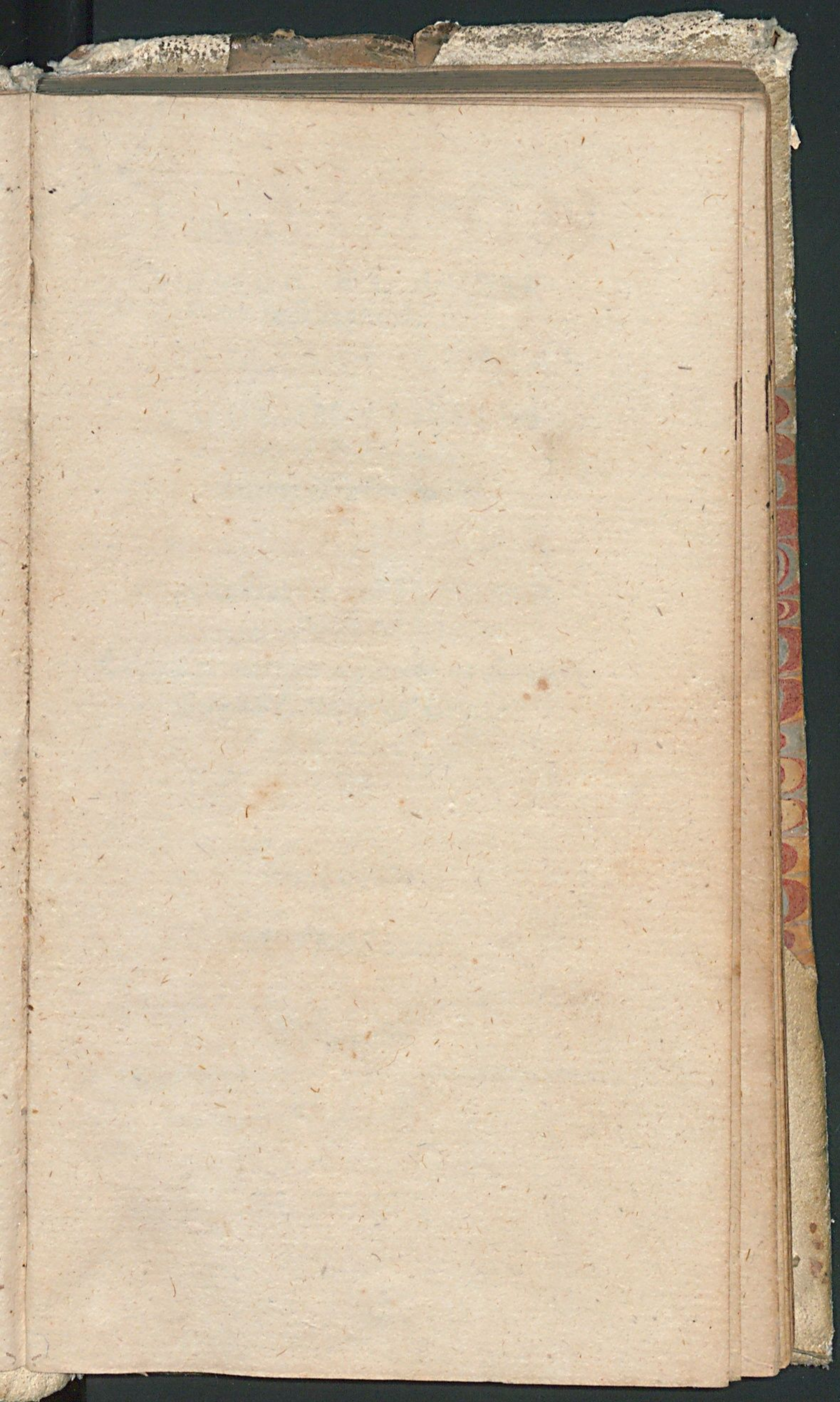
JESE'S GLORIA MEA.

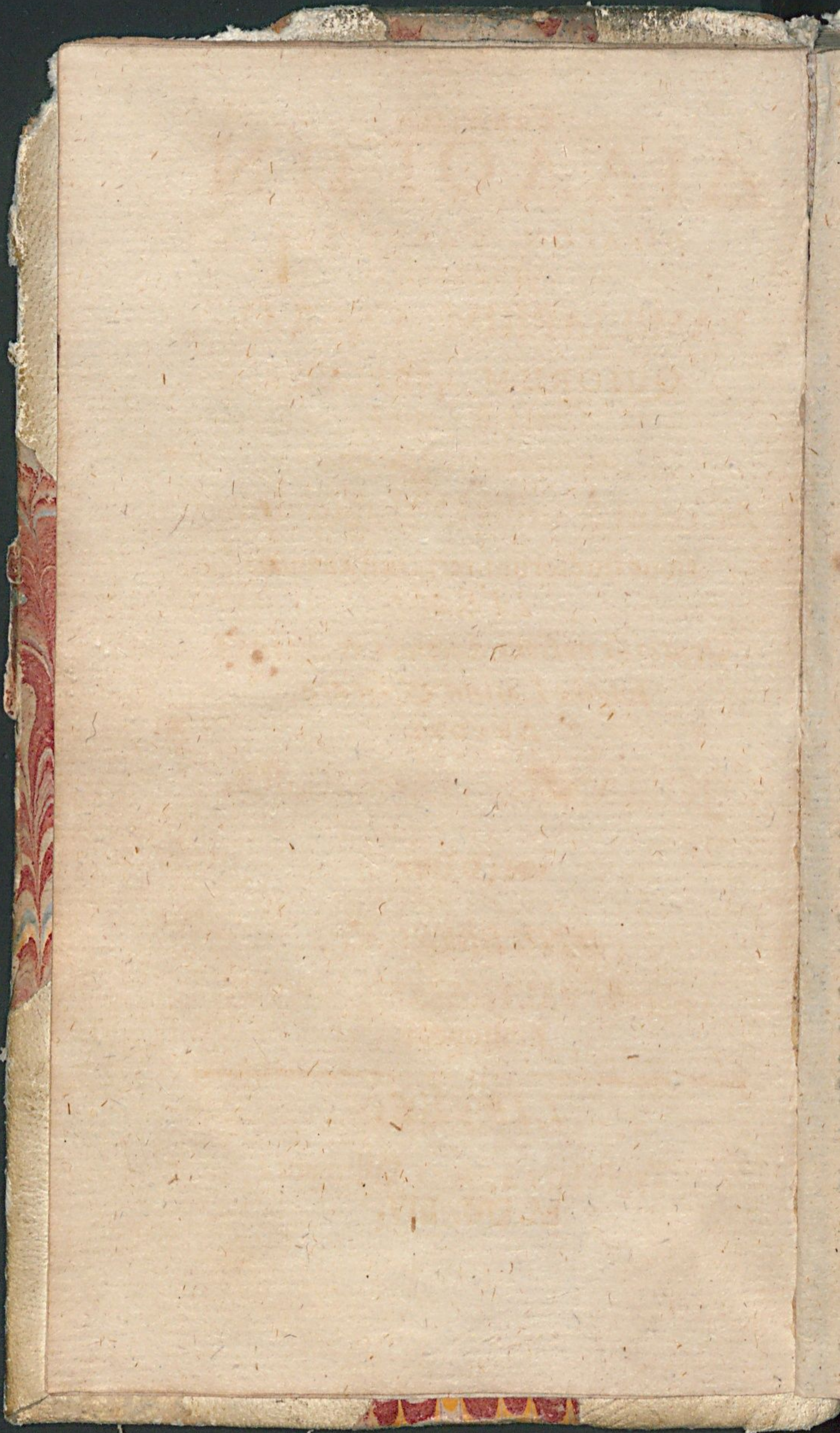

ΟΙΚΕΙΩΝ
ΔΙΑΛΟΓΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

καὶ ῥωμαϊσί,

FAMILIARIUM COLLO-

QUIORUM LIBELLUS

Græcè & Latinè,

auctus & recognitus.

Accessit & utilis Dialogus de ra-

tione studiorum rectè instituenda.

ITEM

Oratio de ratione discendæ ac docendæ

linguæ Latinæ & Græcæ.

AUCTORE

JOHANNE POSSELIO.

✽(o)✽

WITTEBERGÆ.

Impensis BALTHASARIS MEVII,

Bibliopola.

LIPSIÆ,

Typis JOHANNIS Wittigau /

M. DC. LIV.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΠΟΣΣΕΛΙΟΣ

ΤΟΪΣ ΑΝΔΡΑΣΙ ΦΙΛΟΜΟΤΣΟΙΣ
καὶ παρδαίοις, τοῖς μετὰ τῆς εὐσεβῆς παι-
δείας τὰς νεανίσκας τὰ ῥωμαϊκὰ ἔ-
λληνικὰ γράμματα διδάσκων,
εὖ πεποίηται.

Ορθῶς καὶ νενεχόντως ὑπὸ τινῶν τῶν
σοφῶν εἴρηται,

ὅς μὴ ῥωμαϊκοῖς ἑλληνικὰ γράμματα μίξεν,
ἔδιδάσκει λογικῆ τέχνομα ἀνδρὸς ἔχειν.

Ὁμολογεῖται μὲν γὰρ ὑπὸ πάντων πε-
παιδευμένων καὶ ἀφρονούντων ἀνδρῶν, ἵδης
ῥωμαϊκῆς λογογράφου καὶ ποιητῆς, πᾶ-
σαν ἡμῶν ἐαυτῶν παιδείαν καὶ σοφίαν, ἔτι μὲν
ἐν τοῖς λόγοις δεινότητά, ὡσαύτῃ τῶν ἑλλήνων
εὐληφέναι, καὶ πλεῖστα ἄλλα, ὡς ἡμῶν
ἑλλωικαῖς λέξεσιν, ἐκφωνεῖσθαι διδάσκει,
μᾶλλον ἢ τὸν λόγον ῥωμαϊκὸν ἄλλο ὀρθῶς γνω-
θῆναι, ἔδὲ γραφῆναι, ἔδ' ἐρμηνεύθῆναι,
ἀντὶ τῆς ἑλλωικῆς γλώττης οἶοντ' εἶναι.
πλεῖστα τοιγαρῶν ὠφελῶνται πάντες, ὅσοι ἐν
ταῖς ἐαυτῶν περὶ τὰ γράμματα παρδαῖς, τὰ
ῥωμαϊκὰ τοῖς ἑλλωικοῖς συνάπτησιν, ὅπως
ἐν αἰμα

ἐν ἀμφοτέροις ὁμοίως ἰσχύοντες τυγχάνω-
σιν. ἐγὼ δὲ ἵνα κατ' ἐμαυτὸν μέρω ἐν τῷ ταῖς
ἀμφοτέρας γλώττας ὀρθῶς καὶ ῥαδίως μα-
θεῖν, τοῖς φιλομαθεῖσι τῶν νεανίσκων βοηθή-
σω, τὰς τῆς Διαλόγου ἐξέδωκα, αὐτὰς τῆ
ἐκείνων ψυχῇ καὶ χεῖρσιν σωματικαῖς, τὰς
τῆς εἰσδοτικῆς ἀναγνώσονται καὶ ἀμαχεύ-
σονται πρὸς τὸν βίον, αἰσθήσονται τὰς τῆ
πόνος πλείστον ὀνησόμενοι, ἔρρωσθε, καὶ μετ'
ἐμοῦ τὴν πρὸς τὰς τέχνας ἐγλώττας πρὸς
εἰς τὸν Θεόν, τὸν πάντων τῶν ἀγαθῶν τῶν
ἐν τῷ βίῳ αἴτιον, δοξάζειν, καὶ τὴν ἀληθι-
νὴν περὶ αὐτῶν, καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν ἀγαπητὴν ἱ-
στορίαν Χριστοῦ, τῆς κυρίας ἡμῶν, διδαχὴν μη-
κίωειν, κατατίθεσθε, μεμνημένοι τοῦ τῆς Δα-
νιήλου, οἱ σιωπῶντες ἐκλάμψουσιν ὡς ἡ λαμ-
πρότης τῆς σφραγίσματος, καὶ ἀπὸ τῶν δικαί-
ων τῶν πολλῶν ὡς οἱ ἀστέρες εἰς τὸν αἰῶνα
καὶ ἐπί. ἐκ τῆς Ροδοπόλεως, ἔτει ἀπὸ
τῆς θεογονίας α φ π η.

Α Ζ Π Α

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ὧΣ ΧΡΗ
ἀπαύξασθαι καὶ ὧ ἐπιβουλεύειν.

Χαίρε διδάσκαλε αἰδέσιμῳ.
Χαίρε ἄνερ ὡς φανέσασθε.
Χαίρε κύριε ἐκδοξότατε.
Χαίρε πλείστον ἀδελφέ.
Χαίρε συμμαθητάι.
Χαίρετε συμμαθηταί.
Χαίρε πάντες τιμαλφέτατε
ἀπόκρισις.

Χαίρε καὶ σύ,

Χαίρε ὁμοίως.

Σὺ ὅτι ἐπλήθεις ἡδομαι.

ἡδαια ἐμοί ἢ παρσία ἢ
ἴσθην ἢ ἀφιξίς ἢ σε.

χαίρων σοὶ ἔχω.

ἴδομαι τῶ θεῷ, ἴδομαι σοὶ ποιῆσαι τῷ
ἡμέραν ταύτην.

ἀπόκρισις.

Ταυτὸ καὶ σοὶ εὐχομαι.

εὐχομαί σοι νύκτα ὀτυχή.

ἐπιβουλεύω σοὶ ὑπνον ἡσυχον.

ἀπόκρισις.

Τοιοῦτον καὶ σοὶ εὐχομαι, ὦ Παῦλε φίλτατε.

ἀπο-

SALUTANDI ET BENE
Precandi formulæ.

Salve Doctor observande,
Salve vir ornatissime.
Salve Domine clarissime.
Salve plurimum frater.
Salve condiscipule.
Salvete condiscipuli. Salve Pater honoratissime.

Responsio.

Salve & tu.
Salve similiter.
Salvum te advenisse gaudeo
Iucundus est adventus.
michi tuus reditus.
Habeo tibi gratiam.
Precor Deum, ut tibi hanc diem felicem
reddat.

Responsio.

Idem & tibi precor.
Precor tibi felicem noctem.
Precor tibi placidam quietem.

Responsio.

Talem & tibi precor, Paule carissime.

A 3

Pre-

COLLOQVIA.

Λυσιτελείτω σοι τὴ βαλανεῖον.
Ευτυχὲς ποιείτω ὁ θεὸς τὸ λυτρὸν σοῦ.
ἀποκρίσις.

ἔχω σοι χάριν.
ἡδεῖα μοί ἔστιν ἡ ἰουχή σοῦ.
ἔρρωσο εὐδαιμόνως.

καὶ σύ ἔρρωσο { εὖ.
καλλιῶσα,
εὐτυχέως.
ἔρρωσθε.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ὡς κρη
ἵπιδάιτα καλεῖν.

χαῖρε διδάσκαλε.
Διδάσκαλῶ.

χαῖρε καὶ σύφιλε { παῖ.
μαθητῶ.
πέτρε.
παιδάριον.

πατήρ μου { ἀριστῶν } τῆ ὥρα { δεκάτη.
δεῖται σοῦ } δαιπνεῖν } ἐνδεκάτη.
μετὰ αὐτῆ } κύριῶ μου αἰτεῖ ὡρᾶ σοῦ } πέμπτη.
συμβιῶναι αὐτῷ ἐν τῷ } ἕκτη.
ἀρίστω.
δείπνω.

πατήρ.

FAMILIARIA.

Prosit tibi balneum.

Deus fortunet lavationem tuam.

Responsio.

Habeo tibi gratiam.

Grata mihi est precatio tua.

Vale feliciter.

*Et tu { benè }
          { feliciter } vale.*

{ optimè }

Valete.

INVITANDI AD CON-
vivium formulæ.

Salve Præceptor.

Præceptor.

{ puer.

Salve & tu mi { discipule.

{ Petre.

Puer.

*Meus pa- { prandeas. { hora { decima
ter rogat } } } undecima
te, ut a- } } } quinta.
pud se { cænes. } } } sexta.*

*Dominus meus petit à te, ut sis suis
conviva in { prandio.*

{ cæna.

A 4

Pater

FAMILIARIA.

Pater.

Abi [advocatum] convivas.
[adductum]

Puer.

Abeo Pater.

Vade Domine

Fiet. Curabitur.

Sis saluus [Domine] [Præceptor] humanissime.

Responsio.

Saluus sis tu quoque mi puer.

Puer.

Pater } meus expectat humanitatem
Hærus } tuam.

ea, ubi volet, ad [prandium] [cœnam] veniat.

Eximie domine Doctor, omnes convivæ
jam adsunt, unum te expectant, & nisi te
expectarent, jam accumberent, ideo te
rogant, [prandium]
ut ad [cœnam] accedas.

Imminet } [quinta].
Instat } hora [sexta].
[decima].
[undecima].

A s

Pran-

COLLOQVIA

ὁ τῶν δειψῶν } χερῶν πάρεσσιν.
ὁ τῶν δειπνῶν }

πάρεσσιν οἱ κεκλημμένοι ἐπὶ τῷ θύρῳ
εἰσαγε τὰς κεκλημμένους.

ὑποδέχε τὰς συωδείωντας.

ὑός.

Χαῖρε διδάσκαλε αἰδεσσιμε:

Κεχαρισμῶς ἡμῖν ποιῆς, ἀξιῶσαις ἡμέτε-
ρῶν εἶναι συμπότης.

πατήρ.

ἐπίμασον τὸ ἄριστον } παιδάριον.
δειπνον }

ὡροσκεύαζε } τῷ τραπέζῳ.
εἰσῶσον }

ὡρα } ἄρτον } δεγυρεῖ.
τίθει. } κοχλιάριον } ξυλικά.

Φέρε { κάρδοπον.
ὀθόνιον.
ποτήρια.

ἔκλθε } τὴν κύληκα.
τὸ δεγυρεῖν ποτήριον.

τὸν κύκλον ἐν μέσῳ τῆς τραπέζης τίθει.

τίθει κατὰ τὴν τάξιν τὰς ἐδρας, καὶ ὡροσκε-
Φάλαια ἐπιτίθει.

Φέρε ὕδωρ πρὸς τὸ νίπτεν τὰς χεῖρας.

Νίπτε

FAMILIARIA.

Prandendi }
Cœnandi } tempus adest.

Adsunt invitati præforibus.

Duc intro convivas.

Excipito convivas.

Filius.

Salve Præceptor observande.

Gratam rem nobis facis, quod non dedi-
gnaris noster esse conviva.

Para { Prandium } puer.
          { cœnam }

Adorna } mensam.
Sterne }

Appone { cochlearia } argentea.
          { panem. } lignea.

Adfer { panarium.
          { mappam.
          { pocula.

Elue { calicem.
          { argenteum poculum.

Circum in medium mensæ ponito.

Colloca ex ordine sellas, & pulvinaria
superpone.

Adfer aquam ad lavandas manus.

Lava

COLLOQUIA

Νίψε σὺ πρότερον.

Νίψε τὰς χεῖρας.

Νίψομεν ὁμῶς.

Ἐπίδος ἡ χειρῶμακτρον.

μοι ἡ ἀλοδόχον.

Τί ἐσθή-

καδέζεσθε.

κατε;

κατακλίνεσθε.

Τὸ ἄριστον } Διαφθεί- } ἀπασίαν.

Τὸ δείπνον } ρεται Δια } ἀναβολίω.

Τὸ συμπόσιον } τὴν σίω } βραδυτήτα.

Τὸ σιτίον παρετέθη, καδέζεσθε ἔν,

Πῶ κελεύεις με καδέζεσθαι;

ἐν πρώτῳ τῷ } κατακλίνε,

τόπῳ } ἀνάπεσε,

ἀνέπεσον οἱ κεκλημημένοι,

παιδάριον, εὐλόγησον τὴν τράπεζαν.

παιδάριον.

οἱ ὀφθαλμοὶ πάντων εἰς σε βλέπουσιν κύ-
ριε, καὶ τὰ λοιπὰ.

προστίθει καὶ γνώμην αξιομνημόνευτον,
ἣν νεωστὶ ἐκ τῆς δημηγορίας ἔμαθες.

πάν κτήσιμα καλὸν, καὶ ἔδεν ἀπόβλη-
τον, μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον, ἀγι-
άζεται γὰρ ἀλόγησθε, καὶ ἐντεύξεως,

α. Τιμοθ. κεφ. δ.

Φέρε

FAMILIARIA.

Lava tu prior.

Lava manus.

Lavemus unā.

Porrige { mantile.

mibi { salinum.

Absterge manus.

Quid { sedete.

statis? { accumbite.

Prandium } corrumpi- { absentia.

Cæna } tur tua { mora.

Convivium } { traditate.

Cibus appositus est, accumbite igitur

Ubi jubes me sedere?

In primo { accumbe.

loco { discumbe.

Accubuerunt conviva.

Puer consecra mensam.

Puer.

Oculi omnium in te sperant, Domine, & c.

Adde etiam sententiam memorabilem,
quam nuper ex concione sacra didicisti.

Quicquid creavit Deus, bonum est &
nihil reiiciendum, si cum gratiarum acti-
one sumatur. Sanctificatur enim per ver-
bum DEI, & precationem. 1. Timoth. 4.

Adfer.

COLLOQVIA.

σιτία, τροφήν ὄζει
 φέρε κρέα { ὀπία.
                   { ἐφθό
 ἰχθύας.

δός μοι τὸ { ἐκπωμα }
                   { ποτήριον } ὑαλῆν.

ἑπίδός μοι τὸν. { τὰ δαγυρᾶ ἐκπώματα,
                                   { κάρθαρον.
                                   { τυρόν.
                                   { ἄρτων. τὸ μαχαιρίδιον.

εὐλογεῖτω { τῆτο τὸ ποῖον }
 ὑμῖν { τῆτον τὸν οἶνον } ὀχεισός.

ἔσω ὑμῖν σωτήριον ἔτι ὀζύθον,
 γύοιτο τῆτο, φίλε παῖ, ἀμήν.

δός ἐμοί τι { τῆς ὀρνιθῆ,
                   { τῆ ἀλεκτορῆ,
                   { τῶν ἰχθύων.
                   { τῆ ἄρτα.

ἐβλοῖ ἢ τῆ { κρέως; } ναί.
                   { χυμός; } βέλομαι.
                   { ἰχθύον; } ἔβλομαι.

ἔρχες { ζύθον }
           { μελίκρατον } ἵνα πίνωμεν.
           { οἶνον }

FAMILIARIA:

{ epulas. solum. acetum. }

Adfer } carnes { assatas.
          } pisces { elixas.

Da mihi poculum
vitreum.

Porrige } Argentea pocula, cantharum,
          } caseum.
mibi } panem.

{ cultellum.

Sospitet { hunc potum } Christus.
vobis { hoc vinum }

Sit vobis saluti hac cerevisia

Id faxit Deus, chare puer. Amen.

Da mihi ali- } Gallina.
                  } Gallo.
quid de } Piscibus.
          } Pane.

{ pisce? { etiam. }

Vis aliquid de } ansere? { volo,

{ carne? { non volo.

Infunde { cerevisiam }
          } aquam mulsam } ut bibamus.
          } vinum. }

Non

COLLOQUIA.

ὅς θέλεις πίνειν,
 Διὰ τί ἔπινεις;
 καλῶς με ὑπέμνησάς, πάνυ γὰρ διψῶ.
 ἔ διψῶ. ἱκανῶς ἔπιον.
προσπίνω σοι ὁ θεὸς εὐλογεῖτω.

ἠδέως πρὸς σε λαμβάνω.

μή ὅλον ἔκπινε,
 ἱκανόν σοι λείψω.

πλεῖον σοι λείψω, ἢ μέλλω πίνειν,

ζύθον

οἶνον

ὕδρ' ἢ μέλι

} ὅκ' ἐπιέχομαι.

ἀπότιμνέ μοι τι τῶ κρέως βυκολικῶ, τῶ
 παπνῶ σκληρωθέντ'.

αἶρε τὸν πίνακα τῶν, καὶ πρὸς αὐτῆς ἐδέ-
 σματα ἄλλα.

αἶνε πλήρωσα

ἔπαυσα

{ τὴν ὄρεξιν.

σύ μὲν { ὀλιγόσιτ' }
 { ὀλιγότεροφ' } εἰ.

ὅκ' εἰμί ἀδδὴ φάγ'.

πίνε, ὅκ' ἀγνοεῖς τὸ τῶν παλαιῶν ἐλλή-
 νων; ἢ τίσι ἢ ἀπιθι.

ἀλλὰ βέλτιόν ὄστι τὸ τῶ χρεῖσ', προσέχετε
 ἑαυτοῖς, μήποτε βαρυθῶσιν ὑμῶν ἀκαρδί-
 ας ἐν κραπαύλῃ καὶ μέθῃ.

τα.

FAMILIARIA.

Non vis bibere.

Cur non bibis?

Rectè me mones, omninò enim sitio.

Non sitio.

Satis bibi.

Propino tibi.

Deus benedicat.

Libenter à te accipio.

Ne totum ebibas.

Satis tibi relinquam.

Plus tibi relinquam, quam bibiturus sum

Nihil { cerevisia }
          { vini } } reliquum est.
          { aqua mulsa }

Abscinde mihi aliquid de carne bovina
fumo indurata.

Tolle hanc patinam, & appone cetera fer-
cula.

Explevi }
Sedavi } famem.

Tu perpauci cibi es.

Non sum edax.

Bibe: non ignoras veterum Græcorum
legem: Aut bibe, aut abi-

Sed melior est Christi lex: cavete vo-
bis, ne quando graventur corda vestra
crapula & ebrietate.

B

Præ-

FAMILIARIA.

Præbete } letos.

vos } hilares.

Torre, puer, hunc piscem in craticula, & cave ne aduratur.

Cura ut ova co- } molliuscula.

quantur } duriuscula.

} sunt mollia.

Ova } sunt cruda.

} justo molliora sunt.

Muta orbem.

Tolle } cibum } Butyrum.
} panem. } Caseum.

Appone pelvim cum mantili.

Adfer bellaria, puer.

Emunge candelam.

Cave ne lichnum extinguas.

poma.

pyra.

pruna.

cerasa.

Appone } nucis avellanas. } juglandes.

uvæ.

amygdalas

uvæ passas.

pyra tostas

Ego vestra comitate fretus,

ed } prandium frugale } vos invita-

} cœnam frugalem } vi.

B 2

Con:

COLLOQVIA.

Οἰκεκλημῆνοι.

Τὸ ἀριστὸν σε ὑπερβαλλόντως λαμπρὸν γέ-
γυνε.

Τὸ δεῖπνόν σε οὐκ ὀτελές, ἀλλὰ πολυτε-
λές ὄσσι.

Τὸ δεῖπνον μεγαλοπρεπέστερον ἔδεοντ' ὄσσι γέ-
γυνε.

Ὅτι ἀπολογία ποιῆς, ἴστω μόνον κατηγορε-
τέον ὄσσι.

Ὡ οἰκεῖοι φίλτατοι, δεομαι ὑμῶν, ἔστω τὸ δει-
πνίδιον, καὶ πρὸς ὀτελές σέργειν.

Ἐχω σοι χάριν, ὅτι ἐπὶ ἴστω τὸ δεῖπνον πο-
λὺ ἠδιστὸν με ἐκάλεσας.

Ἐδέν ὄσσι ἀίτιον ἔσχαρισεῖν.

Ἐγὼ ὁμολογῶ σοι χάριν ὀφείλειν, ὅτι εἰς ἴστω
τὸ δεῖπνον λεπτὸν ἐλθεῖν ἠξίωσας.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ὩΣ ΧΡΗ ΑἴΤΗΣΑΙ

πρὸς τὸν διδασκάλον.

Αἰδέσιμε παιδαγωγέ, δεομαί σε συγχω-
ρῆσαί μοι τῆς χολῆς ἀπειναί τῆ ὥρα πρώτης,
ἴστω λθεῖν ἐνεκαί.

Ἀξιώ σε, δέναί μοι ἐξουσίαν οἴκοι μένειν. δεῖ
γάρ με ὀτελεῖσαι π.

Ἀναγκαίως ἔχω σὺ τῶν τοιούτων εἰς ἀ-
γρὸν βαδίζεις, τῆστω σε συγχωρησάντ' ὄσσι γίνε-
σθαι ἀξιώ.

Δός

FAMILIARIA.

Convivæ.

Prandium tuum supra modum splendidum fuit.

Cæna tua non frugalis, sed sumptuosa est.

Cæna tua magnificentior fuit, quàm æquum est.

Quod excusas, id unum habes, cur accusandus sis.

Amici charissimi, precor ut cœnulã nostrã licet tenuem, æqui boniq; consulatis

Habeo tibi gratiam, quod ad hanc cœnam longè suavissimam me vocasti.

Non est quod gratias agas.

Ego agnosco me tibi gratiam debere, quod ad hanc tenuem cœnam venire non dedignatus sis.

PEIENDI QVIPPIAM à PRÆceptore formulæ.

Observande Præceptor, queso ut liceat mihi schola abesse, hora prima, lavandi causa.

Precor, ut facias mihi facultatem manendi domi. Est enim mihi aliquid efficiendum.

Est mihi abeundum rus cum parentibus meis, id ut tua pace fiat, oro.

COLLOQVIA.

δός μοι ἐξουσίαν ἐξελ- { ἀποσκιάζεσθαι. }
 θεῖν ἐξω, ἕνεκα τῶ < ἀποπατήσαι.
 ἔρῃσαι.

Δός μοι ἐξουσίαν εἰς οἶκον ἀναδραμεῖν πρὸς
 τὸ κομίζειν βιβλίον τι.

ἐξέσω { τῶ διδασκαλείῳ } ἐξελ-
 μοι { τῆς χολῆς } θεῖν.

πρὸς τὸ ἀγοράζειν { πάπυρον.
 πηρὸν.
 ἄρτον.

πρὸς τῆς θυρας τις εἰς Ἰππιθυμεῖ με πρὸς-
 ερεῖν. θέομαι ἔν σοι θῆναί μοι ἐξουσίαν πρὸς
 τῶτον ἐξίεναι.

κύριός { με ἐπέλωσέ με οἶκαδε ἔπειτα
 πατήρ } ελθεῖν.

τῆ ὥρα { δεκάτη } τῶτοῖνα μοι ἐξῆ
 { πρώτη } ποινεῖν ἀξιώ,
 { τρίτη }

ἀλγέω { τῶ κεφαλῶ,
 τῶ ὀδόντας.
 τῶ γαστέρα.

Ἡρὶς εἰς αἷμα.

Κακῶς ἔχω, τῶτῶ ἕνεκα θέομαι ἐξίεναι μοι
 οἶκαδε ἀπελθεῖν.

Φίληατε καθηγητὰ, Ἰωάννης αὐτοῖ αὐτῶ
 ἀπόντι συγγνώμῳ ἔχειν.

Ἰωάννη

FAMILIARIA.

Concedas mihi potē { levandi alvi.
statem exeundi, & solvendi ventrem.
causa } reddenda urina.

Licet mihi recurrere domum affer-
rendi libelli cujusciam gratia.

Liceat mihi { ludo literario } exire ad
schola. }

{ Papyrus.

emendum } pennam.

{ panem.

Quispiam me præ foribus conventum
expetit. Quaeso itaq; ut liceat mihi tua
pace ad hunc exire.

Dominus

Pater

{ meus iussit me domum redi-

re hora { decima } id ut mihi liceat fa-
prima } cere, oro.

tertia }

Dolet mihi caput.

Dolent mihi dentes.

Dolet mihi ventriculus.

Nasus stillat sanguinem.

Malè habeo, ideo quaeso, ut mihi liceat
domum ire.

Amantissime Præceptor, Ioannes petit
sibi absenti veniam dari.

COLLOQVIA.

Ἰωάννης καὶ Παῦλος αἰτῶσι σφίσι αὐτοῖς
ἀπὸσι συγνώμην ἔχειν.

Φίλτατε διδάσκαλε, χάρις βιβλίον ἡ ἀπώλε-
σα ὃ ἔγω ἀνέλαβον. Διὰ τῆτο δέομά σε, να-
θετεῖν τὰς συμμαθητάς, ὅπως, εἴ τις πό τῶ
αὐτὸ ἔυρη μοι ἀποδῶ.

Εὐδοξότατε καθηγητά, δίδαξόν με ὄν τρόπον
λέξω ἑλληνισί, Ioannes me verberavit.
Διδάσκαλε.

Κατὰ τῆτον τρόπον λέξεις, Ἰωάννης ἔτυπτε με.
Παιδάριον.

Δέομά σε διδάσκαλε, γράφειν μοι τὰς
τῶν σοικειῶν ἑλληνικῶν χαρακτήρας, ἕς τῶ
γράφειν ἄν μιμῶμαι.

Διδάσκαλε.

Πῶ ἔχεις τὸν δεχέτυπον, ὄν περὶ ὀλίγων
ἡμερῶν σοὶ κατέγραψα;

Παιδάριον.

Τῆτον διὰ ἀμελείας ἀπώλεσα.
Ἰωάννης αὐτὸν μοι διεσπάρραξε.

Διδάσκαλε.

Ἰδὲ ἔχεις νῦν ἄλλον, φρόντιζε ὅπως μὴ καὶ
τῆτον ἀπολέσης.

Παιδάριον.

Δέομά σε διδάσκαλε, περὶ τῶν σοικειῶν
λέξιν μοι τὸ πλερὸν τῆτο.

Διδά-

FAMILIARIA.

Ioannes & Paulus petunt sibi absentibus
dari veniam.

Carissime præceptor, heri libellū quen-
dam amisi, quem nondum recepi. Rogo i-
gitur te, ut admoneas condiscipulos, ut, si
quis fortè eum invenerit, mihi restituat.

Clarissime præceptor, doce me quibus
verbis dicam Græcè, Ioannes me verbe-
ravit.

Præceptor.

Sic dices: Ioannes & c.

Puer.

Oro te Præceptor, ut mihi describas fi-
guras elementorum Græcorum, quas scri-
bendo imiter.

Præceptor.

Ubi habes archetypum, quem ante
paucos dies tibi præscripsi?

Puer.

Eum per incuriam amisi.

Ioannes eum mihi discerpit.

Præceptor.

En habes jam alium, cave ne &
hunc perdas.

Puer.

Quæso præceptor, ut præpares mihi
pennam hanc. B 5 Præ-

COLLOQVIA.

ΔιδάσκαλΘ.

Ποῖον πλερὸν θέλεις.

Παιδάριον.

πρὸς ἀρμόζει τῇ χειρὶ σ.

Δίδαξόν με ταῦτα ἀναγνώσκων.

Τίνα τρόπον ταῦτα ἀναγνώσκω;

πρὸς αἰξόν μοι ὅσων χεῖρή με ἐκμανθάνειν ἐν τῇ ᾠρᾷ ταύτῃ.

ἄγε μοι γραμμὰς.

ὅσῃ ἔχω μέλαν γραφικόν.

{ Μελανδοχεῖον. Μαχαιρίδιον

ὅσῃ ἔσι μοι {

χεῖρήματα. πλερὸν γραφικόν.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ὧς χρῆ

ᾠδᾷ διδασκάλω πρὸς τῷ ἀπείναι ποιεῖσθαι

ταῖς ἀπολογίαις.

ΔιδάσκαλΘ.

Διὰ τί ἔγω βραδέως ἤκει;

οἱ ἡμέτεροι βραδύτερον με ἤγειρον.

Βραδύτερον ἀνέστη ᾠδᾷ γνώμῃ.

Βραδύτερον { συμπό- } εἰς μέσην νύκτα

ἐξυπνίσθην { σιον, δεῖ } ἀναβεβλημένον.

Διὰ τί { πνον }

Τὸ ὄργλογεῖον ἡμῶν διήμαρτε.

Διὰ ἀμελείας κατέλιπον βιβλὸν οἴκοι, ἔ-

νεκα τῷ κομίζεσθαι ταύτῃ, ἐκ τῆς ὁδῆ οἴκαδε

ἀνέδραμον.

ἔβον

FAMILIARIA.

Præceptor.

Qualem pennam cupis?

Puer.

Attempera ad manum tuam.

Doce me hæc legere?

Quomodo hæc legam?

Præscribe mihi quantum ediscam hæc
hora.

Duc mihi lineas.

Non habeo atramentum.

Non est ꝑ atramentarium. Cultellus
mihi ꝑ pecunia. penna.

FORMULÆ EXCUSANDI apud

Præceptorem absentia.

Præceptor.

Cur tam serò venis?

Nostri seriùs me somno excitaverunt.

Seriùs surrexi præter voluntatem.

Seris expergesa- { cõvivi- } in mediã
ctus sum pro- { um, cœ- } noctem
pter { nam. } prolatã.

Horologium nostrum aberravit.

Per negligentiam reliqueram librum do-
mi, hunc ut afferrem, ex itinere
domum recurri.

Adjus.

COLLOQVIA.

οἱ γονεῖς ὅτι ἤθελόν με εἰσιέναι εἰς σχολῆν.

[τὸ ὑπερβάλλον ψύχῃ.

ἀλλὰ τὸ πείρασόν θάλπῃ.

[τὸ ὑετόν. Τὸν ὄμβρον.

Ἐρφάξα [χοίρας.

μὲν [εἶς. πρόβατα.

γάμῃ ἐγένετο ἐν τῇ οἰκίᾳ ἡμῶν, ὃ οἱ γονεῖς ἤθελόν με πρῶτον ἀφαινεῖν.

Δέομαί σε διδάσκαλε, συγγνώμην μοι ἔχειν. Μετὰ ταῦτα γὰρ πρῶτον καὶ συνεχῆς ἔσομαι ἐν τῇ σχολῇ.

Διδάσκαλῃ.

Ἰθὺ βλεψόμενῃ τί πράττει Πέτρῃ, ὅτι ἐν τῷ νυκτὶ ἀπέσι τῆ διδασκαλείᾳ.

Μαθητῆς.

Ποίῳσω διδάσκαλε, πορεύομαι

Χαῖρε Πέτρε.

Χαῖρε καὶ σύ συμμαθηταί.

Ἰωάννης.

Ὁ διδάσκαλῃ ἐκέλευσεν ἐρωτῆσαι, τί πράττεις, ταῖς ἀναγνώσεσιν ἢ πρῶτον ἀφαινεῖν.

[ἀχολάμενον.

Ὅραίς με [κακῶς ἔχοντα]

[νοσῶντα.

FAMILIARIA.

Parentes noluerunt me frequentare scho

{ intensum frigus.

Iam, propter { vehementem aestum.

{ pluviam, imbrem.

Mactavimus { porcos.

Oves.

{ boves.

Nuptia celebrata sunt domi nostrae,
quibus parentes me voluerunt interesse.

Rogate Praeceptor, ut mihi veniam
des, posthac enim ero diligens & assiduus
in schola

Praeceptor.

Eas visum quid agat Petrus, quod
nunc non sit in schola.

Discipulus.

Faciam Praeceptor. Vado.

Salve Petre.

Salve & tu condiscipule.

Johannes.

Praeceptor jussit interrogare, quid a-
gas quod lectionibus non intersis.

Petrus.

{ occupatum esse.

Vides me { malè habere.

{ egrotare.

Ide-

COLLOQVIA.

διὰ τὸ δεομαί σε, ὑπὲρ μου λπόντῃ
ἀπολογείσθαι.

Ὅταν βέλτιον ἔχουν ἀρξομαι, ταχέως ἀ-
νατρέψω πρὸς ἡμᾶς εἰς τὴν σχολήν.

Μαθητής.

Διέπραξα, διδάσκαλε, ὅσα προσέταξας.

Πέτρῳ λέγει { ἀχολείσθαι.
κα- { ἔχουν.
κῶς { ἐξηκέναι.
Ἐπιστολὰς γεγραφέναι.

Κεῖται ἐν τῇ κλίνῃ τρεῖς ἡμέρας συνεχῶς.

Οἱ γονεῖς Πέτρου λέγουσιν αὐτὸν ἀποδημή-
σαι.

Οἱ γονεῖς Ἰωάννου φασίν, αὐτῷ ἐδεμίαν
ὑπάρξαι πραγματείαν, διὰ τὸ δεομαί
σε { κολάζειν } αὐτὸν, ὅταν εἰς τὴν σχολὴν
{ ραβδίζειν } ἐπαέλθῃ.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ὡς χρὴ
κατηγορεῖσθαι μαθητῶν πρὸς διδασκάλω.

Φίλτατε διδάσκαλε, Ἰωάννης παρέχει μοι
πράγμα.

Ἐνοχλεῖ με.

Ὁκ εἶ με.

ὠθεῖ με

θλίβει με.

Ἰωάν-

FAMILIARIA.

Ideo ore, ut me absentem excuses.

Ubi melius habere cœpero, statim
revertar ad vos in scholam.

Discipulus.

Curavi Præceptor, quod mandasti.

Petrus di-
cit se { occupatum esse.
malè { habere.
          { habuisse.
          { literas scripsisse.

Decumbit in lecto jam tres dies totos.

Parentes Petri dicunt, ipsum peregrè
profectum esse.

Parentes Iohannis dicunt, ei nihil fuisse
negotij, ideo { punias, } ipsum, cum in
rogant te { virgis } scholam fuerit
ut { cædas } reversus.

FORMULÆ DEFERENDI
discipulum ad Præcepto-
rem.

Carissime Præceptor, Iohannes exhibet
mibi negotium.

Est mihi molestus.

Non sinit me. Trudit me. Premit me.

C

Iohan

COLLOQVIA.

Ἰωάννης { καταγελᾷ } μσ.
 { } με.
 { προσεβαλέ μοι πόδα, ἵνα κίπηω.
 κνίξει τὰς τρίχας μσ.
 σπκ εἶ με λαβαίνειν.

Ἰιοχλεῖ με { γράφοντα.
 { ἐκμεινθάνοντα. (σιν.
 { ἀναγνωσκόντες τὴν ἀνάγνω-

κατόχη τὸν τόπον μσ.

ἐκβάλλει με ἐκ τόπου μσ.

Ἰτινέ { βακτηρία.

με { μελαιδοχίω, κολαίφω,

ἐκολάφισέ με.

Ἐβαλεν εἰς { βιβλίον.

ἐμὲ. { λίθον. χιόνω.

Ἐβαλέ με λίθω

Ἐτραυματίσέ { ξίφει.

με { μαχαίρῳ.

Ἐνεπύμασεν εἰς { χλαῖναν } μσ.
 { εἶμα }
 { ἱμάτιον }

κατηρήσουτο με,

αἰήτως με ὠνόμασε.

ἠπέιλησέ μοι δεινῶς.

ἠσπλγῶς μέ λοιδορεῖ.

Ἐσά-

FAMILIARIA.

{ illudit. { mihi.
                  { me.

Johannes { objecit mihi pedem, ut caderē
              { corvellit mihi capillos.
              { non sinit me transire.

{ scribentem.

Interturbat me { ediscentem.

{ relegentem lectionem.

Occupat locum meum.

Extrudit me ex meo loco.

Percussit { baculo.

me { atramentario. pugno.

Colaphum mihi impegit.

Conjecit in { librum.

me { lapidem, nivem.

Petit me lapide,

Vulneravit { gladio.

me { cultello.

Conspuit { pallium
              { vestimentum } meum.
              { vestem. }

Imprecatus est mihi, Maledixit mihi.

Appellavit me ignominioso nomine.

Comminatus est mihi graviter.

Petulanter me calumniatur.

COLLOQUIA.

ἐσπάραξε } τὴν βίβλον.
ἐκαυσε }

ἐρρύπαινε { τὸ βιβλίον }
                  { τὸ πῖλον } μσ.
                  { τὸ πιλίθιον }

ὁφείλει μοι { χρήματα.
                  { δινάριον.

ὁ βέλεται μοι { ἀποτιν.
                  { ἀποδοῦναι, ἐκτίειν

ἀβραίνοντ' { ἰσάτῃ } ὅτι ἀνέω-
                  { βουλευτῆ } ζε τὴν κε-
                  { ἐκκλησιαστῆ } Φαλιῶ

ὁ παρέχευεν ἑαυτὸν εὐπειθῆ τοῖς γονεῦσι.

Ἀπολογία.

ὁχ' ὅτως ἔχει τὸ πρᾶγμα.

Ἰωάννης ψάδεταί.

                  { μισεῖ με
Πέτρος { δυσμενῶς ἔχει πρὸς με. Διὰ τὸ
                  { ταῦτα πλάττει κατὰ με.

ὅτι ἔβλαψα αὐτόν.

ὅτι ἠψάμην αὐτὸν δακτύλῳ.

ὁχ' ἐκὼν ἔπραξα.

Διὰ ἀγνοίας ἐποίησα.

ὅτι ἐγὼ εἰς αὐτόν, ἀλλ' αὐτὸς εἰς με ἐξή-
μαρτε.

μετα-

FAMILIARIA.

Discerpfit {
Adussit { librum meum.

Commaculavit { libellum }
{ pileum } meum.
{ pileolum }

Debet mihi { pecuniam
{ denarium.

Non vult mihi { persolvere,
{ reddere, solvere.

Transeunte { consule }
{ senatore } non aperuit
{ concionatore } caput.

Non præbuit se obedientem parentibus.

Excusatio.

Non ita se res habet.

Iohannes mentitur.

{ odit me.

Petrus { mihi malè vult, ideo hæc com-
{ miniscitur in me.

Non lesi eum

Non attigi ipsum digito

Non volens feci

Per imprudentiam feci.

Non ego in illum, sed ille in me deli-
quit.

C 3

peni-

FAMILIARIA.

Pœnitet me facti,

Pœnitet me illorum, quæ in Petrum deli-

Nihil tale deinceps faciam. (qui,

Non fuit mihi s̄ scribendi }
otium } discendi }

Propter occupationes non potui adesse.

Polliceor } meliora.

Promitto }

{ pater? } Nescio.

Ubi est { mater? } Non scio.

{ praeceptor }

{ musco.

penu, vel promptuario in des
æstuario. (Speißkammer.

latrina. horto.

Est in { stabulo, culina.

balneo. cubiculo. lo.

superiori editi parte b. cœnacu-
tabulato seu contignatione æ-

cellario, templo. (dium.

Domi non est { extra fores.

Egressus est { urbe.

Lex edibus.

AGENDI CUM CONDI-

scipulis formulæ.

C 4

Acceda

COLLOQUIA.

προσέρχεται ἰὼ Πέτρε.
 προσελθὲ δεῦρο ἵσα

μένε } ὀλίγον χρόνον.

ἔχω σοί τι εἰπεῖν.

ἔστιν ὅ σε αἰτήσω.

ἔστιν ὃ ἧδὲ σε αἰτήσω

δέομαί σε, συναγορεῖν ἧδὲ τῷ διδασκάλῳ περὶ τῶ ἀπέειναι ἀχολῶμα γὰρ περὶ ῥητὰ πράγματα. Διὰ τῶ νῦν ἐν τῷ διδασκαλείῳ εἶναι ἐκδύαμας.

Ἄσμελῶς ποιήσω.

Ἰπιτελέσω μὲν, ἀλλὰ περὶ ταύταις ταῖς ὁμολογίαις, ὅπως καὶ σὺ τὸ αὐτὸ ποιήσης, εἴποτε μοι δεήσει.

Ἐρμιώδῳ μοι ταῦτα.

Πόσον χρεὴ ἡμᾶς ἀπὸ σώματι εἰπεῖν τῆ ὥρα πρώτῃ, δευτέρῃ;

Ταῦτα ἡμᾶς ἀπὸ μνήμης εἰπεῖν δεῖ.

Ἄκιστον μὲν ἀπὸ σώματι ἀναγνώσκοντες, ὅσα εἶδέναι ὀφείλομεν, μετὰ ταῦτα ἐναλλάξ σε αἰέσω.

Διαμαρτάνεις τῶ ἀναγνώσκῃν.

Κακῶς ἀναγνώσκεις.

λέγο βραδέως.

Μὴ

FAMILIARIA.

Accede }
Veni huc } Petre.

Resiste }
Mane } paulisper.

Habeo quod tibi dicam.

Est quod te rogem.

Est quod à te petam.

Rogo te, ut me excuses apud præcepto-
rem absentia. Nam sum certis negotiis
occupatus, quo fit, ut nunc in schola esse
non possim.

Libenter faciam.

Expeditamquidē, sed eâ conditione, ut
& tu idem facias, si fortè mihi opus erit.

Interpretare mihi hæc.

Quantum est nobis pronuntiandum
memoriter hora prima secunda?

Hæc nobis memoriter recitanda sunt.

Audi me memoriter pronunciantem
que scire debemus, postea vicissim te au-
diam.

Aberras pronunciando.

Malè legis.

Dic sensim.

C^{us}

Ne

FAMILIARIA.

Ne precipites verba

Satius est tarditate, quam celeritate
peccare in loquendo

Verba in pectore, non in ore, nasci de-
bent

Sis presenti animo : metus officit
memoria

Claude { librum
libellum

Fidendum est memoria, non libris.

Tantum quisque scit, quantum me-
moriam tenet.

Unde faciam initium?

Incipe ubi proximè desisti.

Placet ne mecum certare pingendis li-
teris?

Placet quidem, sed { charta
deest mihi. { penna
atramentum.

Da mihi paululum { charta
de tuâ { atramento.

Cujus est li- { meus est.
ber? { Petri est.

Redde mihi tandem librum meum,
esatis usus es.

Desine

COLLOQVIA.

ἀπόμυθε
καθάριζε } τὸν λύχνον.

Συσπάζε } τῆ θερμάστρα.
πῦρ ἐν } τῆ ἐστία. τῷ καμίνῳ

Σιωλίθει } τὴς δαλῆς ἐν τῷ
διώκει } βαίνῳ.

πλείεσ χίδακας } ὄφρατίθει.
πλείω ξύλα }

ἌΛΛΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ.

Τίς κόπῃ τῷ θύραν.
Ἐγὼ εἶμι. τίς ὁ ἐγώ;
Φθέγγε τὸ ὄνομά σε.
Ὄνομα σοι τί ἐστὶ;
Ἐσί μοι ὄνομα Ἰωάννης.
εἰσδέχε με. ἀνοίγε τῷ θύραν
ἢ θύρα ἀνεωγμένη ἐστὶ.
Ἐζήτησέ σε τίς.

Τίς πρὸ θυρῶν ἐσώς σε προσερεῖν ὄπι-
θυμῆ.

ἀσθεῖ τῶ λέγεις, ἢ παίζεις,
χωρὶς παιδιᾶς φημί.
ἐπαίζω, ἀλλὰ ἀσθάζω.

τίν' ἕνεκα }
τί } δακρύεις.

τί κακὸν ἔπαθες; ἐτύφθην.

ἔδωκα

FAMILIARIA.

Desine fabulari } Præceptor } advenit,
Desiste ridere } } adest.

Quid libri habes?

Grammatica est.

Fac mihi copiam tui libelli parumper
inspiciendi.

Tace, & quæ tibi mandata sunt, fac.

Non tam præceptores, quam ipsum De-
um offendis, si non obtemperas.

Licet præceptor absit, Deus tamen ad-
est equi omnia scit & intuetur.

Noto te } vernaculi sermonis.
} solæcismi, barbarismi.

Loquere } Latine.
} Græcè

Vtere sermone } Latino.
} Græco.

Anigno- (latinū) sermo (latine)
ras (græcū) nem (græcè) lo-

(quando comparari?)

Frustra discimus multa, nisi eadem
scribendo & loquendo ad usum transfe-
rimus.

Accende mihi hanc candelam.

Adfer candelabrum, lucernam.

Enun.

COLLOQVIA.

Λήγου λαλῶν ἢ ὁ διδάξων ἢ προσέχων.
 παύσασθαι ἢ σκαλῶν ἢ παύσαι.

Τίνα βιβλον ἔχεις;

Γραμματική ἔστι.

συγχώρησον μοι ολίγον τῶ βιβλον σε εἰς
 ὄρεν

Σίγα, καὶ τὰ προσεπαγμύρα πράττε.

Οὐχ' ἔτω τοῖς διδασκάλοις, ὡς αὐτῷ τῶ
 θεῷ προσερέεις, εἰ μὴ πειθαρχῶν.

καί τῳ ὁ διδάσκαλος ἄπεισιν, ὅμως ὁ θεὸς
 παύσασθαι, ὁ πάντα εἰδὼς καὶ εἰσορῶν.

σημῶσι { τῆς ὀπιχωρίας λέξεως.
 { τῆς σολοικισμῶ.
 { τῆς βαρβαρισμῶ.

λάλησον ἢ ῥωμαῖσι.
 ἢ ἑλλῆνισί.

ἔρω λόγῳ ῥωμαϊκῷ, ἑλλῆνικῷ.

αἴτιον ἢ ῥωμαϊκὸν ἢ λόγον ἢ ῥωμαῖσι ἢ λα-
 οῖς τὸν ἢ ἑλληνικὸν ἢ τῷ ἢ ἑλλῆνισί ἢ λαῖν
 (κτηθῆναι;

μάτην μαθητῶν πολλὰ, εἰ μὴ τὰ
 αὐτὰ τῷ γράφειν καὶ τῷ λαλεῖν ἔρωμεθα
 πρὸς τὸν βίον.

Ἄπτε μοι τῆτον τὸν λυχνον.

Ἐνεγκε λυχνεῖον. λυχνῆχον.

ἀπό

Siehe die vorhergehende Griechische Seite.

FAMILIARIA.

Emunge } *candelam*
Purga }

Strue ignem (*fornace.*
in (*foco.* *camino.*

Compone (*itiones in fornace.*

Protrude (*Plus assularum* } *appone.*
Plus lignorum }

ALIUS DIALOGUS.

Quis pulsat ostium?

Ego sum. Quis ego?

Ede nomen tuum.

Quod est tibi nomen?

Est mihi nomen Ioanni

Intromite me. Aperi januam.

Ianua aperta est.

Quaerivit te quispiam.

Quidam pro foribus stans te con-
ventum expetit.

Serio ne, an joco istud dicis?

Extra jocum dico.

Non jocos, sed seria ago.

Quam ob causam } *fles?*
Cur }

Quid mali tibi accidit? Casusum.
Dei

COLLOQUIA.

ἔδωκα τιμωρίαν τῷ διδασκάλῳ.
 τί δεινὸν ἐποίησας; ἔδέν.

Κοινὴ αὕτη ὅτι πάντων τῶν παιδαρίων ἀπο-
 κρισίς, καὶ μὴν ὅτε δικαίως τύπτονται.

περί τινος ὑμῖν ἡ ἔρις ὅτι;
 ἀναγγέλλωμεν ἕτο ἀφισβήτημα τῷ
 ὑποδιδασκάλῳ.

ἔκομίζεις τὸ βιβλίον, ὅσσι ἔχρησας;
 Φαί, πάντως ἐκείνους ἐλαθέμεν.
 ὅσα ὅτι νῦν ἦλθέ μοι τῆς οἰκίας ἐκβαίνοντι.

ἀληθῶς κο- ς σήμερον.
 μίσω Ἰ αὐριον.

Τίνος ὅτι νῦν χορηγεῖν ἡμῖν λύχνον
 τίνα χρῆ ἤδη ἀγοράζειν ξύλα;

Τίνος ὅτι Ἰ σαρεν }
 Ἰ καθαρίζειν } τὸ μεσεῖον.

ἐμόν Ἰ ὅτιν.
 Ἰωάννης. Ἰ ἀπορώ σαρώθρα.
 ὅν. Ἰ ὅσα ὅτι μοι σάρωθρον.

Ἰ τὴν κλίνην.
 Ἰ τὸ λέχθον.

ἀπὸ λύχνον.
 τὰς βίβλους αὐθις εἰς τόπον ἑαυτῶν τίθει,

Α Λ Λ Ο Σ.

τί σκυθροπότες εἰ, ἢ εἴωθας,

ἔχθ

FAMILIARIA.

Dedi pœnas præceptori.

Quid mali feceras? Nihil

Hæc communis est omnium puerorum
responsio, etiam cum meritò vapularunt.

Quid controversiæ est inter vos?

Referamus de hac controversia ad hy-
podidascalum.

Afferis ne libellum, quem tibi commo-
dato dederam?

Vah istud mihi omninò exciderat,

Non incidit mihi, cum domo exirem.

Certò affe. { hodiè.

ram. { cras.

Cujus est nunc ministrare nobis candelâ?

Quem oportet nunc emere ligna.

Cujus est { verrere } museum.
                  { purgare }

Meum } est. Desunt mihi scopæ.
Tuum } Egeo scopis.
Iohannis }

Sterne { lectum.

          { lectulum.

Accende lychnum.

Libros in suum locum repone.

A L I U S.

Quid tristior es solito?

D

Sab-

COLLOQVIA.

ἔχει πάντα καλῶς ἔχει ;
 διπολωλα τὸ βιβλίον μὲ.
 δεινῶς ἔπεσον. πέτρῳ ἠπειλήσέ μοι
 πληγὰς.

Διὰ τί τοσούτον χαίρεις ;
 Ὅτι ἐδόθη ἡμῖν τὸ βαδίζειν οἴκαδε ἐξ ἔσθια.
 Εὐδόθη ἡμῖν τὸ παίζειν ἐξ ἔσθια.
 Εἰς πόσῃν ὥραν ἐκελεύθημεν ἐπιανελεθεῖν εἰς
 τὴν χολην.

εἰς ὥραν	{	ἕκτην, ἐβδόμην.
		ὀγδόην. ἑνάτην.
		δεκάτην, ἑνδεκάτην.
		δωδεκάτην, πρώτην,
		δευτέραν, τρίτην.
		τετάρτην, πέμπτην.

ποῖνυ βαδίζης; πορεύομαι οἴκαδε.

εἰμι ἀγορά-	}	πάπυρον. μέλαν γραφικόν.
σων		πλερά. ἄρτον πόρηνου.

πῶς ὄσιν Ἰωάννης;

ἔξῃλθε	{	ἔξω. τῆς χολῆς.
		πρὸς τὸ διποπατεῖν.

Ἐξεπρόσθε τὸ διδασκαλεῖς, τὸ εἰ-
 ρεῖν ἕνεκα.

πόσῃ	}	ἡγόρασας	}	ταύτην τὴν βιβλον
		ἔπαρῳ		

ἔξω

FAMILIARIA.

Salva ne res est?

Perdidi libellum meum.

Graviter cecidi, Petrus minatus est mihi verbera.

Quid tam letus es?

quia facta est nobis abeundi domū copia.

Data est nobis ludendi venia.

Ad quotam horam sumus iussi redire in scholam?

Ad horam { sextam, septimam.
                  { octavam, nonam.
                  { decimam, undecimam.
                  { quartam, primam.
                  { duodecimam, tertiam.
                  { secundam, quintam.

quo nunc vadis? Eo domum-

Abeo em- { papyrum, atramentum.

ptum { pennas, panem triticeum.

Ubi est Iohannes?

Exiit { foras. Schola.

{ ad requisita naturæ.

Egressus est è ludo literario, reddendæ urinæ causa.

Quanti { mercatus es } hunc libellum?
          { emisti }

COLLOQUIA.

Ἡγόραζον { τριῶν διναρίων } ὡσαύτῃ βίβλιν
 τεσσάρων χρευσῶν } βλιοπώλῃ.
 πέντε δραχμῶν }

ὀλίγῃ { ἠγόρασας.
 πολλῇ }

ἔδεις { πτωράτῃ } ἄλλης τιμῆς.
 πωλεῖ }

ΤΟΤ ΧΡῆΣΑΙ ΠΑΡΑΔΕΙ-
 γματα.

χρήσον μοι { πῶρὸν γραφικόν.
 γραφίδα σὺν νήματι.
 τὴν βιβλον. }

ἄπορῆν ἤδη εἰ δυνάμαι.

αὐτὸς νῦν ἐκείνη χρῶμαι.

χρησῶ ἀλλ' ὅτι ταύταις ταῖς ὁμολογίαις,
 ὡς σῶον ἐμοὶ ἀποδώσεις, καὶ ἐν καιρῷ, ἵνα
 μὴ αὐτὸς χρεῖαν ἔχω, ὅτε χρησέον ἐσίν.

ἰδὲ ἔχεις, ἀλλ' ἵρυπαίνης.

εὐλαβῆ μὴ ἵκαταρυπαίνης.

ὁ διδάσκαλος ὁ ἐμὸς δεῖται σε πέμ-
 πειν αὐτῷ χρῆσθαι, ἐπ' ὀλίγον χρόνον, τὴν
 θρησκίαν ἐλλυικίαν.

εἰ δυνάμαι ἐν τῷ παρόντι αὐτῷ χρῆσαι.

Τῷ δανείζειν.

Ἀναγκάζομαι ὡσαύτῃ διδάσκαλος χρήματα
 δανείζεσθαι.

ἔσα-

FAMILIARIA.

Emi { tribus denariis }
      { quatuor aureis } à bibliopola,
      { quinq; drachmis }

Parvo precio } emisti.

Nimio }

Nemo } divendit, } alio precio.
      } vendit }

COMMODANDI

formulae.

Commoda { pennam.
          { acum cum filo.
          { librum.

Carere nunc non possum.

Ipsè eo nunc utor.

Commodabo, sed ea lege, ut saluum
mihî restituas & maturè, ne ipse egeam,
cum mihî utendum erit.

En habes, sed } commacules.

vide ne } labeculis aspergas.

Præceptor meus rogat, ut sibi mittas
utendum in breve tempus Testamentum
Græcum.

Non possum in præsentia ei commodare.

Mutuari.

Cogor à præceptore pecuniam mutuari.

D 3

Mutua-

COLLOQVIA.

Ἐδανεισάμην χρήματα εἰς τὸ ἀγοράζειν
ἱμάτια.

Δέομαι ἰσθ	{	δανίζω	} μισθ	{	διδάσκον
		χρῆσαι			λύχνον
					χάρτιον πα-
					πύρον.

Αἴτει παρ' ἄλλου τινός, ἐμοὶ αὐτῷ γὰρ μόγις
ἀπόχρη.

Ἄ Λ Λ Ο Σ.

πόση ὄσι ἢ ὥρα.	{	πρώτη.
		δευτέρα.
		τρίτη.
		τέταρτη.
		πέμπτη.

Ἐπιπέματα ἢ ὥρα δεκάτη.
ἔξερρύθησεν ἢ ἑβδόμη.
παρήλθεν ἢ ὥρα ἢ ὀγδόη.
ὄκνησεν τὰς ὥρας.
τὸ ὠρολογεῖον ἀμαρτάνει.
ἀμαρτάνεις τῶν ὀκνημάτων.
τὸ κλέψαμνον ἴσαται.
κίνει τὸ κλέψαμνον.

Ἐπιπύρον	{	τὴν ὀπισθίαν	} μισθ.
		τὴν γραφίαν	
		τὰς σίχας	

Δέομαι

FAMILIARIA.

Mutuatus sum pecuniam ad emendas vestes.

Oro te ut mihi { denarium.
mutuo des { candelam.
                  { chartam papyri.

Pete ab alio quodam, mihi ipsi enim vix sufficit.

A L I U S.

Quota est hora? { prima.
                          { secunda.
                          { tertia.
                          { quarta.
                          { quinta.

Imminet hora decima.

Præterit, { hora { septima.
Effluxit { hora { octava.

Non numeravi horas,

Horologium aberrat.

Aberras numerando.

Clepsammon subsistit.

Move clepsammon.

Emenda { epistolam meam.
          { scriptum meum.
          { versus meos.

D e

Rog

COLLOQUIA.

Δέομαι σε ἀναγνώσκειν τὴν γραφὴν τὴν
ἐμὴν, καὶ εἰάν σοι φιλία ἔσται, αἰρεῖν.

ΠΑΡΑΔΕΙΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΙΤΗΣ-
σαι τὸν διδάσκαλον.

Εὐδία ἤδη ὦσι.

Ὁ οὐρανὸς ὡρακαλεῖ πρὸς τὸ παίζειν.

Ἐξέλθωμεν παίζειν.

Ὅτι ἔξεσι παίζειν ἀντὶ ἐξουσίας.

ἤδη πεμπειν τινα, ὅς τῆς τῆς παίζειν ἐξουσί-
ας ἡμῶν τυγχάνοι.

Πορευέσθω ὁ Παῦλος, πολυλόγος γὰρ ἐστὶ
καὶ τολμηρός.

Ἰδοὺ πρὸς ταύτην τὴν πρεσβείαν
ἰκανώτερος ὦσι τῆς Πέτρος.

Ἰδοὺ Πέτρος αἰτῆσαι ἡμῶν, τῆς παίζειν ἐξουσίαν,
Πορευέσθω ὅστις βέλεται, ἐγὼ βέλομαι
μᾶλλον ἀπορῆσαι, ἢ αἰτῆσαι.

Πορευε ὦ φίλοι, πολλῆς χάριτος
ὡρα πάντων ἡμῶν τῶν ἀξίωμεν.

Ἐπεὶ τοσούτων αἰτῆτε, χαρίσομαι ταῖς δεή-
σεσι ὑμετέρας.

Χαῖρε κύριε διδάσκαλε.

Χαῖρε καὶ σὺ Πέτρος.

Οἱ μαθηταὶ σε αἰτῆσαι φιλαδελφίαν σε ἵνα
παίζειν ἐξουσίαν:

FAMILIARIA.

*Rogo te, ut relegas scriptum meum, &
si quid errati deprehenderit, tollas*

ROGANDI PRÆCEPTO-
rem formulæ.

Nunc aer serenus est.

Cælum invitat ad ludendum.

Exeamus lusum, vel ad ludendum.

Non licet ludere absque venia.

*Mittendus est quispiam, qui ludendi
veniam nobis impetret.*

*Eat Paulus, nam benè linguax est, &
audax.*

*Nemo ad hanc legationem magis ido-
neus, quàm Petrus.*

I Petre oratum nobis ludendi veniam

*Eat qui volet, ego carere malo, quàm
rogare*

*Iqueso ab omnibus nobis magnam ini-
turus gratiam.*

*Quando quidem tantopere id conten-
ditis, obsequar precibus vestris.*

Salve Domine Præceptor.

Salve & tu Petre.

*Discipuli tui orant tuam humanita-
tem ludendi veniam.*

D S

Præce-

COLLOQVIA.

Διδάσκων.

Παίζετῶσαν, ἀλλὰ ἀγεληδὸν ἐν τόπω τετραγ-
γύῳ καὶ ἐν καιρῷ οἴκαδε ἀνελθέτωσαν.
Ἀμφὶ ὥραν πέμπτιν ἐπανελθέτωσαν εἰς πό-
λιν.

Παιδάριον.

Ἐφρονώμεθα, ἐτύγχανον ἐξουσίας, καὶ παρῶ
δυσχερῶς.

ἀλλὰ ἐν τῷ μεταξύ χρόνῳ φυλακτέον ἐστὶ,
μήτι ἀμαρτάνωμεν.

ὡς τῆ τῆς παιδιᾶς γένους ἐν τῷ πεδίῳ βε-
λοσόμεθα.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΟΥΤΟΙΣ
συμμεθηταῖς συλλαβεῖν.

Πόθεν ἔρχη ἔγω πρῶτι;

ἐκ τῆ κοιτῶν ἡμῶν.

τότε ἀνέστης;

μικρὸν πρὸ τῆς ὥρας ἕκτης.

Τίς ἐξήγειρέ σε;

πατὴρ, μήτηρ, ἀδελφός, ἀδελφή,

πρὸς κύνησας τῷ θεῷ,

πρὸς ἡύχας τῷ θεῷ;

ὅτε πρῶτον ἐκλίνισα τὰς τρίχας, καὶ
ἐνψάμιω τὰς χεῖρας, καὶ τὴν ὄψιν; καὶ τὸ
σῶμα, πρὸς ἡύχον.

πῶς

FAMILIARIA.
Præceptor.

*Ludant sed gregatim in loco ad id
constituto, & maturè se domum recipi-
ant.*

*Sub horam quintam redeant in ur-
bem.*

Pater.

*Simus hilares, impetravi veniam
quanquam agrè.*

*Sed interim cavendum est, ne quid
peccemus.*

*De lusus genere in campo consulta-
bimus.*

COLLOQUENDO CUM
condiscipulis formulæ.

Vnde venis tam manè?

Ex cubiculo nostro.

Quando surrexisti?

Paulò antè horam sextam.

Quis excitavit te?

Pater, Mater, Frater, Soror.

Adorasti Deum?

Egisti Deo gratias?

*Cum primùm perxui crines, & ma-
nus, faciem ac os lavi, precatus sum.*

Quo

COLLOQVIA

Πῶς προσήυχῃ.

Κάμψας τὰ γόνατα, καὶ σιωθεὶς τὰς χεῖ-
ρας, διεξῆλθον τὸν δεκάλογον, καὶ σύμβολον
ἀποστολικὸν καὶ τὴν προσευχὴν κυριακὴν,
καὶ προσέβηκα τὴν προσευχὴν γάμου,
μετὰ τῆς ὀχαιρίας.

Ποία ἀγαλῆνται εἰώθας προσεύχεσθαι.

Τότε μὲν τῇ πατρικῇ τότε δὲ τῇ ῥωμαϊκῇ,
ἐνίοτε δὲ ἑλληνικῇ.

Εὐσεβῶς αἶμα καὶ καλῶς ποιεῖς ὦ φίλε
παῖ, φροντίσον ὅπως τὸ τῶ ἐργά σῃ μέριμνα
ἔσῃ ὡς ποτε ὡς ἀλείψης.

Φροντίσω μὲν ἀκρεβῶς, θεῶ διδόντῃ, με-
μνημύθῃ τῶ λόγῃ τῶ χριστῷ; Χωρὶς ἐμῶ δὲ
διώσασθαι ποιεῖν ἔδεν. ἐπὶ δὲ, δεῖ πάντοτε προσ-
εύχεσθαι, καὶ μὴ ἐγκακεῖν.

Πῶ πορεύῃ; οἶκαδε πρὸβουμαι.

ἔχῃ ἐτοιμῶ εἰ λόγον δεῖναί τῆς πρὸς τὰ
γράμματά σου σὺ;

ἐτοιμὸς εἰμὶ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ.

Δός ἔν λόγον, καὶ θάρσει

Τῇ ὥρᾳ	{	ἕκτη	} ἠκρότατον	{	Κικέρων
		ἑβδόμη			Τερτυτίαν.
		ὀγδόη			Ἰσοκράτης

ἀκηκόαμεν ἐξηγηθῆναι π ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς.

Τῇ

FAMILIARIA.

Quomodo precatuſ es?

Flexis genibus & conjunctis manibus recitari Decalogum, Symbolum Apoſtolicum, Orationem Dominicam, & addidi notam precationem, cum gratiarum actione.

Qua lingua ſoles precari?

Aliàs vernacula, aliàs Latina, nonnunquam etiam Græca.

Piè & rectè facis chare puer. Tu curâ ut hanc officii tui partem nunquam negligas.

Dabo operam ſedulò, Deo dante, memor dicti Chriſti: Sine me nihil poteſtis facere. Item: Oportet ſemper orare, & non deſatigari.

Quò vadis? Domum eo.

Es ne paratuſ ad reddendam rationem ſtudiorum tuorum?

Paratuſ ſum, ut mihi videor, Redde igitur rationem, & ſis præſenti animo.

{ ſexta } Ciceronẽ
Hora { ſeptima } audivimus } Terentiũ
{ oçtava } } Iſocratẽ.

Audivimus aliquid explicari in epistoſis.
Hora

COLLOQVIA.

Τῆ ὥρᾳ ἐναντία ἠσκήσαμεν τὴν γραφικὴν
δύναμιν.

Διὰ μνήμης φέρεις τὴν ἀνάγνωσιν.
μικρὰ δὲν. ὀλίγα δὲν. σχεδόν.

δρῶν ἐφέλεις, ὅπως ἀναλάβωμεν μετ' ἀλλή-
λων;

μάλιστ' ἐ- ἰ ἄρχα δὲν,

θέλω; ἴ ποιῶ τὴν δαχύν.

ποιήσομαι ἀσμενῶ, ἀλλὰ σὺ πρὸς σε
τὸν νῦν, ἵνα ἐπανορθώσης, εἰ ἀμαρτήσω.

ἤδη	{	ἅπαξ	δύο	}	ἡμαρτες.
		τρεις	τετράκις		
		πεντάκις,	ἑξάκις		
		ἑπτάκις,	ὀκτώκις		
		ἐνάκις,	δεκάκις		

Ὡ τάλας ἐγὼ, ἐνόμιζον καλῶς εἰδέναι.

Τὸ αὐτὸ καὶ ἐμοὶ εἴωθε συμβαίνειν. ὅτε ἡ μνή-
μη ἔχ' ἄλις ἐσῆρηται.

μακάριος, ὅστις μνήμην ἀγαθὴν ἔχει.

μῆγα ὡς ἀληθῶς ἄεργέτημα.

ἀλλ' ὁ χροῖος διέρχεται, ἄκχε δὲν με νυῦ. ἀ-
κῶ, ἀναβόρως.

Μαθητής.

αἰδέσιμε γραμματοδιδάσκαλε, ἀνάγκη τις

ἀναγκά- ζι με ἵπι- σκεπτεσθαι	{	τὴν πατρίδα	}	ὅ ἵνα μοί σύγ- χωρῆς δέομαί σε.
		τὰς γονεῖς		
		τὰς συγγενῆς:		

Δι;

FAMILIARIA.

Hora nona exercuimus stylum

Tenes memoria prælectionem?

Propemodum Ferè. Propè.

Vis ne repetamus unà?

Maximè ve- (incipe igitur.

lim. (ordire tu.

Faciam libenter, sed tu attentè auscul-
ta ut corrigas, si quid peccauero.

(semel, bis,

ter, quater,

Iam } quinquies, sexies, } errasti.

(septies, octies,

novies, decies,

Me miserū, putabam me præclarè tenere-

Idem & mihi solet accidere, cum me-
moriam non satis confirmata est.

Felix qui memoria bona præditus est.

Magnum reuera beneficium.

Sed tempus abit, audi igitur & nunc
me, audio, recita.

Discipulus.

Observande Ludimagister, necessitas

quædam co- (patriam) quod ut mihi

git me invi- (parentes) per te liceat,

serere. (cognatos) oro.

Præ-

COLLOQUIA.

Διδάσκαλε αιδέσιμε, ἐγὼ ἔτη ἵνα ὑπὸ
 τῆς ῥάβδου σε ἐν τοῖς γράμμασι μαθηΐψας,
 Φιλικῶς καὶ πισῶς ὑπὸ σε ἐδιδάχθην. νῦν
 ἢ τοῖς γονέοσι, τοῖς φίλοις, τοῖς ὀπιτροποῖς
 δρέσκει, ἐμὲ ἐντεῦθεν εἰς ἀκαδημίαν ἵνα
 ἀπελθεῖν, ὅπως πλείω μάθηται, καὶ ὑσερρηθῶ
 θεῷ ἐν κλήσει τινὶ καλῇ χρησιμώτερον δε-
 λῶν, καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις λυσιτελεῖν δυ-
 ναίμην. διὸ πολλὴν σοὶ ἔχω χάριν; ἀλλὰ
 πολλῶν εἰς μεῖ ἐυεργεσιῶν σε. καὶ ὑπερῶν,
 καὶ μὴ μόνον ἐκείνων εἰς τὸν ἅπαντα χρό-
 νον μνημονόσειν, ἀλλὰ καὶ ὡς πᾶσιν ἀ-
 γαστοῖς ἀνδράσι δὲ χαριστῶ ψυχῆ καὶ γλώσσει
 ἐγκωμιάσαι μέλλειν.

Γραμματοδιδάσκαλος.

Κεχαρισμένη μοί ἐσι, ὦ φίλτατε νεανί-
 σκε, ἡ δάλωσις τῆς σωφροσύνης καὶ δὲ χα-
 ριστίας σε. ἦν τῷ τῷ λόγῳ σε ὀπιδεικνύ-
 εις. εἴθε ἢ ἐν τῷ τῷ διεφθαρμένῳ αἰῶνι,
 καὶ τοῖς βλαβεροῖς τῆς νεότητος τρόποις πλεί-
 ρος τοῖστοι εἶεν, τὴν σὴν ἐν τῷ μάθηται τὰ
 γράμματα, ἔτῳ διοικῆσαι τὰς τρέπας σπυ-
 ρδὴν μιμνήσκου. Ἐγὼ δὲ εἰ μόνον ἀσμεῖσθε σοὶ
 τῷ ἀπελθεῖν εἰς τὴν πατρίδα ἐξουσίαν δι-
 δωμι. εἰλά, καὶ θεὸν αἰτῶ, ὑσερρὴν κυβερ-
 νῆσαι

FAMILIARIA.

Præceptor venerabilis, ego aliquot jam annis sub tua ferula bonis literis operam navans, diligenter & fideliter à te institutus sum: Nunc verò parentibus, amicis, tutoribus meis visum est, ut hinc me ad Academiam aliquam conferam, ubi ampliorem ingenii cultum capere, DEO postea in functione aliqua honesta utilis servire & aliis hominibus prodesse possim. Quare tibi gratias ago maximas, pro plurimis tuis in me beneficiis, & polliceor, me illa non solum perpetuò meminisse, sed etiam apud omnes bonos grata mente & lingua prædicare velle.

Ludimagister.

Grata mihi est, carissime adolescens, significatio modestiæ & gratitudinis tuæ, quam hac tua oratione declaras. Utinam verò hoc corrupto seculo, & his perditis juventutis moribus, plures tales essent, qui tuam diligentiam, in discendis literis, & regendis moribus, imitarentur. Ego verò non solum libenter tibi abeundi in patriam veniam do, sed etiam DEVM oro, ut deinceps te re-

E

gat

COLLOQVIA.

ἦσαι καὶ ἑθύνειν, ἵνα ὡς πρὸς καλῶς ἤρξω, ἔ-
 τω καὶ παιῶν Διὰ τελέσης ἔδὲ σεαυτὸν τοῖς
 τῶν Φαυλῶν ἀνθρώπων, πολλῶν μὲν
 πανταχῶ ὄντων ᾧ δειγμάσι καὶ ὁμιλία
 διαφθαρεῖναι ἐάσης, ἵνα μικρῶ ὑσερον τῆ
 μὲν ἐκκλησία, καὶ τῆ πολιτεία ὠφέλεια,
 τῆ δὲ πατρίδι καὶ τοῖς φίλοις δόξα, τοῖς ἴ-
 γουόσιν ἡδονὴ καὶ ᾧ δαμυσία ὦν τυγχάνης.
 ὑπαγε εἰς ἡσθέντιον.

ἌΛΛΟΣ.

Τί πρῶτ- Ἰ ἦμα.
 τεις, ἔδεν πρῶτῳ.

Ὅρῶ, ἀλλὰ πῶς ἔχει τα πρῶτῶτά σε,
 Οὐχ ἄλις ἑδαιμόνως. κάκιστα ἔχει.
 Ἰσως σοι πρὸς ἀσθαῖα ἀχολαμύρῳ ἐντυ-
 χανῶ.

Μᾶλλον ἴσχυράζοντι. ἦδη γὰρ ἔλαβέ με τῆς
 σχολῆς κόρον, καὶ σιωμίλιε ἐπέθύ-
 μησα.

Ἰσως { ἐμποδίζω } τὰ πρῶτῶτά σε.
 { πρῶτῳ }

Μᾶλλον ἴσχυρὸν τὸν τῆς σχολῆς κόρον ἀφαιρεῖς.
 Σύγνωθι εἰ ἔκ ἐν καιρῷ σοι ἐνέτυχον.
 ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ πρὸς ἐσέχῃ;
 ἢ ἀφίξις σε πάνυ μοι ἡδεῖα ὄσθι.

Ἰσως

FAMILIARIA.

gat & gubernet, ut sicut pulchrè incepti, ita perragas, nec te pravorum hominum, quorum ubiq; magna copia est, exemplis & sodalitia corrumpi sinas, ut paulò post Ecclesiae & Reipublicae emolumento, patriae & amicis honori, parentibus vero voluptati & solatio esse possis.

Vade in pace.

ALIUS.

Quid agis? { Sedeo.
                                  { Nihil ago.

Video. Sed quomodo se habent res tuae?

Non satis feliciter. Pessimè habent.

Fortassis te occupatum seriis negotiis interpello.

Imò maximè vacuum. Iam enim me ceperat otii tedium, & congerronem desiderabam.

Fortassis { interturbo } tuanegotia.
                                  { impedio }

Imò tedium otii discutis.

Da veniam, si te parum in tempore inter-

Imò in ipso tempore advenis (pellarim

Adventus tuus est mihi vehementer gratus.

E 2

For-

COLLOQUIA.

ἴσως παρδαιὸν τι μετ' ἀλλήλων πράπτετε, ὅ-
μην ἐγὼ εὐβλοίμην ἐμποδίζεις.
ἀλλὰ πρὶ σοὶ ἐποιέμεθα τὰς λόγους.
Ραδίως πισεύω. καὶ γὰρ μοι δόξεν βαδί-
ζοντι ὑπερβαλλόντως ἤχησε τὸ εἶς.
πότῃ; τὸ ἄριστον. ἀφ' ἧσ' ἠσυχάζομαι,
εἰδὲν καλὸν πρὶ με εἰρημύον εἶναι
μᾶλλον ἢ πάντα καλλίστα.
ἀλλὰ τί τούτοις;
Φασί σε κωμηγέτω γεγεννημύον.
Ἀλλὰ καὶ ἤδη ἐντὸς διατύων με εἰσὶν ἡ-
λεῖα, ἣν ἐθήρεον.

Τίς ἄρα;

Χείρονα κόρη, ἢ μεταύριον γαμήσω.
διὸ δέομαι ἡμῶν, τότε τῇ ὑμετέρα παρσία
τὸν γάμον με κωσμήσαι.

Τίς δὴ εἰσὶν νύμφη;
Δωροθία; ἢ τῆ ἡμετέρη ἐκκλησιαστὴ θυ-
γατήρ.

ταύτης σοι εἰκότως συγχαίρομαι. εἰ μόνον
γὰρ καλὴ εἰσὶν, ἀλλὰ καὶ ἐν τετραμύρη, καὶ
πρὸς τὸ οἰκνεῖσαι ἄριστα πεπαιδωμύη.

Οἰκιακὸς Διαλογισμὸς.

ὦ παιδάριον, εἰδεις ἐκπορεύεται;

εἶτε

FAMILIARIA.

Fortassis aliquid seriæ rei inter vos
agitis, cui ego nolim esse impedimento.

Imò de te locuti sumus.

Facile credo, nam mihi huc venienti
mirè tinniebat auris.

Utra? Sinistra, Unde conjicio, nihil
magnificè de me fuisse dictum.

Imò nihil non honorificum.

Sed quid est bonæ rei?

Ajunt te venatorem factum esse.

Imò jam intra casses meas est præda
quam venabar.

Quæ nam?

Lepida puella, quam perendie ducturus
sum, Ideo oro vos, ut tunc vestra præsen-
tia nuptias cohonestetis.

Quenam est sponsa?

Dorothea, concionatoris nostri
filia.

De hac meritò tibi gratulamur: nam
non solum pulchra est, sed etiam benè e-
ducata, & ad domi manendum, ac curan-
da negotia domestica, optime instituta.

Domestica confabulatio.

Heus puer, nemo huc prodit?

E 3

Hic

COLLOQVIA.

ἔτ' οἶμαι. Διαρρύζει τὴν θύραν, εἰκὸς
οἰκεῖόν τινα εἶναι.

ὦ Φίλε, τί κομίζεις Φίλε Πέτρε; ἑμαυτὸν.
Σὺ δὴ πῶς πρᾶγμα ἔπαλαι ἄξιον δόξης ἐ-
κόμισας.

καί τοι πολλὰ ἀνήλωσεν εἰς με ὁ πατήρ μου.
πιστῶ, αὐτὸν πλείω εἰς σε δαπανῆσαι, ἢ
κατὰ τὴν ἀξίαν.

Ἄλλ' ἔχι Ιωάννης οἶκοι ὄσι;
σοκ ἀκροβῶς οἶδα, ἀλλὰ εἰμι βλεψόμενος,

ἢ μᾶλλον ἴθι σὺ ὅσοι οἶκοι ὄσι.
ἐρωτήσων, εἰ ἔθέλει ἤδη οἶκοι εἶναι.

ὦ Πέτρε, οἶκοι εἶ;   σοκ εἰμι.
Αἰσχίωτε, ἔχι ἀκρόω σε λαλῶντες,
Μᾶλλον ἢ σὺ ἀνασχιστότερος, νεωστὶ γὰρ
τῇ σῇ θερμαίνῃ ὄπισθε σε οἶκοι
σοκ εἶναι, καὶ σὺ ἔπιστεύεις ἐμοὶ αὐτῶ.
Δίκαιον λέγεις, ἴσον γὰρ ἴσῳ ὄπιφέρεις.
ἀλλὰ σὺ μοι δοκεῖς κοχλὶς βίον ζῆν.
διὰ τί;

ὅτε διὰ παντὸς τῶ χρόνου οἶκοι καθίζη, καὶ
μηδαμόσε ἔρπεις.

ἔσι μὲν, ὁ πράττω οἶκοι, ἔστι τῆς οἰκίας ἔδεν' μοι
ἔσι πρᾶγμα, καὶ εἰ τί ἂν εἴη, ὅμως αὐτῇ αὐτὰ με
ἡμε-

FAMILIARIA.

Hic opinor effringet fores, Verisimile est
familiarem aliquem esse.

O amice, Quid adfers mi Petre?
Meipsum.

Tu certè rem haud magni pretii huc at-
tulisti.

Atqui magno constiti patri meo.

Credo, eum sumtus majores in te fecisse,
quàm pro dignitate,

Sed est ne Iohannes domi?

Non certò scio. sed abi visum Vel abi
tu potius inter- (domi sit.

rogatum an \ velit jam domi esse.

Heus Petre num es domi? Non sum.

Impudens, non ego audio te loquentem?

Imò tu impudentior. Nuper enim ancilla
tua credidi, te non esse domi, & tu
non credis mihi ipsi.

Æquum dicis. Nam par pari refers.

Sed tu mihi videris cochleæ vitam agere.

Quid ita?

Quia perpetuò domi sedes, nec usquam
prorepis.

Est quod agam domi, foris nihil mihi est
negotii: & si quid esset tamè hæc aut me

E. 4

die

COLLOQUIA

ἡμέρας ἵνας τῶ δημοσίῃς ἂν ἀπέργου.
 ἀλλ' ἐν τῷ παρόντι εὐδιῶ ὁ ἔργανός
 ἔστι, καὶ ᾠδακαλεῖ ἐπὶ τὸ περιπατεῖν.
 εἰ περιπατήσαι δέσκη, ὅσα ἀνάνομαί.
 ἀδιαλείπῳς ᾠδακαθίζεις τοῖς βιβλίοις.
 ἀμέτρῳ σπαρῶν ἐκτήκη σεαυτόν.
 ἐθέλω σπαρῶν ἐκτήκεας μᾶλλον; ἢ τῷ ἔ-
 ρωτι.

ἔχι ἐτῶ ὁ περιπατός σοι ἠδύς ἐγένετο;
 ἐγὼ μὲν καθ' ὑπερβολῆν αὐτῷ ἠδύω.

ἌΛΛΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ.

Εὐχομαί σοι πολλὴν εὐτυχίαν.

καὶ ἐγὼ σοι διπλῶν εὐχομαι πᾶν ὅ, τι εὐχῆ
 ἐμοί.

Τί πράξεις; σωομιλέω.

Τί; σωομιλεῖς μόνῳ;

Ναί, ἠδύω σωομίλω σωομιλῶν τυγχάνω.

Τίτι; Ἰ ἀγίω Παύλω.

τῷ Ἰ Κικέρωνι.

τῶτο μὲν πολλάκις πράξεις,
 ἀλλὰ τὸ ποικίλον ἠδύ.

Σὺ μὲν ἀδιαλείπῳς ἔν τῷ τοῖς γραμ-

Σὺ μὲν νύκτας καὶ ἡμέρας Ἰ μασι διατρίβεις.

ἔσκησιν ἔδεις τῶν γραμμαμάτων κόρῳ.

ἀληθές μὲν, ἀλλὰ μέτρον ἐπὶ πᾶ-

σιν ἔριτον.

ἔδει

FAMILIARIA.

dies aliquot à publico cohibuisset.

Sed nunc serenum est cœlum & invi-
tat ad deambulandum.

Si prodeambulare lubet, non recuso.

Nimum assides libris.

Immodico studio te maceras.

Malo studio marcescere, quàm amore.

Ecquid voluptati fuit hæc de ambula-
tio? (sum.)

Ego quidem vehementer ea delectatus

ALIUS DIALOGUS.

Opto tibi multam felicitatem.

Et ego tibi conduplicatum opto quic-
quid optas mihi.

Quid agis? confabulor.

Quid? confabulare solus?

Certè cum lepidissimo congerrone con-
fabulor.

Quo? (Divo Paulo.

cum Cicerone.)

Istud quidem sæpè facis

Sed varietas grata est.

Tu noctes & dies } literis incumbis.

Tu perpetuò }

Non est satietas literarum.

Verum quidem, sed modus in omnibus
optimus

E s .

Ni-

COLLOQVIA.

ἔδεν ἠδὺ ἀδελειπτον ὄν.

κατὰ τὸ ἔθ^{ος} σ^υ π^οιεῖς.

καταγελάς με, ὡς εἶωθας.

αὐταὶ αἱ βιβλοὶ κανιορτῶ κεκαλυμμένα.

μαρτηρῶσι { ἐν γράμμασι διατριβῶν.

τιῶ ἐμῆν { ὡς τὰ γράμματα σωθῆν.

Μετὰ σωθῆς {

{ λαλῶ.

σωθῆ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟ-

σάτην καὶ ὑπὸ χνείσθαι.

~~Δέομαι σε, τῆτο τὸ πράγμα σοι μέλει.~~

~~ἀξιῶ σε ὡς δύναμαι μάλιστα τῆτ^ε τῆ~~

~~πράγματ^{ος} φροντίζεν~~

~~εἰ ἐμὲ ἀγαπῆς, τῆτ^ε ἀπὸ πλείσθης πίστεως καὶ~~

~~ἀπιστίας.~~

ἐγὼ σοι τῆτο ἐξεργάσομαι, καὶ μὴ ὡς ὅτι

τάχιστα.

Τὸ ἐκβαῖν ὑδυνάμει κατεργάζεσθαι, τῆτο

ὑπὸ χνῆμαι, ἐμοὶ ἔδέ πισιν ἔδέ σωθ-

δὴν ἀπλείψεν.

Τῶ λόγῳ ἔδεν ὑπὸ χνῆμαι, ἀλλὰ τῶ ἔργῳ

διαπραξομαι πᾶν ὅ, ἡ δὲ φίλος γνη-

σίς, καὶ παντὶ θυμῶ ἀνόος;

Δὲ τί σοκ ἀπισκέπη.

Δὲ τίνα αἰλίαν τοσῆτον χρένον ἡμᾶς εἶκ

ἀπισκέπη.

τί

FAMILIARIA.

Nihil suave, quod perpetuum

Tuo more facis.

Rides me, ut soles.

Ipsi libri pulvere obducti testan-

tur } meam in studiis diligentiam.

} de mea in studiis diligentia.

Ex animo } loquor.

Serio }

MANDANDI AC POLLI-

cendi formulæ.

Quæso, ut hæc res tibi cordi sit.

Etiam atq; etiam rogo, ut hoc negotium
tibi curæ sit.

Si me amas, hoc efficias fideliter & dili-
genter.

Ego tibi hoc effectum reddam, & quidem
propediem.

Eventum præstare non possum, illud pol-
liceor, mihi nec fidem, nec studium
defuturum.

Oratione nihil polliceor, sed re præstabo
quicquid est amici sinceri, & ex a-
nimo benè volentis.

Cur non visus.

Propter quam causam tam diu nos non
invisis?

Quid

COLLOQUIA.

Τί σιωπέει, ὅτι πολλῶ ἤδη χρόνον ἐφ' ἡμᾶς
σοκ ἦλθες.

Τί διεκώλυσέ σε, συχνόν ἤδη χρόνον περι-
έναι πρὸς ὑμᾶς.

σοκ ἐξίω.

σοκ ἐξίω ἀπὸ ἀσχολίας.

σοκ ἔπαρξέ μοι χολή.

Ἐθέλησα μὲν, ἀλλ' ἐκ ἐδόθη μοι ἐξουσία.
καὶ ἀσχολία αἷς ἐμπεπλεγμένῳ βίῳ, ἐκ
εἴασαν ἀπάζεοθαί σε

Δέχομαι μὲν τὴν ἀπολογία σου, ἀλλὰ
ὅτι ταύτη τῇ ὁμολογίᾳ, ἵνα μὴ πλεονάκεις
αὐτῇ χρήσῃ.

Ἡ ἀπολογία σου δικαιότερα ὅτιν ἢ βε-
λοίμῳ ἂν καὶ γὰρ ἡ νόστος αἰτία ἐγένετο
ὅτι ταύτη τῇ ὁμολογίᾳ ἀποδέχομαι τὴν
ἀπολογία σου, εἰάν το' ὀφθαλμολόγῳ πτυ-
κναῖς ὁμιλίαις ἀναπληρώσης.

Τὸ συμβεβηκός.

Τὸ πρᾶγμα ἀπέβη βέλτιον τῆς δόξης.

πλείονος ἐτύγχανον ἢ ἂν ἐτόλμησα εὐχεσθαι
πάν το' πρᾶγμα ἐκβέβηκε κατὰ τὴν β-
χήν.

Χάρις.

Χάρις σοι καὶ ἔχω καὶ ἔξω, μέχρι ἂν ζῶ,
μεγίστω.

ὑπὲρ

FAMILIARIA.

Quid accidit, quod tam longo tempore ad nos non accesseris?

Quid obstitit, quo minus jam diu ad nos veneris?

Non licuit.

Non licuit per occupationes.

Non fuit mihi otium.

Volui equidem, sed non data est mihi facultas.

Negotia quibus implicatus eram, non patiebantur, ut te salutarem.

Accipio tuam excusationem, sed hac lege; ne saepius utaris.

Excusatio tua justior est, quam vellem, siquidem morbus fuit in causa.

Hac lege accipio excusationem tuam, si quod neglectum est, crebris alloquiis compenses.

Successus.

Res successit opinione melius.

Plus impetravi, quam ausus fuisssem optare.

Res omnis cecidit ex sententia.

Gratia.

Gratiam tibi & habeo & habiturus sum, quoad vivam, maximam.

Pro

COLLOQVIA.

ὑπὲρ ταύτης τῆς εὐεργεσίας, σὺ ἴσῃν ἔχειν
 χάριν μόγις δύναμαι, ἀποδέξαι ἑδαιμῶς.
 ὅτι τὸ ἐμὸν πρῶγμα σοι μέλει, ἀγαπῶ
 σε καὶ χάριν ἔχω

Πασῶν τῶν εὐεργεσιῶν ἅς μὲν πολλάς σὺ
 εὐεργέτησας με, αὐτῆ ἡδίστη τυγχάνει ἔσθαι.
 ἀποκρίσις.

Μείζων ὅτι ἡ Φιλία ἡμῶν, ἢ ἵνα σὺ ἐμοὶ, ἢ
 ἐγὼ σοι ὑπὲρ πινῶν εὐεργεσιῶν ὀφείλω
 χάριν ἔχειν.

ἑαυτὸν εὐεργετεῖ ὁ Φίλον εὐεργετῶν.

Ὁ Φίλον εὐποιῶν, ἔκ εὐεργετεῖ, ἀλλὰ δά-
 νείζει.

εἰ μετ' ἀληθείας ἀποδέχη τὴν εἰς σὲ ὑπάρ-
 χουσαν εὐεργεσίαν μὲν, χρῶν πλεονάκις.

ΑΛΛΟΣ.

ἀριστήσῃς }
 } σήμερον οἶκοι:
 δειπνήσῃς }

δεῖ με { πενθερῶ, πενθερᾶ } συναριστᾶν.
 { γεμβρῶ, κηδεστῆ, } σιωδειπνεῖν.
 { ὑπάτῳ }

εἰς τὴν αὐριον } ἄριστον } καλέω.
 ἐν σε ὄπι } δεῖπνον }

δέομαί σε, αὐ } δεῖσθαι.
 ριον μετ' ἐμοῦ } δειπνεῖν.

Δεί-

FAMILIARIA.

Pro isto tuo beneficio pares agere gratias
vix possum, referre nequaquam.

Quod meum negotium tibi cordi est,
amo te & habeo gratias

Ex omnibus beneficiis, quae tu plurima
in me contulisti, hoc est longè gratissimū.

Responsio.

Major est nostra necessitudo, quàm
vel tu mihi, vel ego tibi pro ullo beneficio
debeam gratias agere.

Sibi ipsi bene facit, amico qui benefacit.

Qui bene meretur de amico, non dat
beneficium, sed foenerat.

Si ex animo probas officium in te me-
um, fac ut are sepius.

A L I U S.

Prandebis } hodie domi?
Cœnabis }

Oportet me apud { socerum }
                              { socrum } prandere,
                              { generum } cœnare,
                              { affinem }
                              { consulem }

In crastinum { prandium }
igitur te ad { cenam } voco.

Oro te ut cras { prandeas }
                              { cœnes. }
                              { Timeo }

COLLOQUIA.

Δέδια μὴ εἶδω αμα.
ὡς εἶδω αμα δέδοικα.
ἐλθούμαι. εἰ εἴξεται.

ἀλλὰ δεῖξά, μὴ εἶκ οἶσ' τ' εἰμί.
Δεῖ τί, ἵν' ἔνεκα; Δεῖ τίνα αἰλίαν, τίκο-
λύει σε ἐλθεῖν.

Τότε μὲν ἐμοὶ οἴκοι μενετέον ὄσι.
αὔριόν μοι ἐξελθεῖν μὴ εἴξεται.
αὐτὸς μὲν εἰ σωμαρίστος εἰ τινὰς αἰα-
τότε εἰ σωμαρίστος εἰ μὲν.

εἶδω αμα ἐπιγνέσθαι.

εἶκ οἶσ' τ' εἰμί ἐπαγγέλλεσθαι.

ἐλθούμαι, ὅταν ἑκατέρω ἡμῶν δόξη
μάλιστ' εἶναι δέμωτον.

Ἀλλὰ ἐγὼ σε κατέχω, ἄλλοσε ἴσως
πορεύσομαι.

μάλλον ἢ ἐγὼ σε, οἶμαι.

ἀλλὰ αὔριον Δεῖ μακροτέρων ὀμιλήσομαι.

αὔριον πλείω φλυαρήσομαι.

ἐν τῷ μεταξύ χερόνω ἔρρωσο.

ἐν τῷ μεταξύ φερόνιζε, ὅπως γαίης.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΤΙ-

χαίρειν τῷ ἐπανόδῳ ἔνεκα.

Ματθαῖος καὶ Λυκάς.

Μ. συγχαίρει εἰς πατρίδα ἀναστρέψαντι.

ρωσσι. εἰ τῆς ἐπανόδου εἰς πατρίδα.

Δ. κ. σ. α.

FAMILIARIA.

Timeo ne non possim.

Vt possim metuo.

Veniam si quidem licebit.

Sed metuo, ne non quam.

Quare? Cur? Propter quam causam?

Quid obstat, quo minus possis venire?

Tunc quidem mihi domi manendum est.

Cras mihi exire non licebit.

Ipse (compransores) aliquot ex-
tunc (concoenatores) pecto.

Non possum polliceri.

Nequeo promittere

Veniam ubi utriq; nostrum videbitur
esse commodissimum

Sed ego te detineo aliò fortassis iturum.

Imò ego te, opinor.

Sed cras latiùs confabulabimur.

Crastino die plura nugabimur.

Interea vale.

Interim cura, ut valeas.

FORMULÆ GRATULANDI
de reditu.

Matthæus & Lucas.

M. Gratu. (in patriam reverso.

lor tibi (de reditu in patriam.

F

L. Et

COLLOQVIA.

Λ. καὶ ἐγὼ σοὶ ζῶντι, ὦ Ματθαῖε.

Μ. ἀνέσπρασ ἡμῖν πρότερον καὶ μακρότερον, ἢ ἐτύγχανες ὢν.

ἀπὸ τῆς ἀπόγῳ ἔπαν-
θες ἀγένης ἤλθες ἔγενει.

Λ. ἐχλοίμην ἂν μᾶλλον ἐπανελθεῖν σοφώτερον καὶ ἐλλογιμώτερον.

Μ. συγχαίρομαι καὶ σοὶ καὶ ἡμῖν αὐτοῖς, ὅτι ζωὸς καὶ εὐρωσὶ ἡμῖν ἀπεδόθη.

Α. ἐγὼ ἐναλλάξ ἤδομαι, ὅτι σῶσθαι ἡμᾶς σώσας ἔδρον.

ὅτι σε ὑγιαίνοντα ἔδρον, χαίρω ὑπερβαλλόντως.

Μ. τί σημαίνει ἐκείνη ἢ ὠχρότης; τί ἰσχνότης; τί αἱ ἐν τῷ μετώπῳ ρυτίδες;

Λ. ποίη ἢ τύχη, τοιαύτη ἴσθι καὶ ἡ σῶμα ἔχέσις.

Μ. ἄραγε κακῶς πράτεις;

ἄραγε σοὶ ἀηδὲς ἡ συνέβη;

Λ. καὶ περ ἐδένα χροῖον ἢ τυχὴ φιλικῶς εἶχε πρὸς ἐμὲ, ὅμως ἐδέποτε μοι μᾶλλον, ἢ νῦν ἠνανήστο.

Μ. σιωπῆ

FAMILIARIA.

L. Et ego tibi superstiti, Matthæi.

M. Redijsti nobis obesior & procerior solito
(barbatus.

Ab- (sine barba) red- } polixam bar-
ijsti (imberbis:) ijsti } bam habens.

ijsti } pulchra barba
(præditus.

L. At quidem mallem redire prudentior
& doctior,

M. Gratulamur & tibi & nobis, quòd vi-
vus & valens nobis restitutus sis.

L. Ego vicissim letor, quòd incolumis vos
incolumes offenderim.

Quòd te salvum repererim, vehemen-
ter gaudeo.

M. Quid sibi vult ille pallor? quid ma-
cies? quid in fronte ruga?

L. Qualis fortuna, talis est & corporis
habitus.

M. Nunquid malè tecum agitur?

Nunquid tibi aliquid acerbi accidit?

L. Etsi nullo ferè tempore fortuna mihi
favet, tamen nunquam mihi magis,
quàm nunc adversa est.

COLLOQVIA

Μ. σιωαλέω σοι.

λυπῶμαι Διὰ τὴν συμφορὰν σε.

ἀλλὰ τί ἔστι τὸ κακὸν ἔστι;

Λ. πάντα τὰ χεῖματα ἐναυάγησα.

Μ. πῶς; ὦ φίλτατε;

Λ. ἐν τῇ θαλάτῃ βαλτικῇ, ἐκ κιμβρίας εἰς
Γερμανίαν πλεύσων.

Μ. ἔκ' ἀδηλον ἔν, ὅτι ἀδαλείπως πρὸς
εὐχ;

Λ. ἔδέποτε στωδαμότερον.

Μ. ὁμολογεῖς ἴσχυρα ἄληθες εἶναι τὸ λε-
γόμενον: μὴ εἰδὰς πρὸς εὐχῆς, μα-
θέτω πλεῖν;

Λ. ὁμολογῶ, ἔγάρ τ' ἔργω πείραν ἔλαβον.

Μ. καλῶς ἔχει, ὅτι αὐτὸς ἡμῖν ζωὸς ἐξεκο-
λύμβησας.

βέλτιόν ἔστι τὰ χεῖματα, ἢ τὴν ζωὴν ναυ-
αγήσαι.

ὄρας ἔν τὴν παιδείαν, καὶ τὴν ἀρετὴν
ἀσφαλέστατον πλεῖστον ἔσταν, τὴν μη-
δὲ ἀφαιρεθῆναι δυναμῶν, μηδὲ βα-
ρύνοντα τὸν βασάζοντα.

Μ. καλῶς σύ μὲν φιλοσοφεῖς, ἀλλ' ἐν τῷ
μεταξὺ ἐγὼ λυπῶμαι.
ἀσπάζεσθαι δὲ ἑτέρη.

ἀσπάζεσθαι

FAMILIARIA.

M. Doleo vicem tuam.

Dolet mihi calamitas tua.

Sed quid istud mali est?

L. Univerſe pecunie naufragium feci.

M. Ubinam chariſſime?

L. In mari Baltico ex Dania in Germaniam navigaturus.

M. Non dubium igitur eſt, quin diligenter oraveris?

L. Nunquam diligentius.

M. Fateris igitur verum eſſe quod dicitur; Qui nescit orare diſcat navigare?

L. Fateor, nam re ipſa expertus ſum.

M. Benè habet, quod ipſe nobis vivus enataſti

Melius eſt pecunie, quàm vitæ jaçturam facere.

Vides igitur doctrinam & virtutem tutiſſimas divitias eſſe, quæ nec eripi poſſunt, nec gravant circumferentem.

L. Pulchrè tu quidem philoſopharis, ſed interim ego dolore angor.

Salutare per alium.

COLLOQVIA.

ἀσπάζετ' εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν.

ἀσπάζετον	{	ὑπατον	}	παρ' ἡμῶν.
		ποιμνία		
		πενθερον		
		κηδεσιω,		

Ποῖ βαδίζεις Νικόλεος.

ἰθὺς τῆς πατρίδος.

εἴη μετὰ ὀλίγον, ἔστιν ὅ σοι ὀπιζήσω.
 ἀλλὰ περὶ ἐκ ἀερότητι φορτίον.
 ἐκ ὀπιζήσω σοι μέγα βάρος.
 τί ἕτερό ἐστι;

ἵνα πάντας τὰς διδασκάλους, καὶ τὰς οἰκείους ἡμῶν, τὰς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Ροσοχικήῃ, παρ' ἡμῶν φιλικῶς ἀσπάζομαι.

εἰ μηδὲν ἄλλο φορτίον ὀπιζήσης, πλὴν ἀσπασμῶν, ῥαδίως ἀνακομίσω.

ἐγὼ δὲ ἵνα μὴ ἀμιαθῆτο ποιῆς, εὐχομαί σοι χερσὶν τῆς ἀδῆ σου συνακόλαστον εἶναι.

ὅ, πὶ σὺ εὐχη, μένοιτο.

Χερσὶν γὰρ ἔχων σιωδότην, καὶ πάντων κινδύων ἐξαρκούντως τετειχισμένους ὧν οἶδα.

ΠΑΡΑ-

FAMILIARIA.

Saluta parentes meos.

Saluta { Consulem }
          { pastorem } } meo nomine, vel
          { Socrum } } meis verbis.
          { Affinem }

Quò vadis Nicolae?

Rectè in patriam.

Resiste paulisper, est quod tibi mandem.

Sed pediti non convenit sarcina.

Non imponam tibi magnum onus.

Quid autem rei est?

Vt omnes præceptores & familiares
meos in Academia Rostochiana, meis ver-
bis amanter salutes.

Si nihil aliud sarcinae imponis præter
salutationes, facile perferam.

Ego autem, ne gratis istud facias pre-
cor, ut Christus tibi comes itineris sit.

Quod precaris, faxit Deus.
Si enim Christum itineris comitem habu-
ero, contra omnia pericula me satis mu-
nitum esse scio.

E 4

FOR 4

COLLOQUIA.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΟΥΤ ΕΡΩΤΗΣΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ.

Γεώργιου Λακωνίου

Γ. ΟΥΧΙ ΥΓΙΑΙΝΕΙΣ; Λ. ΕΙΣΟΥΡΑ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟΝ. Γ. ΔΙΑ ΛΙ Ε ΜΑΛΛΟΝ ΤΟΝ ΞΡΟΝ ΚΕΛΕΥΕΙΣ; ΑΡΑΓΕ ΝΟΜΙΖΕΙΣ ΜΕ ΕΙΝΑΙ ΙΑΤΡΟΝ; ΕΚ ΕΡΩΤΩ ΕΙ ΥΓΙΑΙΝΕΙΣ, ΗΓΗ ΓΑΡ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟΝ ΑΥΤΟ ΜΑΡΤΥΡΕΙ ΣΕ ΚΑΛΩΣ ΕΧΕΙΝ ΤΟ ΣΩΜΑ, ΑΛΛΑ ΠΩΣ ΣΕΑΥΤΩ ΔΡΕΣΚΕΙΣ; Λ. ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΕΝ ΟΥ ΕΧΕΙ, Η ΨΥΧΗ ΔΕ ΚΑΚΩΣ ΔΙΑΚΕΙΤΑΙ. Γ. Ε ΜΕΝ ΥΓΙΑΙΝΕΙ, Ο ΤΩΤΟ ΤΟ ΜΕΡΟΣ ΝΟΣΩΝ. Λ. ΞΤΩΣ ΕΧΕΙ ΤΑ ΕΜΑ. ΤΟ ΜΕΝ ΣΩΜΑ ΥΓΙΑΙΝΕΙ, Η ΔΕ ΠΗΡΑ ΑΔΘΕΝΕΙ. Γ. ΡΑΔΙΩΣ ΤΑΥΤΗΝ ΝΟΣΟΝ ΙΑΣΕΤΑΙ Η ΜΗΤΗΡ. ΠΩΣ ΕΧΗΚΑΣ ΕΩΣ ΑΡΤΙ; Λ. ΠΟΙΚΙΛΩΣ, ΩΣ ΤΑ ΤΩΝ ΘΝΗΤΩΝ ΟΥΤΙ. Γ. ΕΧΙ ΑΙΕΙ ΕΙΧΕΣ ΚΑΛΩΣ; Λ. ΚΑΛΙΣΑ, ΔΟΞΑ ΤΩ ΘΕΩ, ΕΓΩ ΔΕ ΔΙΔΟΝΤΟΣ ΔΙΑ ΠΑΝΤΟΣ ΑΙΕΙ Ε ΧΡΟΝΟΥ ΕΡΡΩΜΕΝΟΣ ΕΤΥΧΟΝ ΩΝ. ΜΕΧΡΙ ΤΩ ΝΥΝ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΜΟΙ ΥΓΙΑΙΝΕΙΝ; Γ. ΔΟΤΩ ΘΕΟΣ ΕΤΟ ΕΙΝΑΙ ΣΥΜΕΧΕΣ ΗΓΙΔΙΟΝ, ΗΔΟΜΕΝΟΣ ΕΤΟ ΠΥΘΑΝΟΜΑΙ. ΣΥΓΧΑΙΡΩ ΣΟΙ. ΔΟΞΑ ΤΩ ΘΕΩ. ΧΑΙΡΕΝ ΕΧΩ ΤΩ ΘΕΩ. ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΤΩ ΘΕΩ ΩΣ ΔΥΝΑΜΑΙ ΜΑΛΙΣΑ. ΑΛΛΙ ΕΔΕΝ ΤΩ ΜΕΤΑΞΥ ΧΡΟΝΩ ΣΟΙ ΣΥΜΕΒΗ ΑΒΕΒΛΗΤΗΝ; Λ. ΕΔΕΝ, ΠΛΗΝ ΟΤΙ ΤΗΣ ΟΜΙΛΙΑΣ ΤΗΣ ΗΜΕΤΕΡΑΣ ΕΚ ΕΞΗΝ ΔΥΟ ΛΟΓΕΙΝ.

Αρρώ

FAMILIARIA.
FORMULÆ INTERRO-
gandi de valetudine.

Georgius. Lucas.

G. *Vales ne?* L. *Contemplare vultum.*
G. *Quin magis lotium jubes? An me pu-
tas medicum? Non rogo an valeas, nam
facies ipsa loquitur te bellè valere, sed
quomodo tibi placeas?* L. *Corpus quidem
bellè habet, sed animo malè est.* G. *At non
valet, qui ista parte laborat.* L. *Sic habent
res meæ. Corpus valet, sed agrotat crume-
na.* G. *Facilè isti morbo medebitur mater.*
Vt valuisti hucusq;? L. *Variè, ut sunt res
mortalium.* G. *Fuistine semper pro-
sperâ valetudine?* *Prosperrima gratia
Deo. Ego Dei beneficio perpetuò bellissimè
valui. Hactenus bona valetudine fui.* G.
*Faxit Deus ut istud sit perpetuum ac pro-
prium. Letus istud audio, Gratulor tibi.*
*Gratia Deo. Gratiam habeo Deo, Gratias
ago Deo quantas possum maximas. Sed
nihil interim tibi molestia fuit?* L. *Nihil
nisi quod vestra consuetudine frui non li-
cuit.*

F s

Malè

COLLOQUIA.

Ἀρρώτως ἔχειν.

Γ. μῶν ἐρρώμένῳ εἶ; Λ. βελοίμην ἂν, ἔκ ἐρρώμένῳ εἰμὶ κατὰ πάντα, ὅπως ἔχω τὸ σῶμα ἔκ τῷ Διάκειμαι τὸ σῶμα ὡς εἶωθα. Διάκειμαι κατὰ τὸ δοκεῖν τῷ θεῷ. ἑτέρως ἢ βελοίμην ἂν. ἔτω Διάκειμαι τὸ σῶμα, ὡς εἶωθασιν, οἷς πρὸς τὰς ἰατρὰς πρᾶγμα ἴσθι. Γ. μὴ γένοιτο, ἀηδὲς τι λέγεις. πρῆπει σὲ θερσείν. γρή σε ἀνδρωδῶς Διακείσθι. μεγαλοψύχως σε κατὰ τῆς νόσου ἔχειν οἶε. πολὺ βοηθεῖ ἐν τῇ δυσυχίᾳ ψυχὴ ἀγαθὴ. ἵνὲ νόσῳ ἐλήφθης; τίς νόσῳ κατέλαβε σε; ποῖῳ νοσηματι πρῆπες; ποῖαν νόσον ἀσθενεῖς; Λ. ἔκ οἶδα, καὶ Διά ἔτω νοσῶ ἴπισφαλέτερον. Γ. ἀληθεύεις, ὁρῶς λέγεις, πρῶτον μὲν γὰρ πρὸς τὴν ὑγείαν ἴσθι, τὸ τὴν νόσον γῶναι. ἔθενι συνεβέβησας ἰατρῷ. Λ. πολλοῖς μὲν. Γ. τί ἀποκρίνονται; Λ. ὁ μὲν ἀρνεῖται. ὁ ἢ λέγει, ὁ δὲ βελεύεται δεῖν οἶεται, ἐν ἣ τῷ μετὰ λάμπωρον εἶναι ὁμονοῶσι. Γ. πόσῳ χρόνῳ ἴσθιν, ἐξ ἧς πονήρως ἔχεις; πόσον χρόνον ὀνόσησας; Λ. ὀκτὼ ἡμέρας. μικρῶς δεῖν ὅλῳ ἤδη μὲν ἴσθι. τρεῖς, τέταρας, ἢ πέντε μῆνας ὅλως ἀρρώσῳ. δέκατον μῆνα ἔτον κάμνω, ὅλον ἤδη ἔτῳ ἀρρώσῳ.

Γ. πφ

FAMILIARIA.

Malè valere.

G. Rectène vales? L. vellem quidem. Nō
valeo per omnia Vt cunque valeo. Non ad
modum benè valeo corpore. Vt soleo. Va-
leo ut Deo visum est. Sec9 quā vellem va-
leo. Vt solent, quibus cum Medicis res est.
G. Avertat Deus, rem mihi peracerbam
narras. Bono sis animo oportet. Vrum te
præstes oportet. Forti infract9 animo
contra morbū esto. Multum iuvat anim9
in re mala bonus. Quo morbo teneris?
Quis te morbus tenet? Quid habes morbi?
Quo morbo laboras? L. Nescio. Et ideò
laboro periculosiùs. G. Verum dicis. Rectè
dicis. Primus enim ad sanitatem gradus
est novisse morbum. Nullum ne consului,
sti medicum? L. Multos equidem. G.
Quid respondent? L. Alius negat, alius
deliberandum censet. In hoc consentiunt
omnes, me miserum esse. G. Quantum
temporis est, quod te malum hoc corripit-
it? Quam pridem habet te hic morbo? L.
Octo dies. Fermè integer jam mensis est.
Tres, quatuor, aut quinq; integros men-
ses malè habeo. Decimum jam men-
sem laboro. Integrum jam annum agroto.
G. Ad

COLLOQUIA.

Γ. πειρατέον οἶμαι ἐγὼ τὴν νήσον ἔχειν οἰκίαν. μῶν ὑδρωψὶ ὄσθι; Λ. δὲνδύται. Γ. μῶν δυσεντερία; Λ. ὄκ οἶμαι. Γ. μῶν πυρετός; Λ. πισεύω εἶναι. Γ. ποῖ ὄσθι πυρετός; πότερον συνεχῆς, ἢ ἀμφοημερινός, ἢ τριταῖον, ἢ τεταρταῖον; Λ. νομίζω νέον εἶναι ἔχειν πυρετὸν εἶδον, ὡς ἐν τῷ νυκτὶ πολλαὶ νέαι γίνονται νόσοι, πρῶτερον ἀγνώστοι. Γ. ἀλλ' ἄλις ἦν τῶν παλαιῶν. Λ. ἔτιως δρέσκει τῷ θεῷ τὰ νέα ἀμαρτήματα νεοῖς νοσήμασι κολάζοντι. Γ. πόση ἡμέρα ἀνατρέχει τὸ ἀλγος; Λ. πόση ἡμέρα λέγεις; μάλλον ἢ κατ' ἐκάστην ἡμέραν, πλεονάκεις ἢ ἑυρηπικόν. Γ. ὦ τὸ κακὸν βδελυκτὸν, πότεν ἐπεσάσω τὸ νόσημα; πότεν νομίζεις ἔσθαι τὸ κακὸν εἶναι; Λ. ἐκ λοιμῶν. Γ. ἀλλ' ὄκ εἰώθασιν ἔσθαι δεισιδαίμων, ὡς ἐν νησίᾳ σεαυτὸν ἀποτρέφεις. Γ. ὄκ ἦν εὐσέβεια, ἀλλὰ ἀπείθεια. ἔ γὰρ ἐδόθη τροφή. ἐκ ψύχους γινέσθαι οἶομαι, ἐκ μήλων ὠμῶν τινὸν οἰσοφάγος ὠμότητος ὑπάρχειν ἡγῶμαι. Γ. φυλάτεις μὴ ἐξ ἀμέτρων καὶ ἀκαίρων πρὸς τὰ γράμματα ἀσθῆς ἔσθαι τὸ κακὸν ὄπασσασθαι, ἢ ἐκ πότες ἀμέτρων, ἢ ἐκ μέθης, ἀλλὰ ἄρα ἔτι οὐ πρὸς ἀκαλεῖς ἰατροὺς τινα; Λ. δέδια μὴ θάπτον τινὸν ὅσον ἀυξάνη ἢ δερμαπέυση. φοβῶμαι μὴ ἀπὸ τῆς φαρμάκου τξικόν διδῶ. Γ. δεῖ γὰρ ἐλέσθαι τινα, ἢ ἄδεως πισεύοις ἂν. Λ. εἰ γὰρ θανεῖν, βέλομαι

FAMILIARIA.

G. Adnitendum censeo, ne morbus fiat familiaris. Num est hydrops? L. Negant. G. Num disenteria? L. Non arbitror. G. Num febris? L. Credo esse. G. Qualis nam est febris? Continua ne, an quotidiana, an tertiana, an quartana? L. Opinor novam esse febris speciem, ut nunc novi subinde morbi exoriuntur ante hac incogniti. G. At plus satis erat veterum. L. Ita est visum Deo nova peccata novis morbis purienti. G. Quoto die recurrit dolor? L. Quoto die narras? imò quotidie, sepius quam Euripus, G. O malum abominandum! Unde contraxisti morbum? Unde suspicaris hoc esse collectum mali? L. Ex inedia. G. At non soles usque aded esse superstitiosus, ut te jejunio maceres. L. Non erat religio, sed inopia. Non enim dabatur cibus. E frigore natum arbitror: E crudis malis contracta est stomachi cruditas. G. Vide ne ex immodico, aut intempestivo studio conciliaris tibi hoc mali, aut ex potatione largiore, aut ex ebrietate. Sed cur non accersis medicum? L. Timeo ne citius morbum augeat, quam curet. Metuo ne pro remedio venenum

COLLOQVIA.

βέλομαι μὲν μάλλον ἅπασι τελοῦσάν, ἢ ἑ-
 σάτοις Φαρμάκοις ἐκτροχωθεῖς. Γ. Φερόντι-
 σον ἔν, ὅπως αὐτὸς σεαυτῷ ἰατρὸς τυγχάνης
 ὦν. εἰ ἀνδρὶ ἰατρῷ ἀπειθεῖς, ὄχομαι σοι τὸν
 θεὸν ἐν ἰατρῷ μέρει εἶναι. εἰσὶν οἱ ἐνδυσάμφοι
 ἐσθῆτες μοναχῶ, ἀνεργώδησαν. Λ. τὸ αὐτὸ
 ἴσως συμβέβηκεν ἄν, εἰ λεοντήν ἐνδεδυμῆτοι
 αὐ ἦεν. ἀλλὰ ταῦτα τῷ ἀπιστῶνι ἔθεν συμ-
 φέρει. Γ. πίσεισον ἔν, ἵνα ἀναβιώσης. ἄλ-
 λοι μιν ἐς ἀπηλλάχθησαν τῆ νόσῃ, ποιησά-
 μφοίτινι τῶν ἀγίων ὑποσχέσεως. Λ. ἀλλὰ
 ἔθεν ἐστὶ μοι πρὸς τῆς ἀγίας συμβόλαιον. Γ.
 τοίγαρ ἔν σὺν τὸν Χριστὸν, ὃ μὲν πίσειεις, αἰ-
 τεῖ τῷ τῆς ὑγείας χάριν. Λ. ἀλλ' ὅση οἶδα,
 εἰ χάρις ἐστὶ. Γ. πῶς ἔχει χάρις ἐστὶ, τῆς
 νόσῃ ἀπαλλαγῆσαι; Λ. ἐνίστε τελοῦσάν
 βέλτον ἐστὶ. ἐγὼ ἢ τῆ Χριστοῦ μηδὲν δεομαι
 πλὴν ὅ, ἢ ἄν ἄριστον ἦ. Γ. ὄσεβῶς σὺ μὲν
 φιλοσοφεῖς, ὅτε μὲν γὰρ αἰτῆ μὲν τὸν θεὸν ἀ-
 γαθὰ τὰ πρὸς τῆτον τὸν βίον ἀναγκαῖα,
 αἰετὸ πρῶθεναι δεῖ τὸ, κύριε εἰάν θελής. πνύ-
 μαλικά ἢ καὶ αἰώνια ἀγαθὰ, ἀνὸ ὁμολο-
 γίας τῷ θεῷ εὐχεσθαι πρῶπει, ἀλλὰ ἔρρω-
 σο, ὃ φίλε λυκά. Λ. ἔρρωσο εἰς τὴν ἀυρι-
 ον καὶ σὺ, ὃ φίλτατε Γεώργιε.

ΑΛ-

FAMILIARIA.

nenum det. G. deligendus est igitur, cui
tutò fidas. Si moriendum est, malo semel
mori, quàm tot pharmacis excarnificatus.
G. Fac igitur, ut ipse tibi sis medicus. Si
diffidis homini medico, precor ut sit tibi me
dici vice Deus. Sunt qui induti veste
monachi convaluerunt L. Idem fortasse
evenisset, si leonis pelle tecti fuissent. Ve-
rum ista diffidenti nihil conducunt. G.
Fide igitur, ut reviviscas. Alij morbo
levati sunt, nuncupatis alicui divorum
votis. L. At ego cum divis non pacis-
cor. G. proinde tu è Christo, cui fidis, pe-
te sanitatis beneficium. L. At ego, an
beneficium sit, nescio. G. An non benefi-
cium est, liberari morbo? L. Nonnunquam
mori felicius est. Ego autem à Christo ni-
hil peto, nisi quod optimum sit. G. piè tu-
quidem philosopharis. Dum enim peti-
mus à Deo bona ad hanc vitam necessa-
ria, semper addendum est, Domine si tu
vis. Spiritualia autem & aeterna bona sine
ullâ conditione à Deo petenda sunt. Sed
vale mi Luca. L. vale in crastinum & tu,
carissime Georgi.

Alio.

COLLOQUIA.

ἌΛΛΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ.

Γ. ΟΥ χι ἐγνώθῃ σοι αὐτὴ ἡ ὁδοπορία ὅτι τυχῆς
 ὁ χεῖσι μῦθος; Λ. ἐγνώτετο μετρίως, πλὴν ὅτι εἰ-
 δεις Ἰόπος ἀκινδυνῶς ἔχει διαίτης λησῆας. Γ.
 πέζος ἢ κεις, ἢ ὑπεύς; Λ. ἄ μὲν πέζῃ
 πορεία. τὰ ἢ ἀμάξῃ, τὰ ἢ ἵππῳ, τὰ ἢ νηί.
 Γ. πῶς ἔχει τὰ τῶν Γαλλία βελγικῆ; Λ.
 σασιατικῶς: πολλὰ μὲν ἐκεῖ πολέμων ἀ-
 πειλαίεισι. Γ. ἀλλὰ ταῦτα εἰσώμην. εἰδέν
 γὰρ ἡμῖν καὶ τῷ Ἄρει. τὰ ἢ σα πῶς ἔχει;
 Λ. εὖ, καλῶς, κάλλιστα. Γ. εἰ καλῶς πράτ-
 τεις. Λ. κάλλιστα, ὀτυχέστατα. Γ. εἰ εὖ-
 τυχεῖς; Λ. μάλλον ἢ δυσυχῶ, ἄ μὲν
 ἐμὰ χεῖρον ἔχειν εἰ δυνάται. Γ. εἰ εἰ-
 λωκας, ὅπερ ἐθήρδεις; εἰ σωέβη ἢ
 λεία, ἢ ἐπεβέβησας; Λ. ἐθήρδον μὲν, ἀλ-
 λά τῆς Ἀρτέμιδος ὀργισομένης. Γ. εἰδεμία
 ἐλπίς λοιπή ὄσι; Λ. ἐλπίς μὲν πολλή,
 πράγμα ἢ εἰδέν. Γ. ὁ ὑπατῆς εἰδεμίαν
 ἐλπίδα δεικνύει; Λ. ὅλας ἀμάξας, ὅλας νῆ-
 ας, ἀλλὰ πρὸς τέτοις εἰδέν. Γ. εἰδέν εἰ ἐπεμ-
 ψεν. Λ. ὑπέχετο μὲν δαψιλῶς, ἀλλ' εἰ
 ἐπεμψεν ὀβυλὸν εἰδέν. ὑπὸ χνεῖται μὲν
 πολλὰ λόγῳ, ἔργῳ ἢ εἰδέν ποιῆ. Γ. γρη-
 ἴν τῷ ψυχῷ τῇ ἐλπίδι τρέφειν. Λ. ἀλ-
 λά ταύτη εἰπνεαῖται ἡ κοιλία. Γ. Διὰ

FAMILIARIA.

ALIUS DIALOGUS.

G. Fuit ne tibi hoc iter faustum & commodū? L. Sic satis, nisi quod nihil usquam tutum est à latronibus. G. pedes advenis, an eques? L. partim pedestri itinere, partim vehiculo, partim equo, partim navigio G. Quo in statu sunt res Belgicæ? L. Sanè turbulento. Magnæ bellorum minæ sunt. G. Sed hæc omittamus. Nihil enim nobis cum Marte. Tuæ res quomodo habent? L. Benè, pulchrè, optimè G. Nonne benè tecum agitur? L. Optimè, felicissimè. G. Nonne prospero fortune statu uteris? L. Imò maximè adverso. Res in pejori statu esse non potest. G. Non cepisti, quod captabas? Non contigit præda, quã venabaris? L. Venabar equidem, sed irata Diana G. Nihil reliquum est spei? L. Spei per multum, sed rei nihil G. Consul nihil ostendit spei? L. Totâ plaustrâ, totâs naves, sed præterea nihil. G. Nihil adhuc misit? L. promisit quidem largiter, sed ne obulum quidem misit. Promittit quidem multa verbis, sed re præstat nihil. G. Ergo spe alendus est animus L. Sed hac non saginatur venter G. Ideò

G

autem

COLLOQUIA.

τὸ ἢ πρὸς τὸ ὀδοιπορεῖν ἐτύγχανες ὦν
 ὀπιηθείότερος, ἔδεν φορτίον ἐν τῇ ζώνῃ ἔχων.
 Α. ὁμολογῶ, καὶ ἀσφαλές ἐστι. ἔδεν αὖ γὰρ
 ὅπλα μᾶλλον ἐλευθεραίων ληστῶν ὄσιν, ἀλλ'
 ἐγὼ μᾶλλον ἀνβλοίμην καὶ τὸ φορτίον καὶ
 τὸν κίνδυνον. Γ. ἔδεν σε ἀφέρηται ἐν τῇ ὁδῷ;
 Α. μὲν ἐμῶ; τί ἀφέρησαι ἀνθρώπων γυμνῶ;
 οἱ ἢ ἄλλοι μᾶλλον ἐφοβῶντο με, ἐξὼ ἐμοὶ γυ-
 μνῶ ὀδοιπόρῳ Διὰ ὅλης τῆς ὁδοῦ ἀδειν καὶ πει-
 νᾶν. Γ. ποῖ ἢ νῦν βαδίσεις; Α. εὐθὺ τῆς οἰκί-
 ας, ἀσπασομένη τὴν γυναῖκα, καὶ εἰς γονεῖς
 πολλὴν ἤδη χερόνον ἔχ' ὀρωμύρας. Γ. εὐχομαί
 σε πάντα ἐκεί ὄρεῖν ἠδέα. Α. αἶψα τὸ ἐξ-
 λοίθῃ θεός. ἔδεν καινὸν συμβεβηκεν ἐν τῷ με-
 ταξὺ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἡμῶν; Γ. ἔδεν, πλὴν ὅτι ὄ-
 ρήσας τὸν οἶκον ὀπίδοσιν εἰληφότα. καὶ γὰρ ἡ ἀ-
 λέκτορες σε ἔτεκε σοὶ ὦν καλόν. Α. καλῶς
 λέγεις, ἀντὶ ταύτης τῆς ἀγγελίας διδομί σοι
 δῶρον ταύτῃ τὴν καινὴν Διὰ θῆκην ἐν Λό-
 βικία νεωστὶ κομψῶς τυπωθεῖσαν. Γ. καλόν;
 μὰ τὸν θεόν, εὐαγγελιον. ἔσί μοι τὸ δῶ-
 ρον ὡς ὅτι ἠδισον. σκέψομαι ἢ ὀπίθεν σοὶ ποτὸ
 χάριν ἀξίαν ἀποδῆναι διωηθῶ. Α. ἐξαρκέν-
 τως ἀνταποδεδωκέναι νόμιζε, εἰ ἀγαπήσας.

ΑΛ-

FAMILIARIA.

autem eras ad iter expeditior, quod nihilesset oneris in zonâ. L. Fateor atque etiam tutior. Nulla enim sunt arma certiora adversus latrones. Sed ego malim & onus & periculum. G. Nihilne tibi ademptum est in via? L. Mihi? Quaso quid, eripias nudo? Aliis citius periculum erat à me. Licuit mihi vacuo viatori per totum iter canere & esurire. G. Quo autem nunc abis? L. Rectâ domum, salutaturus uxorem & parentes jam diu non visos. G. precor ut illic offendas omnia leta. L. Utinam ita velit Deus. Nihil interim extitit novi domi nostræ? G. Nihil, nisi quod reperies auctam familiam. Nam tua gallina peperit tibi pulchrum ovum. L. Benè nuncias. pro hoc nuncio do tibi munus, videlicet novum Testamentum Lutetiæ recens eleganter excusum. L. Pulchrum, ita me Deus amet, Evangelium. Est mihi hoc munus longè gratissimum. Dispiciam unde possim hoc donum pensare. L. Abunde te persasse, puta, si boni consulueris.

G 2

Ali-

COLLOQUIA.

ἌΛΛΟΣ.

Γ. Οὐχὶ καινὰ τινα ἐπὶ τῆς πατρίδος
 κομίζεις; ἔδεν καινόν ἔργον τῶν ἡμετέρων
 φέρεις; ἵνα καινὰ ἀγγέλεις; Λ. καινὰ μὲν
 πολλά. ἀληθῆς ἢ ἔδεν. τοσαῦτα μὲν ψεύδα
 φέρω, ὅσα μόλις μία ναῦς ἄγοι. Γ. ἄποφορ-
 τίς ἐν ὡς ἴαχισα, ἵνα μὴ ὑπὸ τηλικούτου
 τοῦ μεγέθους φορτίου ἀπόλη. Λ. ἔδεν ἔχω, πλὴν
 οὐ ἐν τοῖς κερείοις, καὶ ἀμάξαις, καὶ ναυσὶ
 θρυλλεῖται. Γ. τί, οὐχὶ ἡ πατρίς ἡμῶν τῶ
 λοιμῶν ἐλπίσθη ὅτι; Γ. ἔχι ὅλως. ἀλλὰ
 σιωπῆς ὅτι ἔστιν, ἐνίοτε γὰρ ἀνίησι; παλιν
 ἢ παροξύνεται. Γ. ἔχι αἰλὶς κακῶν, ὅ-
 πως πόλεμος ὧν τυγχάνει; Λ. καὶ μὲν, εἰ μὴ
 ἄλλως ἀν' ἐδοκεῖ τῷ θεῷ. Γ. ἀνάγκη αὐτῷσι
 ποδεῖαν εἶναι. Λ. πάντων ἐκεῖ ἐνδεία ὅτι;
 πλὴν τῶν χειλιωτάτων στρατιῶν. Γ. ὅπως
 εἰ στρατιῶται κυριότατοι, ἐκεῖ ἔδεν τῶν ἀγί-
 ων ἱερῶν, ἔδεν τῶν μεσῶν φείδονται. Λ. ὀρθῶς
 ἐν καὶ σοφῶς ὁ λέγων Ξενοφῶν φησὶ: εἰρήνη
 δοκεῖ μέγα ἀγαθόν εἶναι τοῖς ἀνθρώποις, πό-
 λεμος ὁ μέγα κακόν. ἀλλὰ ἔκαθ' ἕνα πλεί-
 ονα χρόνον ἐν ἐτέροις καιροῖς διὰ πλείων ποι-
 ησόμεθα τὴν συνῆσιν, ὅπως ἐκατέρω ἕσται ἐ-
 πηήδειον. νῦν ἄλλοσέ με καλεῖ πρῶτα
 τινα.

ἌΛ-

FAMILIARIA.

A L I U S.

G. Nihilne novarum rerum ex patriâ adfers? Nihil novi à nostris portas? Quenam nova nuncias? L. Nova per multa, at nihil veri. Tantum mendaciorum adfero, quantum vix una navis vehat. G. Exonera igitur te quam primum, ne succumbas tanto oneri L. Nihil habeo, præter ea, quæ in tonstrinis, in vehiculis, & in navibus jactantur. G. Quid, est ne patria nostra immunis à pestilentia? L. Non omnino, sed perpetua non est: aliquando remittit sese, deinde recrudescit. G. Nonne satis erat malorum, ubi bellum grassatur? L. Erat quidē, nisi aliter visum esset Deo G. Annonæ caritatem istic esse oportet. L. Omnium rerum illic inopia est, præterquam sceleratorum militum, G. Ubi milites dominantur, ibi nec sacris templis, nec Musis ipsis parcunt. L. Rectè igitur & sapienter Xenophon inquit: pax videtur hominibus esse magnum bonum, bellum verò magnum malum. Sed non te morabor diutiùs. Aliàs pluribus colloquemur, cum erit utriq; commodum. Nunc aliò me vocant negotia quedam.

COLLOQVIA

ἌΛΛΟΣ ΔΙΑ-
ΛΟΓΟΣ.

Γ. Πωθάνομαί σε νεωστὶ τὴν πατρίδα
Ἰπποκράτῃ. Λ. ἐπεσκεψάμην, πόλιω γδ
χρόνον τῆς γονεῖς ἔχ' ἐώρακεν. ὅκ' ἐδωμή-
θω πλείονα χρόνον φέρειν τὸν τῆς πατρίδος
καὶ τῶν φίλων πόθον. Γ. Ὀσεβῶς ἐποίησας,
Φιλάνθρωπῳ τυγχάνεις ὦν, ταῦτα ἐνθυ-
μῶν, ἅπαντες γδ σφόδρα σέργομεν
τὴν χῶραν, τὴν ἡμᾶς θρέψασαν καὶ φύ-
σασαν, ἀλλ' ἄγε, πῶς ἐκεῖ ἐώρακας πάντα
ἔχοντα; Λ. πάντα καινά, πάντα μεταβε-
βλημένα, ἐδόκην εἰς ἄλλον ἐλθεῖν κόσμον, ἔτη
δέκα μόλις ἀπεγρόμην. ὅκ' ἄλλως ἅπαντα
θαύμασα, ἢ Ἐπιμηίδης ὁ τῶν ἰστανῶδων ἀρ-
χων, μόγις τελευταῖον ἀνεγερθεῖς. Γ. ποῖ
τίς ἔτος ἔτι μῦθῳ; Λ. λέξω δὴ εἰχαλή σοί
ἔγω ἀκθεῖν. Γ. ἔδέν ἐμοὶ ἡδίον ἔσαι. Λ. ἔδραν
ἔν' σὺ πρὸ κεφαλαίω μοι τίθεσθαι κέλευε.
Γ. ὀρθῶς ἐπέμνησας, λαθήμεν γδ ῥᾶον
ψευδολογήσεις. Λ. μυθολογῶσιν οἱ ἰσθηκοὶ
πρὸς Ἐπιμηίδην τινὸς κρητῶς, ὅς μόνῳ πρὸς
πρὸς τὴν ἔξω τείχους πορευόμενῳ ἐπειδὴ
Ἰατὸν ὑέτον συνεχῆ σπῆλαιον ἐμβὰς ἐπά-
θευδεν, τεσσαράκοντα ἐπὶ ἔτη εὐδῶν διετέ-
λεσεν.

Γ. ἀλλ'

FAMILIARIA.
ALIUS DIALOGUS.

G. Audio te patriam nuper revisisse.

L. Revisi. Diu enim parentes meos non videram. Non poteram diutius ferre patriæ & amicorum desiderium. G. Piè fecisti, humanus es, qui ista cogitas. Ducimur enim omnes admirabili quodam amore ejus regionis, quæ nos aluit & edidit. Sed dic quæso, quoniam in loco illic offendisti omnia? L. Universa nova: Mutata omnia. Videbar mihi in alium venire mundum. Vix dum decennium absueram, non secus omnia mirabar, quam Epimenides somniatorum princeps, vix tandem expergescit. G. Quænam est ista fabula? L. Dicam equidem, si vacat audire. G. Nihil fuerit jucundius. L. Sellam igitur cum pulvino mihi poni jube. G. Rectè admones, nam sedens commodius mentieris. L. Fabulatur historici de Epimenide quodam Cretensi, qui deambulandi gratia solus urbem egressus, cum subita pluvia vi compellente in quandam speluncam ingressus obdormisset, quadraginta septem perpetuos annos somnum continuavit,

G. &

G. Sed

COLLOQUIA.

Γ. ἀλλ' εὐτυχῶς ἔμπραξεν ὁ Ἐπιμενίδης, ὁ
 τὰ τελευτήσια ἑαυτὸν ἀναλαβὼν. πολλοὶ μὲν
 τῶν ἐλλογιμῶν ἔποτε ἀναγείρονται ἐκ τῶν
 ἐνυπνίων ἑαυτῶν. ἀλλὰ πρᾶτεις ἀξίως ἀν-
 δρῶς ποιητῆ, ἔμμευ ἐν τῷ ψευδολογεῖν. Λ.
 Ἐπιμενίδης ἐν ἀνεγερθεῖς, ἐκ τῆς ἀσηλαΐας
 πορδόμενος, περισκοπεῖ, ὁρᾷ πάντα με-
 ταβεβλημένα, τὰς ὑλάς, τὰς ὀχθὰς, τὰς
 ποταμούς, τὰ δένδρα, τὰς ἀγρούς, ὡς ἡ συ-
 νόμως εἰπεῖν, πάντα καινά: βαδίζων ἐν εἰς
 τὴν πόλιν ἐρωτᾷ, Διατρέβων αὐτότι χερσίνου
 τινά, ἔδε ἔγνω ἔδενα. ἔδε ὑπὸ τινος ἐγνω-
 θη. ἄλλο γὰρ τῶν ἀνθρώπων περίβλημα, ἔδε
 τὸ αὐτὸ πρόσωπον, ἢ λέξις μετεβλήθη, οἱ
 τρόποι Διάφοροι. ἔδε θαυμάζω τὸ τῷ Ἐ-
 πιμενίδῃ μετὰ τοσαῦτα ἔτη συμβεβηκέναι,
 ἔπειδὴ μικρὸν δεῖν ἐμοὶ τὸ αὐτὸ συνέβη, τῷ
 ὀλίγα ἔτη τῆς πατρίδος ἀπογενομένω. Γ.
 ἦ γονεῖς σὺ, ἔχι βίῃσι; Λ. βίῃσι μὲν ἀμφο-
 τερῶν, καὶ Διάκεινται ὅπως ἐν, γῆρα, καὶ
 νόσῳ, καὶ συμφοραῖς τῶν πολέμων ἐκνευρω-
 θισμένοι. Γ. αὕτη ὅτι τῶ ἀνθρωπίνῳ βίῃ
 κωμῶδια τὰ θνητὰ τοιαῦτα, ἔ-
 δεῖν ἐν ταυτῶ μὲν.

ΠΕΡΙ

FAMILIARIA.

G. Sed bene cum Epimenide actum est, qui tandem ad se rediit. Multi docti nunquam expergiscuntur à suis somniis. Sed facis ut Poeta dignum est, perge igitur mentiri L. Epimenides igitur somno solutus, è spelunca prodit, circumspicit, mutata videt omnia, sylvas, ripas, flumina, arbores, agros, breviter, nihil non novum. Accedit ad urbem, percontatur, manet illic aliquandiu, neque novit quemquam neque à quoquam agnitus est. Alius hominum cultus nec idem vultus, mutatus sermo, diversi mores. Neque miror hoc Epimenidi post tantum annorum evenisse, cum mihi idem propemodum evenerit, qui pauculos annos abfuissem. G. Quid uterque parens, vivuntne? L. Vivunt ambo, & valent utcunque, senio, morbo, denique bellorum calamitate confecti. G. Nec est humana vitæ comædia.

Tales sunt res humana, ut in eodem nihil duret statu.

G s

DE

COLLOQVIA.

ΠΕΡΙ ΤΟΥΤΗΝ ΕΝ ΤΗ

Φιλοσοφία παρδὴν ὀρθῶς

Διατάξιν.

Μαθητῆς καὶ Διδάσκαλος.

Μ. Ἐπιθυμῶ, ὦ διδάσκαλε φίλτατε, σιω-
πῶν ὡς πρὸς σὲ πυνθάνεσθαι, τίνα
τρόπον χρή τὴν περὶ τὰ γράμματα παρδὴν
εὐθύνειν, εἰάν γε σοι σχολὴ καὶ ἰκανὸς χρόνος
γένῃται. Δ. χρόνον σὺ μὲν ἐτήρευσας, ὦ νεανί-
σκε, μάλιστα σπιτήδειον; πρὸς ἣ ἔστον τὸν ἐ-
λεύθερον καὶ καλὸν πόθον σὲ τῶν ἐμῶν με-
γίστων ἀσχολιῶν ἀν' ἀρετῶν ἀσμύτως. διό-
τις ἀφ' ἑμῶν τὴν φρονιμίαν ἔχεις, ἵνα καὶ τὴν
φύσιν σὲ ἀκρεβέστερον γνῶ καὶ ἐγὼ σοι τὴν ἐ-
μὴν εὐνοίαν τὴν πρὸς σε μᾶλλον ἀποδείξω,
ἐμὲ περὶ ἐκείτων, ἀεὶ δέναι ἐθέλεις, ἀπλῶς
ἐρώτησον. Μαθητῆς. Εὐσεβῶς καὶ καλῶς ποι-
εῖς, ὦ διδάσκαλε ἐνδοξότατε, τὸσαῦτα πρῶ-
γματά με εὐμενῶς παιδεύειν σὺν ὀκνῶν.
πρῶτον μὲν ἔν' ὡς πρὸς σὲ πυνθάνεσθαι βέλομαι,
τι τὸ πρῶτον τῆς περὶ τὰ γράμματα καὶ ἡμέ-
ρας παρδὴς τέλος ἐστίν, εἰς ὃ, ὡς περ εἰς σκο-
πὸν

ΣΤ

FAMILIARIA.

DE RATIONE STUDIO-
rum rectè instituenda.

Discipulus & Præceptor.

D Cupio, mi carissime præceptor, bre-
viter ex te audire, quæ sit ratio stu-
diorum rectè instituenda, si modò tibi
est otium, & tempus his rebus commo-
dum. Præceptor. Tempus tu quidem,
adolescens captasti commodum. Deinde
tuum illud liberale & honestum deside-
rium, vel maximis occupationibus meis
anteferrem libenter. Quare omissa præ-
fatione, ut & ingenium tuum melius co-
gnoscam, & tibi meam erga te benevo-
lentiam magis probem, me de singulis
rebus, quas scire cupis, simpliciter inter-
roga. Discipulus. Piè & honestè facis,
clarissime Præceptor, quòd me de his
tantis rebus benevolè erudire non grava-
ris. Primum itaque ex te scire cupio,
quisnam præcipuus studiorum nostro-
rum finis sit, ad quem, velut ad sco-
pum,

COLLOQUIA.

τον ἅπαντας τοὺς ἡμετέρους τῶ μαθεῖν πό-
 νος σωτείνειν δεῖ. Λ. εὐχρημόνως σὺ μὲν πε-
 ρὶ τῆς ἐρωτήματι τὴν ἀρχὴν ποιῆ,
 γνόντες γὰρ τὸν σκοπὸν πρὸς ὃν βλέπομεν, ῥᾶθι
 δύο τῶ καὶ τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν ἐξαιρείσθαι δεῖ. Δύο
 ἀνθρώ. δ' δεῖ τῶ ἀνθρώπου κυριώτατα καὶ μάλιστα α-
 πὸς πρῶτον ἀγαθὰ οἷς πάντων ἄλλων ζώων
 πρωτεύουσιν, ὁ νῦν καὶ ὁ λόγος. τῶν ἀκρι-
 οντων ἀ-βῶς τε καὶ ὀρθῶς ἐκπονηθέντων οἱ ἀνθρώ-
 γαθὰ. ποὶ ἔ μόνον τῶν ἄλλων ζώων, ἀλλὰ ἀλ-
 λήλων ἀγαθὰ. πρὸς οὗτοι γὰρ οὗ τὴν
 περὶ τὰ πρὸς τὰ γράμματα ἀρχὴν εἰς δύο ταῦτα
 γράμ- ἐγγύτατα καὶ ἀληθέστατα τέλη σωτείνειν,
 ματα ὅπως διλονότι τὸν νοῦν τῆ σοφία, ἢ τῆ τῶ
 ἀρχῆς θεῶ, καὶ τῆς φύσεως, καὶ τῶν νόμων γνώ-
 τέλη. σφ, καὶ τῆ ἀρετῆ ἐκπονησομεν, καὶ δυνά-
 μιν τῶ λόγος, κομψῶς καὶ φανερώς πρὸς
 γματὰ ἀγαθὰ ἐξηγεμεν, ἡμῖν αὐτοῖς πα-
 ρασκευάσωμεν. Μ. ἔχῃ ταῦτα δύο τὰ τέλη
 πρὸς οὗτοι λογογράφους σωτηριώτερον, ὡ-
 ρισμῶς ἀναγινώσκειται; Δ. μάλιστα. Πρ-
 οκλήσῃ μὲν γὰρ πρὸς οὗτοι σωτόμως
 καὶ ἀκριβῶς πρὸς οὗτοι; Γνωῖναι τὰ δε-
 οντων, καὶ ἐρμηνεύσαι ταῦτα: Λακκιανὸς ἢ
 σωῖσιν καὶ δυνάμιν ἐρμηνεύσασθαι ἀποκα-
 σοφία. λέει, τῶ τῶ σοφίας καὶ λογιότητι. Μ. ἢ δὲ
 σοφείων

FAMILIARIA.

pum, omnes nostri discendi labores, referri debeant. P. Rectè tu quidè ab hac questione ordiris. Intellecto enim scopo & meta, ad quam tendimus, facilius etiam media, rectè ad istam metã ducentia, eligere poterimus, Duae autem sunt propriae & precipuae hominis dotes, quibus reliquo animantum generi antecellit, Ratio & Oratio. His studiosè & rectè excultis, homines non solum ceteris animalibus, verum inter se aliis alii hominibus prestant. Dirigenda igitur sunt Studia Literarum ad hosce duos fines proximos & immediatos, ut Rationem sapientia seu cognitione Dei, naturæ, legum, & virtute excolamus: & Orationis purè ac perspicuè res bonas explicantis, facultatem nobis comparemus. D. Extantne hi duo Studiorum nostrorum fines apud autores brevioribus verbis descripti? P. Maximè. Pericles enim apud Thucydidem breviter & rotundè nominat. Scire quæ oportet scire, & ea posse eloqui: Lucianus autem appellat, rerum cognitionem & facultatem disertè eas explicandi, id est, Sapientiã & Eloquentiã. D. Quid autem vocas sapien-

tiam?

COLLOQVIA.

σοφίαν ὀνομάζεις, Λ. σοφίαν μὲν, ὡς τὰ
 θεῖα γράμματα λαλεῖ, ὀνομάζομεν τὴν
 ἀληθινήν τῷ θεῷ, καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων
 ἀγαθῶν γνώσιν, μεμικρύνει τῇ πρὸς τὸν θεὸν
 ὕσεβείᾳ; ἀφροσύνη ἢ, τὸ μὴ γῶνας τὸν
 θεόν, μηδὲ πείθεσθαι αὐτῷ. Μ. Τί ἢ ἡ λογί-
 ολογία τῆς θεῆ; Δ. τὴν λογίτητα Πλάτων πάνυ ὀ-
 χημόνως ὀρίζει, τὰ τῷ θεῷ κεχαρισμένα
 λέγειν διώμαθ'· εἰς ἕτο γὰρ τὸ ἔχατον τέλει
 ἅπαντες ἄνθρωποι τὰς πράξεις ἐαυτῶν σω-
 τεῖν οὐ ψείλασιν, ὅπως θεὸς ὀκτίσης ὀρθῶς
 ὑφ' ἡμῶν γινώσκηται τε καὶ θεοσπεύηται, α.
 πρὸς τὰς κληθ. γ. Πάντα εἰς δόξαν θεῷ ποι-
 εῖτε. διότι ἐν ταῖς ἡμετέροις πρὸς τὰ γράμ-
 ματα σπυδαῖς, καὶ ἐν πάσαις ὅλας τοῦ βίαι
 τέλει πράξεσιν, αἰεὶ ἕτον τὸν ὀφελιμώτατον κα-
 τῶν πόνων πρὸς ὀφθαλμῶν ἰθεοῦσαι δεῖ: Ἀρχήν
 ἢ ἅπαντων καὶ τέλει ποιεῖ θεόν. ἔσω ἕτι γὰρ ἔν-
 μων. τέλος τῶν πόνων ἡμετέρων, ἡ σοφὴ καὶ λό-
 γη σοφῆ εὐσεβείᾳ. Μ. δεομαί σε μοι λέγειν, ὡς
 σοφίαν ὀνομάζεις τὴν παιδείαν ταύτην τὴν σοφίαν, καὶ τὴν ἐν
 πόσει τοῖς λόγοις δεινότητα μάλιστα λαβεῖν δεῖ; Δ.
 λαβεῖν τὴν σοφίαν, ἢ τὸ γῶνας τὰ δεόντα, τοῖς ἄν-
 θρώποις ἐξεργάζονται ἡ θεολογία, ἢ ἡ φιλο-
 σοφία

FAMILIARIA.

tiam? Præceptor. Sapientiam, ut scilicet
 literæ loquuntur, nominamus veram no-
 titiam DEI, & aliarum rerum bona-Sapientia-
 rum, conjunctam cum vera pietate erga
 Deum: Stultitiam verò, ignorationem
 DEI, & inobedientiam erga DEVM.
 Discipulus. Quid autem est eloquen-
 tia? Præceptor. Eloquentiam gravissi-
 me Plato definit, Deo grata dicere posse.
 Nam ad hunc ultimum finem omnes ho-^{Eloquonia}
 mines suas actiones referre debent, ut
 DEVS conditor recti à nobis agnoscat^{ria,}
 & colatur. 1. Corinth, 10. Omnia ad glo-
 riam Dei facite. Quapropter & in stu-
 diis nostris, & in totius vitæ actionibus,
 semper in conspectu esse hæc utilissima re-
 gula debet: Exordium rerum fac & fi-
 nem DEVM. Sit igitur finis studio-
 rum nostrorum, Sapiens & eloquens pie-
 tas. Discipulus. Dic quaeso, ex quibus
 doctrinis Sapientia illa, & Eloquentia
 potissimum petenda sit? Præceptor.^{Finis studii}
 Sapientia seu recto iudicio de re-^{rum nostror-}
 bus cognitione dignissimis, mentem ho-^{rum: Sapi-}
 minis instruunt Theologia, & Philo-^{entia unde}
 sophia.^{petenda sit}

COLLOQUIA.

σοφία, ἢ τὴν γνώσιν τῶν νόμων, ἢ τῶν παρα-
 γελμάτων τῶν ἠθῶν, καὶ τὰς ἰσορίας
 τὰ παραδείγματα τῶν νόμων παρεχόμεναι;
 καὶ τὴν τῶν φυσικῶν γνώσιν, καὶ τὰ μαθη-
 ματα συλλαβάνομεν. Μ. πρὸς δὲ τὸ τῶν
 ἄλλων λόγων σωιέναι, καὶ πρὸς τὸ τὸν ἡμέ-
 τερον ὀρθῶς μορφῶσαι, τί μάλιστα ἀναγ-
 καῖον ἐστὶ; Δ. τὸν λόγον τὸν ἐν τοῖς τῶν σοφῶν
 καὶ τῶν δεινῶν λέγειν γράμμασιν ἱεραῖς καὶ
 ἀνιέραῖς, χρηστῶς γνῶναι, διδάσκουσιν αἱ τῶν
 λέγειν τέχνη, μάλιστα ἢ πασῶν ἡ Γραμματι-
 κὴ ῥωμαϊκὴ, καὶ ἑλληνικὴ, καὶ Ἑβραϊκὴ. Τῶν
 Γραμ- τῶν μὲν τῶν γλωττῶν μνημείοις ἐχρήσθη αἱ ἐξ-
 ματικὴ αἰρετοὶ τῶν τεχνῶν; καὶ αἱ ἰσορίαι συλλα-
 βάνονται, ἢ αὐτῶν γνώσις ὡς πρὸς φύσιν καὶ
 κλείς ἕως τυχεῖν ἔσται. ἢ πρὸς τὴν τῶν
 παιδείων ὀπισθὴ μὲν ἢ πρὸς ὁδοῦ ἀνοίγεται.
 Τὰ πρὸς δὲ τὸν ἡμέτερον λόγον καλῶς μορφῶν
 πρὸς χωρὶς τῶν τῶν λέγειν τεχνῶν καὶ φύσις ὀπι-
 τὸν λό- τηδεῖα, καὶ τῶν συγγραφέων ἐλλογίμων ἀ-
 γον ὀρ- νάγνωσις τε καὶ μίμησις, καὶ τῶν λέγειν καὶ
 θῶς μορ- γραφῆν ἀσκησις συνεχῆς, μάλιστα ἀναγ-
 φῶσαι καὶ αἶα ἐστὶ. Μ. Ἐπειδὴ πρὸς δὲ τῶν τῶν λέγειν
 ἀναγ- τεχνῶν παραδείγματα ἔτελεται τῆς ἡμετέ-
 καῖα.

ρης

FAMILIARIA.

Sophia, quæ scientiam legum seu præceptorum de moribus, Historias, quæ exempla legum suppeditant, cognitionem naturalium rerum, & Mathematica complectimur. Discipulus. Ad orationem aliorum intelligendam & nostram rectè formandam, quid præcipue requiritur? Præceptor. Orationem in sapientium & eloquentium autorum scriptis, sacris & ^{Grammatica} prophanis, rectè intelligere docent, Artes dicendi, Grammaticæ in primis lingua Latina, & Græcæ & Ebrææ. Quartum **LINGVARVM** monumentis cum præcipue artes & historia contineantur, **(COGNITIO** earum velut Ianua & **CLAVIS** est, qua ad **DOCTRINARVM** scientiam aditus aperitur, Ad nostram verò orationem rectè formandam, præter dicendi artes, Natura idonea & scriptorum eloquentium lectio, ^{Ad orationem rectè formandam} atque imitatio & dicendi ac scribendi exercitatio assidua in primis necessaria est. Discipulus. Cùm autem dicendi artium præcepta non finis studiorum ^{que necessaria sunt}

H   nostro

COLLOQVIA.

ρης περι γραμματα σωδής εστιν, ἀλλ' ὄργα-
 να μόνον, ὧν ἐν ταῖς μεγίσταις τεχναῖς, ταῖς
 ταῖς τῆς σοφίας καὶ τῆς λογιότητος πηγὰς
 συλλαβέσσης καὶ τὸν βίον ἀνθρώπινον κυ-
 βερνεύσσης, καὶ Διασωζέσσης, ἡμῖν προσδεῖ,
 Πόσον ὡσπερ σὲ ποτε ἐν τῷ διδάσκειν Διαλεγόμενον
 χρόνον μέμνημαι, ὡς δὲ σὲ πύθεσθαι Ὀπίθιμα, πό-
 περ λίσσον χρόνον περι ταύτας τεχνὰς Διατερεῖν
 Ἰδέε δεῖ; Διδάσκαλος καλῶς με ἐπέμνησται,
 γυνεῖν τε ὡς νεανίσκος. ἔ μὲν γὰρ πρῆπει ὅλον τὸν βίον ἐν
 χνας τῷ ὡς διασώζειν τὸ τῆς Διαλεκτικῆς καὶ
 Διατερεῖ ρητορικῆς ὄργανον, κατετερεῖν, ἀλλὰ τὸς
 εἶν δεῖ, μεμαθηκότας τὰ ὡς ἀγγελματα πρὸς τὸ
 καλῶς φρονεῖν καὶ λεγεῖν ἀναγκαῖα ὄντα,
 (ἅ μὲν εἴηνγε δὴ Φιλομαθεῖ νεανίσκῳ πιστὸν
 καθηγητῶν ἔχειν συμβαῖνη ἐντος ἐνὸς ἔτους
 διδασκῆναι ῥαδίως οἷατ' εἶν) ταχέως πρὸς
 τὸ κρείτισον τῶν τεχνῶν τῶν τὴν σωῆσιν ἔ-
 χόντων βαδίζειν, καὶ τὴν τῶν ὡς ἀγγεμά-
 των ἀσκησιν προσθένα δεῖ. Μαθητῆς. Τοί-
 γαρ ἐν ὡσπερ ἐν ταῖς ἄλλαις τῶν τεχνῶν μη-
 χανικῶν, ἔτω καὶ ἐν ταῖς περι τὰ γραμμα-
 τα σωδαῖς, νομίζεις τὴν χρῆσιν καὶ ἀσκησιν
 τεχνικῶς ἐξεργάζεσθαι;

Ἡ χρῆ-
 σις καὶ
 ἀσκησις
 ἀναγ-
 καῖα.

Διδά-

FAMILIARIA.

Instrorum sint, sed instrumenta tantum-
 modo, quibus in summis illis artibus, quæ
 sapientiæ & eloquentiæ fontes continent,
 & vitam humanam gubernant ac tuen-
 tur, nobis opus est, ut te aliquando inter
 docendum differere memini; ex te scire
 cupio quantum temporis artibus istis ^{Quantum}
 tribuendum sit? Præceptor. Rectè me ^{temporis de-}
 mones, adolescens. Non enim tota ætas ^{scendis ar-}
 in Dialecticæ & Rhetoricæ instrumento ^{tibus desen-}
 comparando assumi debet: sed cognitis ^{di tribuen-}
 præceptis ad rectè de rebus judicandum ^{dum,}
 & dicendum necessariis (qua si fidelis
 monstrator studioso adolescenti contin-
 gat, intra unum annum percipi & co-
 gnosci facile possunt) statim ad summas
 artium, quæ rerum doctrinam conti-
 nent, progrediendum, & Exercitatio ^{Usus & ex-}
 præceptorum adjungenda est. Discipulus. ^{ercitatio}
 Ergo ut in cæteris artibus mechani- ^{necessariaq;}
 cis, ita in studiis doctrinarum, judicas
 artifices, qui faciat, solum usum esse?

COLLOQUIA.

ρητῆ τά- Διδάσκαλ^Θ. μάλισα, ἄλλωστε ἐάν Φύσις
 ξει τὰς ἔκ ἄμυσ^Θ, καὶ διδάσκαλ^Θ χρησίμ^Θ,
 τέχνας ἢ κυβερνήτης πισός, καὶ τῆς ἀσκήσεως ἔμπει-
 μαθεῖν ρ^Θ ὡς γένηται. Μαθητής. τῆ τῆς πρὶ τὰ
 δεῖ γράμματα σωδῆς τέλης δηλωθέν^Θ, ὃν μὲν
 τὴν σοφὴν καὶ ἐλλόγιμον Ὀσέβειαν εἶναι ἐλε-
 ξας, ἴσως πρὸς τούτοις ποιητέον; Διδάσκαλ^Θ,
 πρῶτον μὲν κατὰ τάξιν νόμιμον, ἢν καθηγη-
 τῆς πισός καὶ τῆς ἐμπειρίας τετυχηκῶς δεῖξει,
 Οἱ τί· δεῖ τὰς τέχνας τὰς τῷ βίῳ χρησίμους, μα-
 τλοὶ ἐνθεῖν, καὶ ὡς ἀπὸ κλίμακ^Θ, ἀπὸ τῶν κάτω
 σχολαῖς ἀπὸ τῆς ἄνω μεταβαίνειν. Μαθητής. ἴσως οἱ
 ἀπὸ τῆς πάλαι σοφοὶ τῆς ἐνεκα τῆς πίτλης ἐν ταῖς
 διατε- Σχολαῖς διέταξαν, καὶ αὐτὰς τὰς τέχνας
 ταγμα- διένειμαν, ἵνα δηλαδὴ ἐκάστας ὡσπερ εἰς τά-
 νοὶ. ξεις κοσμίως διηρημίας, ἐφεξῆς καὶ εὐκαί-
 ρως μαθητάνειν ῥᾶον οἱ νεώτεροι διυνηθῶσι δι-
 δάσκαλ^Θ. καλῶς συ μὲν φρονεῖς, ἀδυνά-
 τον γὰρ κατὰ Ξενοφῶντα, πολλὰ τεχνώμενον
 ἀνθρώπον, πάντα καλῶς ποιεῖν. καὶ σοφός
 παντὸς τῆς Πλάτων^Θ νόμ^Θ, ὅ ἕκαστον τῶν
 πολίων μίαν τέχνην μόνον μαθεῖν, καὶ ἀλ-
 λος διδάσκειν κελύων. ἢν τινα ἐν τέχνῳ
 οἰνεαῖσκοι κατὰ τὸ πρῶταγμα τῆ παιδα-
 γωγῆ

FAMILIARIA.

Præceptor. Maxime; præsertim si natura idonea. & Magister boni iudicij, seu gubernator exercitationis usu peritus & fidelis accedat. Discipulus. Constituto igitur sine studiorum, quem sapientem, & eloquentem pietatem esse dixisti quid porro agendum est? Præceptor. Primum ^{ordine cert.} ordine certo, quem fidus & usu peritus ^{eo artes discenda sunt} præceptor monstrabit, artes vitæ necessaria discenda, & velut per gradus scalarum ab inferioribus ad superiores transfundendum est. Discipulus. Fortasse eo ^{gradus in scholis constituti sunt} consilio sapiens antiquitas gradus in Scholis instituit, & artes ipsas distinxit, ut videlicet singulas velut in classes suo loco distributas, ordine & tempore conveniente, facilius & rectius percipere juvenilis ætas possit. Præceptor. Rectè sentis. Nam impossibile est, ut quis multa simul faciat, & eadem rectè, ut verissime Xenophon dixit. Et sapientissima lex est Platonis, quæ unumquemque civem, unam tantummodò artem discere & profiteri jubet. Quare quamcunq; artem adolescentes de consilio præceptoris

H 3   ptoria

COLLOQVIA.

Εξ ενός
 μόνου
 βιβλίου
 τὰ τῶν
 τεχνῶν
 κεφα-
 λαίμα-
 θηέον.
 γωγῆ μανθάνειν προαίρησονται. ταύτων
 ἀπειρηχῆς ἐξ ενός βιβλίου μόνου, ἔ μεθοδι-
 κῶς τὴν τῆς τέχνης προαίρησιν εἰς ῥητὸς τό-
 πους μεριζομένην, δηλοῦντῃ μαθήτωσαν,
 μηδὲ ἐν τῷ μεταξύ χρόνῳ, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς
 ἐπιθέσεως βιβλία εἰσοράτωσαν, τῶν αὐτῶν
 εἰς ἀκριβῆ μνημῆν διδώσι. Μαθητῆς. ὅσα
 αὐτῶν τῶν τεχνῶν προαίρησιν καὶ κε-
 φαλαίμαθῃ ἐξ ενός μόνου βιβλίου, πεπαιδω-
 μέως γεγραμμένῃ, μαθεῖν διελέχθη. ταύ-
 τα πάντα πᾶσι ἐπαληθεύω. νῦν ἔ ἐν τῶν
 εὐδοκίμων συγγραμμάτων ἀναγνώσει ποι-
 ητέον ὅτι, ὡς τῆς πυθέου ἰππυμῶ. Δι-
 κεισιν δάσκαλῃ. ἐν τῷ τὰ συγγράμματα ζη-
 τῆν ὡς ἀναγνώσαι (ὡς αὐτῆς τῆς αἰ-
 κοινῆς κηράσεως, καὶ τῆς οἰκείας ἐπαναλήψεως,
 τόπως ἢς ἔδαμῶς ἀμελητέον, ἔκ εἰπεῖν) μέγα
 φιλοσοφ. συμφέρει, κοινῆς τόπως διὰ τῆς ἀξίως δι-
 φικῆς. νενεμημένης ἔχειν, πρὸς ἕς ἅπαντα, τὰ
 ἐν τῇ συγγραφέων ἀναγνώσει τὰ ἀγαθῶν ὑ-
 περέχοντα καὶ ἀξιόμνη ἰόνευσιν ἅπαντα, δεῖ
 ὡς ἀπομεῖδν, καὶ ὡς εἰς ῥητὴν τῆς
 ἀνέμην, Μ. ἀλλὰ ταύτη ἀδραϊνέσει σὺ
 αὐτῆς ἀδραϊσιν κοινῆς τόπως ἐν βιβλίῳ, ἵδῃ
 Πλαί-

FAMILIARIA.

ptoris discere instituent · eam initio ex-^{Ex unico}
VNICO tantum **LIBELLO**, qui eru-^{tantum li-}
 dita methodo summam artis in locos cer-^{b. libellorum}
 tos distributam explicet, cognoscant: ^{artibus de-}
 nec alios interea ejusdem argumenti li-^{scenda}
 bellos in manus sumant, priusquam illum
 edidicerint. Discipulus. Quæ de summis
 artium, ex unico tantum libello metho-
 dice conscripto, discendis differuisti, illa
 mihi omnia probantur: Nunc porrò quid
 mihi in lectione bonorum Autorum præ-
 cipuè agendum sit, ex te audire cupio.
 Præceptor. In lectione Autorum (ut
 de diligenti auscultatione, quæ nullo modo
 negligenda est, nihil dicam) utilissimum
 est, **LOCOS COMMUNES**, certo or-^{Institu-}
 dine distributos habere, ad quos omnia ^{di Lectio-}
 quæ in lectione Autorum insignia & co-^{munes Phi-}
 gnitione digna occurrunt, annotentur, ^{losophica}
 & velut in classes certas digerantur. D.
 Sed huic admonitioni de colligendis in
 certum librum Locis communibus, dictum

H 4

Plate-

COLLOQUIA.

Πλάτων Θ ἐν Φαίδρω ἐναντιῶσθαι δοκεῖ,
 δηλῶν ὅτι τὰ γραμματῶν λήθην καὶ ραθυμί-
 ας μάλλον, ἢ μνήμην καὶ διδαχὴν ἐν τῶν μα-
 θόντων ψυχῆς παρέχει μέμνημα καὶ σε-
 ταυτικὴν γνώμην πολλάκις διασώματος
 ἔχοντα: ποσῶτον ἕκαστος Θ εἰδέναι οἰέσθω, ἔχ-
 ῶσον ἐν τοῖς βιβλίοις γεγραμμένον φυλάττει-
 ἀλλ' ὅσον περ εἰς ἀκροβῆ μνήμην ἔθηκε, καὶ
 ὅταν τὸ πρᾶγμα καὶ χεῖσις ἀπατή, προχει-
 ρον ἔχει. Διδάσκαλος Θ, ταῦτα μὲν, ὡς λεγεις,
 ἔτως ἔχει, ἀλλ' ὅμως ὅ σοι ἀποκρίνομαι, ἔ-
 χων τυγχάνω. Καίπερ ὅσα μὲν ἕκαστος Θ με-
 μνήσθαι καὶ εἰδέναι ἐθέλει, ἐκ εἰς τὰ χαρτία;
 ἀλλ' εἰς τὴν ψυχὴν ἐγγραφῆναι δεῖ, ὅ-
 μως ἔστω οἱ μνηυταὶ καὶ θησαυροὶ τῶν κοινῶν
 λόγων, πρὸς τὸ μνημονεύειν ὅσα πρότερον ἀνε-
 γνωμῶν, ἢ ἐμάθομεν, μέγα ὄφελός ἐστι καὶ ὡς
 ἀπορώτατον ταμῆιον ἔστιν, ἐξ ἧς πεισῶς βέλ-
 λιστα πράγματα ἐγνώμας, καὶ ὁμοιότητας,
 καὶ ἰσορίας, ἐπὶ τὰ ἄλλα τὰ τριαῦτα. ὅτε πρὸς τι-
 νος Θ λόγος ποιῆσθαι ἢ γράφειν δεῖ, προχει-
 ρίσεσθαι φιλομαθεῖς τῶν νεανίσκων διωήσον-
 ται. Μαθητὴς πρὸς τῆς μνήμης ἐν, ἢ Πλά-
 ταρχος τῆς παιδείας ταμῆιον ὀνομάζει, ἢ εἰ-
 δέναι

FAMILIARIA.

Platonis in Phaedro refragari videtur, quod monet, literas & scripta oblivioni & desidia magis occasionem, quàm memoria & doctrina presidium adferre. Memini etiam te crebris usurpare sermonibus hanc sententiam: Tantum unusquisque se scire existimet, non quantum in libris scriptum adservat: Sed quantum memoria fideliter tenet, & ubi res ac usus postulat, promptum habet. Præceptor. Vera quidem sunt, quæ dicis: sed tamen habeo, quod respondeam. Etsi illa quæ quis meminisse & scire cupit, non chartis, sed animo inscribere debet: tamen hi indices & thesauri locorum ad recordationem eorum, quæ antea legimus, aut didicimus, plurimum profunt, & velut instructum penu sunt, ex quo copiam optimarum rerum, sententiarum, similitudinum, historiarum, & hujus generis alia cum de re aliqua dicendum aut scribendum est, depromere studiosi adolescentes possunt. Discipulus. Quid igitur de memoria, quam eruditionis promptuarium Plutarchus no-

H s   minat,

COLLOQUIA.

ἢ μνήμδέναι προσηκει; Διδάσκαλ^Θ, ἀρισ^Θ Φύ-
 Φύλαξ λαξ καὶ θουαυρός τῆς παιδείας ἢ μνήμη ὅτιν.
 τ, παι- ἐν^ῃ τῷ ὀπικοσμῆσαι ταύτην καὶ τῷ συνεχεῖ
 δείας. τῶ ἐκμαθεῖν πόνω αὐτὴν σπείξαι, ἐκάσας ἡ-
 μέρας οἱ πρὸ φιλοσοφίαν ὄντες ῥητὸν χρόνον
 διατρέβειν ὀφείλδοσι. Μαθητής. πρὸ ἢ τῆς ἔ-
 σι^ῃ μνη μνημονόειν τέχνης, περὶ ἧς Σιμωνίδῳ τὸν
 μνημό- χιον, καὶ ὑστερον ἄλλας πινὰς ὡδραγγέλματα
 εν τέ. ὡδραδεδωκέναί ἀκέρω, ἰλέγης; Διδάσκα-
 χνη. λ^Θ. εἰ^ῃ ὁμολογεῖται τῷ μνήμῳ βοηθῆσαι
 τῇ διαίτα, καὶ τῇ σώματ^Θ εὐεξία, Ἐτόπῳ
 ἢ βελτί- ἀψύφω, ἢ χρόνῳ ἐωθινῳ, ἢ σημείοις ῥητοῖς:
 ση καὶ ὁμῶς βελτίση καὶ ἀκρεβεσάτη τῆς μνήμης
 ἀκρεβε- τέχνη ὅτι, τὸ πολλὰ καθημέραν ἐκμαθεῖν, καὶ
 σάτη ταῦτα συνεχῶς ἐξδεχῆς ἀναλαβεῖν καὶ ἀ-
 τῆς μνή- μα χεῖρα^ῃ πρὸς τὸν βίον. εἰ^ῃ γὰρ τῆς μνήμης
 μης τῶ ἀμελῶσιν οἱ μαθόντες, καὶ δεγία, ἢ χρο-
 χνη. λῆ, ἢ ῥαθυμία, ἢ τρυθαῖς αὐτὴν ἐκνδρεῖ-
 σωσιν, ἐχ^ῃ ἠπὸν κενός καὶ μάται^Θ ὁ^ῃ μα-
 θεῖν πόν^Θ ἔσαι, ἢ εἰ^ῃ εἰς ὕδωρ γράφω-
 σιν, ἢ εἰς ψάμμον σείρωσι, διότῳ^ῃ ἐκ τῶν
 πρῶτων καὶ πάνυ ἀναγκαίων μερῶν τῶ πρὸ.
 τῶ γράμματ^α σπυδάζειν εἶναι νόμιζε, τὴν
 τῆς μνήμης συνεχῆ καὶ συχνὴν ἀσκῆσιν.
 καὶ

FAMILIARIA.

minat sciendum est? Præceptor. Præci-
 pius custos, & thesaurus eruditionis est ^{Memoria}
 MEMORIA, cui excolenda, & assiduo ^{collos erue}
 ediscendi labore formanda, singulis diebus ^{d. lonis.}
 certum tempus tribuere singuli studiosi
 debebunt. Discipulus. De arte autem
 memoria, de qua Simonidem Chium, &
 postea alios nonnullos certa quædã præ-
 cepta tradidisse audio, quid dicis? Præ-
 ceptor. Etsi iuvari memoria diæta, & ^{Ar. memo-}
 bona valetudine & loco silenti, & tem-
 pore matutino, & notis certis, constat:
 tamen ars memoria omnium optima &
 certissima est, multa assidue ediscere, &
 mandata memoria sepe repetere, ac ad
 usum transferre. Si enim memoriam negli-
 gent discentes, et otio, desidia, torpore aut
 delitiis enervari sinent, non minus inanis
 & supervacaneus discendi labor erit, quã ^{Quam}
 si in aqua interea scriberent, aut arena se- ^{optima &}
 mina mandarent. Quare unum ex præ- ^{certissima}
 cipuis & maximè necessariis studiorum
 partibus esse statuas, frequentem &
 assiduam memoria exercitationem,
 & mul-

COLLOQUIA.

καὶ τὸν τῷ πολλὰ ἐκμανθάνειν πόνον, μετὰ ἧ
 τὴν τῆς μνήμης ἐργασίαν ἢ μάλις τῆς
 συνέσεως Φύλακα εἶναι ἔφλω, πολὺ ἰρόπον
 καὶ παντράπασιν ἀναγκαῖον τῆς ἀληθινῆς
 παιδείας ὄργανον εἶναι, ἢ ἀσπιδάμα καὶ συνε-
 χῆς τῷ γράφειν ἀσκησις πρὸς μιμησιν καὶ
 φειν ἀ-ιδέαν τῶν σοφῶς, καὶ φανερώς, καὶ ὀπιχαρί-
 σκησις τῶς λεγόντων, διαπεπονημένη. ὡς περ ἐν ὁ
 ἀσπιδάμα ἀπελλῆς, ὅσα κίς ἐδὲν τῆς ἐαυτῆς τέχνης ἐξείρ-
 ῃ συνε-γάσατο, ὡς τὴν τῆς ἡμέρας ἀποβολὴν πεν-
 χῆς ἀ-θῶν, λέγειν εἴωθε, σήμερον ἐδεμίαν γράμ-
 ναγ-μὴν ἤγαγον: ἔτις οἱ ἀσπιδάμοι τῶν νεανί-
 καλα. σκων ἐδεμίαν ἡμέραν ἐάσσοι παρελθεῖν, ἐν-
 ἢ ἐκ ὀπισθολῆν, ἢ λόγῳ μέρεθ, ἢ ἀδὰς
 Ἐπαια-τινας σιωπῆσαι. πρὸς ταύτῃ τὴν γραφι-
 λήψεις, κὴν ἀσκησιν ἐὰν τὰ ὠφελιμώτατα τῷ ὄρα-
 ἰξετά-σκιάσαι τε καὶ σπείξαι τῇ παιδείαν ὄργα-
 σῆς, με-να, ἢ γὰρ αἰετῶ ἀναλήψεις καὶ ἐξετάσεις, ἐπι-
 λέτας, ἢ αἰ διαλέξεις ἢ μελεταὶ χηλασικαὶ πρὸς
 ἔδει ὑ-έλθωσιν, ἐκ ἔσιν ὅπως ἔ (τῷ θεῷ τὸν πόνον
 προροῶν ἡμῶν ἀλογῶντ) ἢ σιώσεις, καὶ ἢ τῷ λέγειν
 καὶ γράφειν δυνάμεις, ἢν ἐν δόχῃ τῷ λόγῳ ἢ
 ἡμετέρῳ τέλῳ τῶν ἔργων ἡμῶν εἶναι ἐλ-
 ξαμῶν ἀκολυθῆσαι.

εκ

FAMILIARIA.

Et multa ediscendi laborem. Post culturam memoria quam dixi potissimum rerum cognitionis seu sapientiae custodem esse, praeipuum Et maximè necessarium verè Et solida eruditionis instrumentum, est stili exercitatio diligens Et assidua, ad imitationem ac formam eorum, qui prudenter Et perspicuè Et eleganter locuti sunt, directa. Ut igitur Apelles, quoties nullum suae artis opus fecisset: velut deplorans jaeturam diei, dicere solebat: Nullam hodie lineam duxi: Ita studiosi adolescentes nullam diem elabi sinant, in qua non vel epistolam, vel orationis partem, vel versus aliquot connectant. Ad hanc stili exercitacionem si utilissima paranda Et confirmanda doctrinae instrumenta, videlicet repetitiones Et examina, item, disputationes Et declamationes scholasticae accesserint; non dubium est, quin D E O fortunante labores nostros, rectè judicandi, Et dicendi ac scribendi facultas, quam initio hujus sermonis nostri, finem studiorum nostrorum esse diximus, secutura sit.

Stilo orationis diligentis Et assiduae necessario

Repetitio. Examina. Disputationes, non sunt negligenda.

Ex

COLLOQUIA.

Φιλο- ἐκ πάντων τῶν εἰρημῶν ραδίως κατατά-
 μαθῆς θῆν ἴσιν ὅτι Φιλομαθῆς σχολαστικός ἴσιν, ὅ-
 χολα- σις ἀλόγως ἢ ἀτάκτως περὶ τὰ γράμματα
 σικὸς σφδάζει, καὶ καθ' ἡμέραν πάσους ἐν Σχο-
 λῆ ἀναγνώσεις ἀκρίτως ἀκροῦται, καὶ πάν-
 τα τῶν καθηγητῶν ῥήματα συρράπτει, καὶ ρα-
 ψωδίας, πολλὰς σελίδας ἀναγιώσκει, καὶ
 ἀλλὰ πολλῶν συγγραφέων πλανᾶται: ἀλλ'
 ὅς τὸ πρῶτον τὸ τέλος καὶ τὸν σκοπόν, εἰς
 τὴν περὶ τὰ γράμματα σφδὴν σωτεί-
 νειν δεῖ, συνετῶς προορᾷ, εἰταῖ τὰ πρὸς τὸ
 ὀπιτυγχάνει. τὸς τῶν τέλους ἀναγκαῖα ἰσ-
 ιεχότως προαρεῖται, μετὰ ταῦτα
 δὲ, ἐν τῶν ταῦτα πρῶτον σφδάζειν καὶ
 φυλάττειν ἐνθύμησιν καὶ σφδὴν, καὶ
 μελέτῃ, καὶ συνέχειαν, καὶ πό-
 νον ἰσόμενος. ἀλλ' ἐξαριζόντως ἰσὺ εἰρη-
 ται πρὸς τῶν. Ἐγὼ μὲν, ὅσα τῶν ὀρθῶς
 μαθάνειν καὶ εἶθι ἐν τῇ πρὸς τὰ γράμ-
 ματα σφδὴν, ἅμα μὲν πρῶτον αἰδρῶν
 τῆς παιδείας ἀληθῶς τετυχηκότων, πρῶ-
 ραδοθέντα μέμνηται, ἅμα ἢ ἰδία εὐπειρία
 καὶ συνεχεῖ τῶν μαθεῖν χεῖρ ἰσωθέντα
 ἔχηκα, τῶν σοὶ ἀσμένως καὶ πισῶς μετέ-
 δωκα, τῶν ἢ θεῶν εὐχομαι, ταῦτα σε τὰ μέγ-
 στα ὀφελῆσαι ποιεῖν. Μαθητῆς, ὅσα σὺ, ὠ διδά-

σκαλε,

FAMILIARIA.

Ex omnibus autem quæ dicta sunt,
facile vides, quod diligens Scholasticus ^{Diligens}
non sit, qui in studiis sine certa ratione ^{Scholasticus}
et ordine vagatur, qui omnes in schola ^{quis sit.}
lectiones quotidie sine iudicio audit, o-
mnia dictata excipit et rapsodias pro-
lixas coateruat, vel quotidie magnum
numerum paginarum perlegit, et per mul-
tos ac varios autores grassatur. Sed qui
primum finem et metam, ad quam diri-
genda sint studia, prudentur prospicit:
Deinde media, ad finem illum assequen-
dum necessaria, recte eligit; Postea in
mediis illis parandis et tuendis prestat
intentionem animi, curam, vigilantiam,
assiduitatem et laborem. Sed de his qui-
dem hætenus. Ego quæ de ratione discen-
di et studiis recte instituendis, partim à
doctissimis viris tradita esse memini,
partim propria experientia, et assiduo
usu discendi cognita habui, ea tibi liben-
ter et fideliter impertivi, quæ ut tibi ma-
gno usui sint, Deum toto pectore precor.
Discipulus. Quæ tu præstantissime præ-
ceptor

COLLOQVIA.

θαλα κραίσει, πρὸ μὲν τοῦ τέλους τῆς ἐν τοῖς
 γραμμασι αὐτῆς, καὶ πρὸ τῆς ἑμαρτάνειν
 τάξεως, καὶ πρὸ τῶν κεφάλαια τῶν τεχνῶν
 ἐξ ἑνὸς βιβλίου, μεθοδικῶς γεγραμμῶν, μα-
 θεῖν, καὶ τῶν κοινῶν ἰσχυρῶν συλλεγεῖν. καὶ πρὸ τῶν
 τὴν μνήμην ἀσκήσαι, καὶ πρὸ τῆς ἀσκήσεως
 γραφικῆς, ἑπιπέτων ἐπιτομῶν, καὶ ἐξετά-
 σεων, ἐπι τῶν πρὸς τέτοις πρὸ τῶν ἀφελῶν ἑ-
 μελετῶν χολαστικῶν, νευροχόντων, ἑπι ἀσκη-
 νῶς διελέχθης : ταῦτα ἔτις ἡδέως ἀκήκοα ;
 ὡς ἐλπίσω ἑκεῖνα μὴ μόνον ἐμοί, ἀλλὰ καὶ
 πλείστοις ἄλλοις οἷς τέτων μετὰ δεῖναι μέλλω,
 μάλιστ' αὐτοῖς ἵπτα ἀμύρος ἡ ὅτι διδασκά-
 λοις τοῖς τῆς σοφίας ἀληθινῆς κοινωνήσαι, ἰ-
 σόρροπ ἑπιμὴ καὶ μισθὸς ὅτι ἂν γένοιτο τὸν
 θεὸν τὸν παντὸς ἀγαθῶν καὶ παιδείας σωτηρῶν
 αἴτιον ὄντα, ὡς δύναμαι μάλιστ' αἰκετῶν,
 σοι ἀξίαν χάριν, ὡν ἑπέχοντα ὑπὸ σε,
 ἀποδεῖναι, καὶ τῶν πόνων ἡμῶν ἑπιθεῖν, ἑπιβοη-
 θεῖν, καὶ πάντας ἡμᾶς διδάσκῃν τε καὶ κυ-
 βερναῖν; ἵνα τῶν χερσῶν κεχαρισμένα, καὶ τῆ
 ἐκκλησία αὐτῆ καὶ ἡμῖν αὐτοῖς σωτήρια
 μαθάνωμεν καὶ διδάσκωμεν, Ἀμήν.

Τέλος τῶν ἀφελῶν.

LATINA ET GRÆCA

ceptor, de fine studiorum nostrorum, de ordine certo discendi, de summis artium ex uno aliquo libello methodicè scripto discendis: de colligendis Locis communibus, de excolenda memoria. de exercitatione Stili: de repetitionibus & examinibus: item de Disputationibus & Declamationibus Scholasticis, prudenter & graviter disseruisti, hac tanta cū voluptate audiui, ut sperem illa non solum mihi, sed & pluribus aliis, cum quibus ipsa communicare decrevi, utilissima fore, cum autem sciam, Praceptoribus, qui veram sapientiam nobis impertiunt, parem honorem & pretium à nobis referri non posse, Deum fontem omnis boni & doctrinae salutaris toto pectore oro ut tibi pro tuis in me amplissimis beneficiis cumulatè gratiam rependat, & labores nostros gubernet & adjuvet, & nos omnes doceat & regat, ut Christo grata, & Ecclesie ipsius, ac nobis ipsis salutaria discamus & doceamus

A M E N.

Finis Colloquiorum.

I

IN

IN ORATIO-
NEM CLARISSIMI
VIRI

D. IOHANNIS POSSELLII

EPIGRAMMA.

Maxima pars hominum non cernit
quomodo vivat;
Cum vixit, primùm vivere discit
homo.

Maxima pars juvenum non cernit, quo-
modo discat?

Discere discit, ubi se didicisse negat.

Lex divina piæ nobis sit regula vitæ,

Regula discendi ritæ sit ordo bonus.

Hæc quem perspicuis pingens Oratio sig-
nis

Auro est digna, Cedro digna pro
banda Scholis.

Johannes Frederus, D.

DE RATIONE
DISCENDÆ AC DO-
cendæ linguæ Latinæ &
Græcæ

Oratio

IOHANNIS POSSELLII.

Um multa sapienter à
majoribus nostris inven-
ta atque instituta sunt,
tùm nihil præclarius,
quàm quod in publicis
hiscæ congressibus non solum idoneis
hominibus, honesta vitæ ac eruditionis
testimonia tribui, sed etiam de rebus
bonis orationes haberi voluerunt qui-
bus auditis, juvenes partim de suscipi-
enda & ingredienda studiorum ratio-
ne, rectè erudirentur, partim ad amo-
rem literarum & virtutis excitarentur,
partim spontè currentes exacuere-
ntur. Non enim ad ostentationem eloquen-
tiæ aut doctrinæ orationes nostras reci-
tamus. Sed ut imperator bonus & in-
dustrius instructa acie, tyronibus cer-
ta quædam pugnandi præcepta dat,
perterritos à timore deducit, & para-
tos ac fortes milites ad strenuè pugnan-
dum

De Lingua

dum hortatur : Ita nos in hisce conven-
tibus & imperitiores docere, & languen-
tes excitare, & paratos ac pleno gra-
du ingressos, ad verum decus inflam-
mare solemus. Hi fines cum nobis in
dicendo propositi sint, non dubium est,
quin omnes sapientes viri, cum mul-
tos alios veteres & honestos mores, tūm
hos scholasticos gradus & spectacula
Promotionum, in quibus de ejusmodi
bonis rebus differimus, magnificiant,
colant, & omnibus modis ornanda ac
conservanda esse putent.

Propositio.

Cum autem mihi hoc tempore of-
ficij ratio dicendi necessitatem impo-
nat, & Encomia hominum præstanti-
um, ac rerum omnium consensione
laudatarum, Idem *παράνευσις* & adhor-
tationes utiles ab aliis, qui eloquentia
valent, sæpe hīc recitatae sint, breviter
indicare decrevi, qua ratione Lingua
Latina & Græca commodē discenda
& docenda sit. Hoc argumentum, etsi
oratorem plenum atque perfectum re-
quirit : tamen cum non tam verba & a-
ctio dicentis, quàm res, quæ dicuntur
spectandæ sint, dicam de hac materia il-
la, quæ partim ipse longo usu, partim
aliorum prudentum hominum judicio
ac

Latina & Græca.

ac testimonio edoctus, vera esse, & cum re ipsa congruere, judicabo. Ac à vobis Clarissimi viri, & studiosi juvenes, amanter peto, ut me, quod vestra sponte facitis, benignè attentèque audiatis. Perficiam enim, Deo juvante, ut me de re tam utili, & necessaria, non omnino ineptè aut perperam dixisse fateamini.

Primùm autem mihi videtur de tem-^{Patritio} pore, quo pueri in scholas Latinas du-^{propositio-} cendi, & qui labores ipsis imponendi ^{ni in quo-} sint, Deinde de exercitijs scribendi, & ^{tuor mem-} ratione emendandi scripta, postea quã- do Græca proponi, & quo ordine & modo illa tradi debeant. Postremo de exercitijs Græcis, esse discendum.

Pueri literis adhibendi sunt anno æ-^{Mem-} tatis sexto vel septimo, si omnino fieri^{brum.} potest. Tunc enim ingenia, non planè stupida & tarda, ad percipiendam doctrinam idonea sunt. Et simul ac Latina legere noverunt, proponendæ sunt illis octo partes Orationis in puerili aliquo libello compendiosè scripto, & assuefiant ad ediscenda paradigmata Declinationum, & Conjugationum, & Vocabula Rerum ex compendio Hadriani Junij, aut simili libello, cujus Germanica versio cum puerorum idiomate congruat.

Quorsum enim attinet,
I 3 pueros,

De Lingua

pueros, pſittaci more verba non intel-
lecta reddere, & eos inutili labore onera-
re? His addatur Cato, & ſimilia dicta
ſententioſa, ex proverbijſ Salomonis &
Syracide, propriè & Latinè redditis (hi
duo enim Autores omnes Gnomologos
ſcriptores & rerum bonitate, & figura-
rum venuſtate longè ſuperant) quæ pu-
eris propriè & perſpicuè explicentur, &
in cujus repetitione, ſingulæ voces exa-
minentur, ut & partes Orationis probè
noviſſe & exactè Nomina & Verba in-
fletere pueri diſcant.

In his cum annum unum aut alterum
exercitati ſunt, proponenda eſt illis
Grammatica Latina, breviter & ner-
voſè ſummam artis continens, quæ aſſi-
duè tractanda, inculcanda, & exemplis
ex probatis autoribus deſumptis, nec ni-
mis diu magiſter immorabitur, ut & qui-
dem aliquando fit, & ego memini, in
quadam Schola, integro quinquennio
Grammaticam ad finem perductam eſ-
ſe, cum industrius præceptor ſex menſi-
um ſpacio eam facile abſolvere poſſit.
Neque propter aliquos hebetes & ſtupi-
dos, alij bonæ indolis pueri negligendi
ſunt. Sæpè enim magiſtri una & eadè o-
pera multis, iſſq; diverſi progreſſu diſci-
pulis, inſervire volentes, alios, bono in-
genio

Latina & Græca.

genio præditos remorantur & impediunt. His igitur qui jam superiorem classem ascenderunt, Epistolæ Ciceronis, & similia scripta, proponenda sunt.

Ut autem pueri non nimis diu in discendis præceptis Grammatices detinendi sunt: Sic damnanda & explodenda est illorum sententia, qui liberalia ingenia labore ediscendi præcepta non oneranda, sed Linguam Latinam lectione bonorum autorum tantum discendam esse dicunt. Etsi enim præcepta & Regula Grammaticæ ad rectè loquendum & scribendum non sufficiunt: tamen propter maximas & necessarias causas diligenter, & accuratè disci debent.

*Refutatio
opinionis
quorundam.*

*Grammatica
præcepta
accuratè
discenda
sunt.*

Et quia his pueris, quos secundæ classis auditores nomino, non tam sapientia seu rerum, quam orationis formandæ causa. Autores proponuntur, præceptor, ut singulari diligentia vim & significationem, ac pondera verborum, item similibus seu Synonymorum differentias, phrasas, compositionem, & similem effingendæ orationis rationem, pueris monstret, operam dabit. Quod quò rectius & commodius fieri possit, ostendat in scriptis Ciceronis,

*Quid secundæ
classis
pueris
completionis
autorum
præcipue
indicandum
sit.*

De lingua

quæ locutiones à materna lingua discedant, quomodo hanc vel illam sententiam germanicè explicaremus, item in quibus vernaculam linguam imitemur, in quibus verò non: ut hac ratione latinitatem à Germanismis separare, & scribere, ac Ciceronis scripta imprimis amare pueri discant, memores dicti Quintiliani: Ille sciat se multum profecisse, cui Cicero valdè placebit.

*Non varij
autores
pueris proponendi.*

Ante omnia autem cavendum est, ne sine discrimine scriptores prælegantur, & pueri varia & multiplicitate Autorum auditione turbentur. Constat enim plerosque Autores, non solum toto orationis genere; sed etiam vocibus loquendi modis inter se dissimillimos esse.

Quod multi boni viri hoc nostro tempore, qui magnum laborem & studium in scientia aliqua præclara & utili posuerunt; priventur tamen vera illa gloria, quod non literata oratione, ea quæ tenent, vel proferre, vel literis mandare possint, nulla alia causa est, quam infelicitas primæ ætatis, quæ aptis lectionibus & necessarijs exercitijs, ad Linguam Latinam informata non est.

Audio

Latina & Græca.

Audio doctissimum virum Johan.^{Capnionis}
nem Capnionem interrogatum, cur ^{dictum.}
hoc tempore homines non tam docti
essent; quàm temporibus Ciceronis &
Quintiliani, respondisse, illos tunc ha-
buisse paucos liberos, eosque bonos,
quos diligenter & assiduè legendo sibi
familiarissimè cognitos fecissent: nunc
autem se obruere homines varietate &
copia librorum. Si verè cogitare volu-
mus, non omnino erravit Capnion.
Nusquam enim est, qui ubique est. Et
qui, quò destinavit, pervenire vult, u-
nam sequatur viam, non per multas
vagetur, non ire istud, sed errare est, ut
verè & sapienter Seneca dixit. Quare
explosa è ludis puerorum præcipuè Au-
torum multitudine, unum genus ser-
monis, idque optimum proponatur in
quo tantisper detineatur, dum omnia
purè & latinè proferre, & autoris vim
ac elegantiam loquendo & scribendo
utcunque exprimere possint. Et dum
ad alios veteres & recentiores scripto-
res tutò admittentur, quos non mino-
ri cum utilitate quàm iudicio, pervo-
lutabunt.

De exercitio latinè loquendi hîc ^{Exerciti-}
non dicam. Sciunt enim viri docti & ^{um Latinè}
sapientes, id omnino necessarium esse, ^{loquendi}
& sine ^{in Scholis}
^{necessariū,}

De lingua

& sine magno discentium incommodo negligi aut omitti non posse. Qualia autem exercitia pueris proponenda sint, paucis indicabo, si prius, quibus virtutibus iudicem magistri & pædagogi præditi esse debeant, dixerò.

Primum necesse est eos, qui alios utiliter erudire volunt, Latine doctos esse: & vias ac rationes docendi expeditissimas tenere: & humanitate ac facultate delectandi & excitandi pueros valere.

Quomodo enim potest alios docere, qui ipse pure & emendate loqui nec potest, nec id ipsum loquendo & pronuntiando præstare, quod à suis discipulis requirit?

Deinde cum maximam vim habeat ad felicem in studiis progressum via & ratio docentis, prudens magister omnia dextrè & explicatè proponet, & discipulos in illis, quæ proposita sunt, utiliter exercebit, id autem quomodo fieri debeat, suo loco clarius ostendemus.

Quantum verò Humanitas præceptoris & alacritatis & amoris erga bonas literas adfert, tantum sævitia & crudelitas teneros & imbecillos animos frangit, & à studijs deterret. Quare meminerint præceptores, se erga discipulos, ut erga filios, affectos esse oportere,
ne

Latina & Græca.

ne vel nimia austeritate, vel plagis, vel
diris exercitationibus, igniculum à na-
tura datum, extinguere. sed potius co-
mitate paterna excitare, & inflamma-
re debere.

Neque verò hæc ita accipienda
sunt, quasi pueri ignavi & contumaces ^{Occupatio}
debita pœna coercendi non sint, aut
virgis in Scholis omnino non sit uten-
dum, ut quidem nonnulli existimant.
Nam ut pius & Φιλόσοφος pater edu-
cet liberos suos, non solum per *υθεσίαν*
seu doctrinam, sed etiam per *παιδείαν*,
hoc est, per assuefactionem, quotidia-
na exercitia, exempla, & tempestivas
castigationes (nam hæc quatuor appel-
latione disciplinæ continentur) & me-
mor dicti Salomonis: Pater qui parcit
virgæ, odit filium suum: pueros petu-
lantes ferula cædit, eamq; in conspectu
liberorum collocat, ut semper incur-
rens in oculos, eos in disciplina retine-
at, & lasciviam coërceat: Ita præ-
ceptor, qui parentum vicarius est,
& eorum partes sustinet, in institu-
tione discipulorum iisdem medijs u-
tendum est, quare nec virgæ, nec aliæ <sup>Virgæ, op-
portunæ
castigatio-
nes, ex
Scholis tol-
li non pos-
sunt.</sup>
opportunæ animadversiones, ex Scho-
lis tolli aut debent aut possunt. Est
enim

De lingua

enim metus poenarum velut ἰγροδιώκτης
& custos officij ac diligentiae discipu-
lorum, sine quo, maximè in hac delira
mundi senectâ, cum mores juventutis
ad nimiam ignaviam & contumaciam
incubuerunt, florens illa aetas in officio
retineri non potest. Sed in omnibus
modus servandus est, & ita removen-
da, cum qua nihil rectè fieri, nihil con-
siderari potest.

2. Mem-
brum. De
exercitiis
scribendis.

Sed jam ad id, unde digressus sum,
revertar. Primum scribendi exercita-
tionis genus est, puero illa, quæ in Ci-
cerone observanda esse audit, tempori-
bus, personis, locis, rebus etiam non
nihil commutatis, Germanicè reddita
proponere, quæ ad imitationem Cice-
ronis in Latinum sermonem conver-
tant.

Ratio e-
mendandi
scripta.

Ratio autem emendandi scripta o-
mnium optima ex simplicissima est; non
præceptoris arbitrio, sed ipsius Cicero-
nis judicio, pueri compositionem e-
mendare, illusque epistolam vel horum
ex quo scribendi argumentum desum-
ptum est, vel ut exemplar & speculum,
in quo videat, quid suo labori desit; ei
proponere. Nihil autem perniciosi-
us studiis Linguae Latinae accidere po-
test, quàm quod pueri, neglecta omni
imita-

Latina & Græca.

imitatione, à suis magistris magis, quàm à Cicerone ipso, & similibus autoribus bonis, latinitatem discere coguntur. Accedit eò quod illa sæpe præceptores pueris vertenda præscribunt, quorum vel appellationes vel loquendi modos nunquam antea audiverunt, imò quæ ipsi pædagogi, quomodo rectè & propriè reddenda sint ignorant. Quare ante omnia cavebit præceptor ne puerum vel scribere, vel loqui permittat, nisi istis modis & rationibus, quas non à se, sed ab optimis autoribus didicerit. Quod si tale argumentum propositum est, cujus exemplum integrum in Antore non extat, ut nec semper extare potest, emendator illud ipsum argumentum quod discipuli tractarunt, propriis verbis & phrasibus præclarè retexum & elaboratum illis proponant, in quo sicut & in Cicerone cernant, quid suo scripto desit, & quantum ab illa forma discrepet.

Deinde ubi aliquandiu in hoc exercitio versati sunt, & in eo aliquid profecerunt, ad majora deducendi sunt, & curandum, ut Ciceronis scripta facilio-
ra & præcipuè Epistolas ad verbum à Præceptore germanico sermone reddi-
tas,

Secundum

exercitij

genus

De lingua

tas, non inspecto exemplari, suo Marte latinè vertant, quæ ad eundem, quem dixi, modum emendandæ sunt. Quod si assiduè fit, non dubium est, quin faciliè pueri ad purè & eleganter scribendam assuefiant. Ut enim, cum in sole ambulamus, etiam si ob aliam causam ambulemus, tamen coloramur: Sic fieri non potest; quin cum hoc modo puer exercetur, ejus oratio assiduo illo usu & consuetudine coleretur, & puritatem ac suavitatem quandam Ciceronianam redoleat.

*Tertium
genus.*

Tertium exercitii genus est, orationem latinam alijs verbis latinis, & Ciceroni usitatis, exprimere. Verùm id exercitium non ad hos pueros, sed ad perfectiores, & eos magis, qui characterem orationis effingere, quàm qui latinè tantum loqui & scribere discunt, propriè pertinent.

*Exercitiis
latinè lo-
quendi qua-
ratione co-
lendum fit.*

Ut autem hæc scribendi exercitia diligenter & fideliter colenda sunt; sic & latinè loquendi exercitatio, de qua paulò ante dixi, nequaquam negligi debet. Quod quò rectius fieri possit, custodes seu coricæi constituendi sunt, qui & juniores Teutonicè loquentes, & grandiores vel Germanismis vel Solœcismis, vel denique Barbarismis utentes, anno-

gent.

Latina & Græca.

rent, & ad magistrum deferant, à quò
justa pœna afficiantur. Utrumq; enim
exercitium, latinè scribendi & loquen-
di, in latinis scholis vigere debet, nec al-
rum ab altero separari potest. Nam ut
prudentis & industrii informatoris est,
illa quæ singulari studio observanda, e-
xercenda & imitanda sunt, puero indi-
care & proponere: sic is eadem, non so-
lum scripture, sed etiam locutione, i-
mitabitur. Dixi de ratione servanda
in instituendis pueris in lingua Latinâ,
usque ad annum ætatis undecimum, aut
duodecimum: restat nunc, ut de ratio-
ne tradendæ & discendæ linguæ Græcæ,
breviter disseram.

III.

Membrum

de studio

Græcæ Lin-

guæ.

Quod pauci nostrum mediocrem a-
liquam Græcæ linguæ cognitionem con-
sequuntur, vel quod studium ejus nobis
perdifficile videtur, nulla alia causa est,
quàm quod aut seriùs hoc studium su-
scipimus, aut si suscipimus, frigidè in
eo versamur, nec eo ordine & modo,
quo decet, in eo progredimur. Ut autem
in omnibus alijs rebus rectè, tempesti-
vè & feliciter perficiendis: sic & in di-
scendis literis Græcis, ordo conveniens
omninò necessarius est.

Quare ubi ab anno ætatis sexto
vel septimo usque ad annum undeci-

mum

De lingua

num in Latina lingua, ea, qua dixi ratione, pueri exercitati sunt. (his enim sexannis, nisi planè tardi & indociles sunt, Linguam Romanam utcunque discere possunt) Græca vocabula ex Evangelijs, ut vocant, Dominicalibus, ipsis proponantur, quorum quotidie aliquot ediscant, recitent, & octavo quoque die illa, quæ præterita hebdomade didicerunt, ab initio repetant. Ut enim liberalia ingenia facillime res bonas arripiunt & addiscunt: sic eadem ipsis facile excidunt, si non diligenti & assidua repetitione inculcentur. His paradigmata Declinationum & Conjugationum Græcarum addantur, in quibus certis diebus exercendi sunt.

*Evangelia
Græca.*

In hoc studio cum annum consumpserunt, Evangelia Græca, non inspecta versioni latina interpretari jubebuntur. Et quia hujus classis auditoribus

*Formanda
tempora
verborum.*

nunc Grammatica Græca integrè proponitur, non solum in Nominum ac verborum inflexionibus, sed etiam in temporibus verborum Activæ, Passivæ & Mediæ vocis formandis, ac Regulis Græcæ Syntaxeos præcipuis & maximè necessariis cum uno & altero exemplo ediscendis, operam ponent.

*Græca
Syntaxis.*

Diligen-

Latina & Græca.

Diligenter autem & accuratè, ut di-^{Gramma-}
xi, hisce pueris Grammatica Græca edi-^{rica Græca}
scenda est, quam qui tenet, sciat se ma-^{diligenter}
ximam partem molestiæ, quæ in discen-^{discenda,}
da hac lingua suscipienda & perferen-
da est, devorasse.

Proponi autem quatuordecim, quin-^{Qui auto-}
decim vel sedecim annorum adolescen-^{res hu di-}
tulis debent: Socratis oratio ad Demo-^{scipua pro-}
nicum & Nicoclem, & illa, quæ Nico-^{ponendi}
cles inscribitur, Piutarchi Pædagogia,
faciliores & lepidiores Dialogi Luciani,
& Fabulæ Æsopi, ex quibus præter ver-
borum copiam, Phrases & variarum re-
rum appellationes, magnam sapientiæ
partem de gubernandis consilijs, actio-
nibus & moribus, sine ullo tædio tene-
ra ætas discere potest. Et quia varie-
tas delectat, ac voluptatem parit, Græ-
ca Poëmata, cujusmodi sunt, Aurea
carmina Pythagoræ, Phocylides & po-
stea Hesiodus, ac quidam libri Homeri,
lectioni oratorum admiscendi erunt.

His auditoribus, singulis septimanis ^{III.}
breve argumentum latinum proponen-^{Membrana}
dum est, quod ad imitationem Isocra-^{de exerciti-}
tis, Demosthenis, & similium Autorum,
in Græcum sermonem convertant. Nam
ut in Latina lingua optimos quosq; au-
tores & legimus & imitamur: Sic & in

K

Græca

De lingua

Græca idem facere & nostram orationem ad Græcorum autorum sermonem effingere debemus. Nec imitandi sunt, qui ex Dictionario, vel Synonymis Græcis epistolas græcas, aut versus confarcinare solent.

Debet etiam hisce, de quibus dixi, discipulis, liber aliquis Epistolarum Ciceronis, qui facilior & elegantior videbitur, proponi, quem ordine Græcè vertant, & Præceptori certis horis exhibeant. Hoc enim si fecerint, eadem operâ puritatem latini sermonis & Græcam linguam addiscent.

Ratio e-
mendandi
Græca scri-
pta.
Emendandi autem hæc scripta via expeditissima est, primùm vitia, si qua sunt, comiter indicare, & vel ipsum Autorem, ex quo argumentum scribendi depromptum est, vel præceptoris elaboratam versionem, quam cum sua conferant, ipsis ob oculos ponere. Ad hoc utile exercitium, & illud accedere debet, ut certis quibusdam horis nihil aliud ipsis loqui liceat, nisi Græcè. Ut enim in Lingua Latina, sic & in Græca illa, puæ puer audivit, non solum scribendo sed etiam loquendo, ad usum transferre docet.

Occupatio.
Neque est quod quisquam vereatur, ne pueri difficultate quadam aut obscuritate,

Latina & Græca.

ritate, à studio hujus linguæ deterrean-
tur. Nam ut ipsi naturâ peregrinarum
Linguarum amantes sunt, easque faci-
le addiscunt: sic nulla alia lingua ju-
cundior est, nec suaviore sono auribus
illabitur, quàm Græca. Quare ut requi-
es suave condimentum laboris est, ut <sup>Græca Lin-
guæ sua</sup>
Græcum dictum, ἡ ἀνάπαισις τῶν πό-^{uitas.}
ων ἀγρυπία ἐστίν, monet: Ita Græcarum
literarum studium reliquis discendi la-
boribus non modo tædium nullum ad-
fert, sed eos etiam jucundiores reddit,
& quadam oblectatione ac voluptate
tanquam sale perspergit.

Quod autem de Græcæ Linguæ stu-
dio ejusque exercitijs hætenus dixi, <sup>Alta occu-
patione.</sup>
non ita intelligendum est, quasi interea
Latinæ lectiones prorsus omittendæ
aut seponendæ, vel etiam Musica, A-
rithmetica, & initia Dialectices & Rhe-
torices, his grandioribus non unâ tra-
dendæ sint. Debet enim simul ac Lati-
næ Linguæ fundamentum jactum est,
utriusque Linguæ, Latinæ & Græcæ,
studium simul in scholis florere & do-
minari. Maximè cum hæc Linguarum
inter se collatio tantas habeat oppor-
tunitates, ut utramque hoc modo & ci-
tiùs & faciliùs simul, quam alteram se-
paratim pueri discere possint. <sup>Lingua La-
tina & Græ-
cæ studium
debet simul
in scholis
florere.</sup> Ute-
nim

De lingua

nam Latina Lingua sine Græca non intelligitur, sic ne Græca sine Latina explicari & tradi potest. Cæteræ enim artes, quarum modò mentio facta est, cum recreationis, cum utilitatis & necessitatis causa, simul cæteris Latinè & Græcè discendi laboribus admiscendæ sunt.

*De exerci-
tium illorum,
qui ætate
& doctrina
provehio-
res sunt,
Regula in
versione ob-
servanda.*

Debent autem illi, qui ætate & eruditione provectiores sunt, illustres auctorum locos, insignes narrationes & historias, ex Græca Lingua in Latinam; & ex Latina in Græcam vertere.

Sed meminerint Studiosi, in convertendis è Græca Lingua in Latinam, & contra, scriptis non semper verbum ex verbo exprimendum esse, sed dandam esse operam, ut si quid abhorreat à consuetudine & more ejus sermonis, in quem aliquid convertetur, id omittatur omninò. Quod à se observatum in convertendis orationibus, adversarijs Æschinis & Demosthenis Cicero affirmat. Sic enim in libro de optimo genere oratorum scribit: Quorum ego orationes, ut spero, ita expressero, virtutibus utens illorum omnibus, id est sententijs, & earum figuris, & rerum ordine, verba persequens eatenus, ut ea non abhorreant à more nostro. Est igitur Ciceronis de verbis convertendis sententia,

*Reperit in
regula.*

ea

Latina & Græca.

ea persequenda esse duntaxat, quæ à more illorum, in quorum linguam usumque convertentur, non abhorrebunt.

Ut autem studiosi Græcarum literarum optimum exemplar habeant, quod in convertendis conjungendisq; Græcis cum Latinis imitentur, cum alios ex Apologia Phedone, Phædro, libris de legibus & de Reipub. Platonis locos, à Cicero latinè redditos tum librum Ciceronis de Universitate, cum ea parte Timæi Platonis, cui respondet, diligenter & attentè inter se conjungent, conferent, & cum primum aliquid scire græcè cœperint, ad imitandum sedulo sibi proponent; quod si fecerint, non modò elegans dicendi genus, quod apud Ciceronem perpetuum est, discant, sibi que comparabunt: sed etiam Græca faciliùs intelligent, & discretiùs explicabunt.

Sed fortè objiciet aliquis, & esse & fuisse nonnullos, qui serò admodum cum quidem ætate provecti essent, primum literas discere cœperint, & tamen illos in utraque lingua præclaros progressus fecisse. Fateor esse ingenia quædam eximia atq; illustria, quæ celeriter, quod docetur, arripiant, & brevi tempore multum proficiant. Sed hoc ad-

*Quod exera
p'um in
conspetu
habendam
& imitan-
dam sit.*

*Objection
& quæ
solutio.*

De lingua

jungo, ut horum exempla confirmant dicta, τῷ ἔρωτι πάντα πέρισμα, amoris omnia pervia sunt, item Διὰ καρτερίας Ἐπιλοπονίας, εἰ δὲν ὁτῶν ἰντων ἀγαθῶν ἀνάλωτον πέφυκε. Tolerantia & industria nihil in rerum natura bonorum est, quin acquiratur: Item, Labor omnia vincit improbus. Sic nemo illis exemplis ad excusandam ignaviam suam & negligendam discendi occasionem, abuti debet. Non enim cuivis contingit adire Corinthum. Ac quemadmodum heroica facta sunt supra regulam, & mediocres homines intra metas regulæ manere debent: ita nemo debet temerè, talia præstantium hominum, quibus per fortunam vel alias causas, citiùs literas attingere non licuit, exempla imitari, & occasionem, si quæ datur in pueritia discendi literas & linguas, negligere, maximè cum ars sit longa, vita autem brevis, ut verissimè Hippocrates in initio suorum Aphorismorum inquit.

Argumentum à natura sumitur.

Quid? quod natura ipsa sic hominis vitam dispertivit, ut prima ætas linguæ, media eloquentiæ, postrema usui communi utilitati tribueretur: quam si tanquam ducem sapientissimum sequemur, puer ab incunabulis, usque ad annum decimum quartum aut decimum sextum,

Latina & Græca.

sexum, linguis & politioribus literis informandus erit. Ita poterit postea ea studia suscipere & tractare, quæ ipsi emolumentum & honorem, Ecclesiæ verò & Reipublicæ utilitatem immensam pariant. Sed dolendum est, hunc ordinem à natura præscriptum, & omnium sanorum Hominum iudicio approbatum, multis modis turbari. Nam vel præceptores sive ignorantia, sive ignavia, sæpe justum instituendi ordinem non servant, vel adolescentes sine penis, ut in proverbio est, volare volunt, & neglectis linguis ac humanioribus disciplinis, ad superiores artes, Theologiam, Jurisprudentiam, vel artem Medicam se conferunt: vel præpostero ordine incedentes, in Linguarum studijs, sine suo & aliorum hominum fructu consenescent. Quod ne fiat, magistris periti & ad docendum idonei, liberalibus stipendijs conducendi, & Scholis præficiendi sunt, ex quibus, qui puro ornatoque sermone, superiora studia illustrare, exornare & propagare possint, emittantur, quod, ut ego quidem arbitror, rectè & commodè fieri poterit, si implorato Dei auxilio, sine quo irrita est omnis humana industria, ordo, quæ utcunque à me hac brevi oratione delineatus

neatus

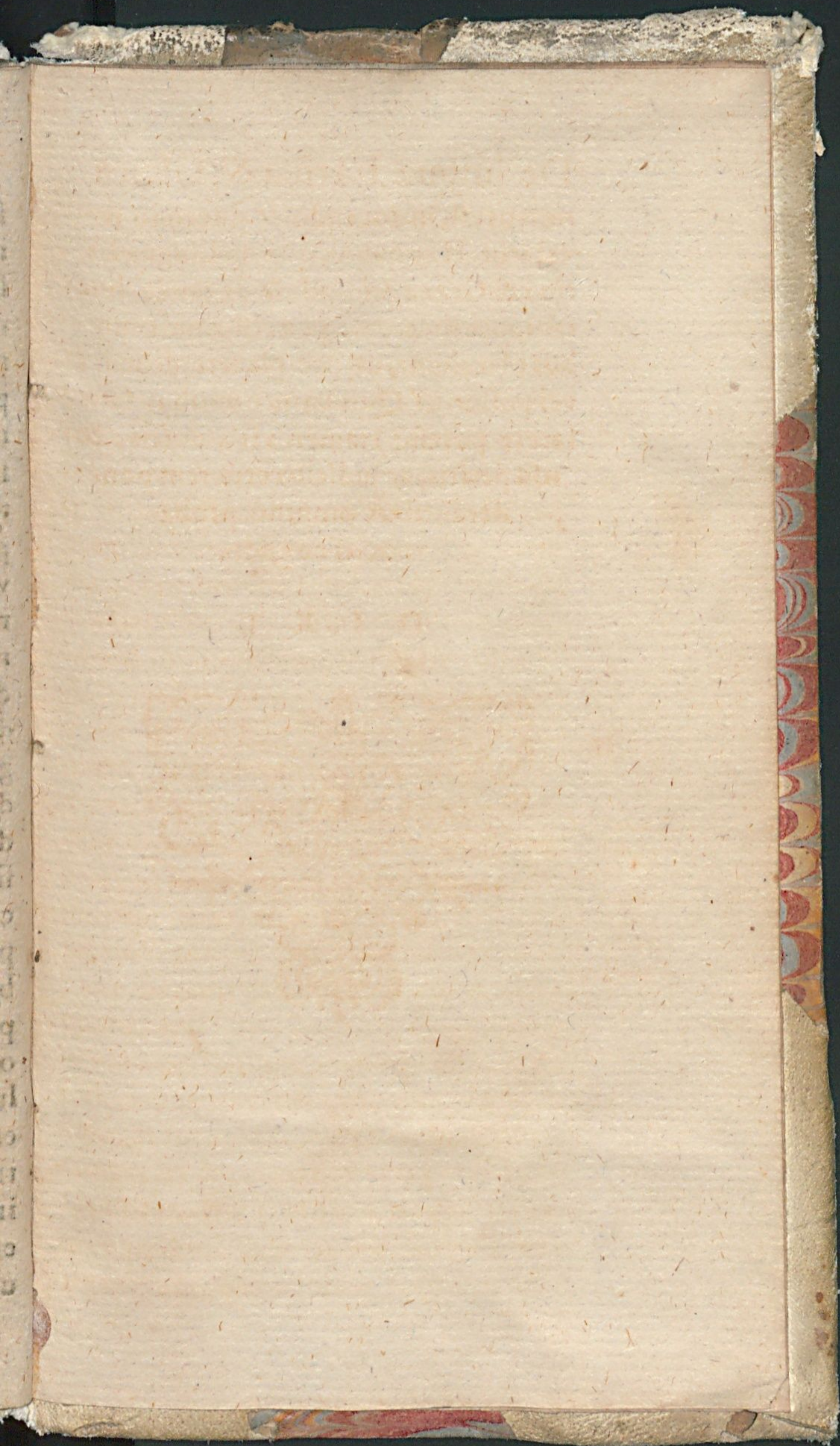

De lingua Latīna & Græca.
neatus est, in docendo & discendo ser-
vabitur. Hæc habui, quæ de Lingua La-
tina & Græca discenda & docenda, hoc
tempore dicerem, quæ etsi non omni-
bus placebunt, ut nec placere debent,
vel possunt, (Quis enim omnibus satis
facere potest?) tamen viris doctis, &
usu peritis, ac iudicio certo rempon-
derantibus omninò proba-
tum iri confido.

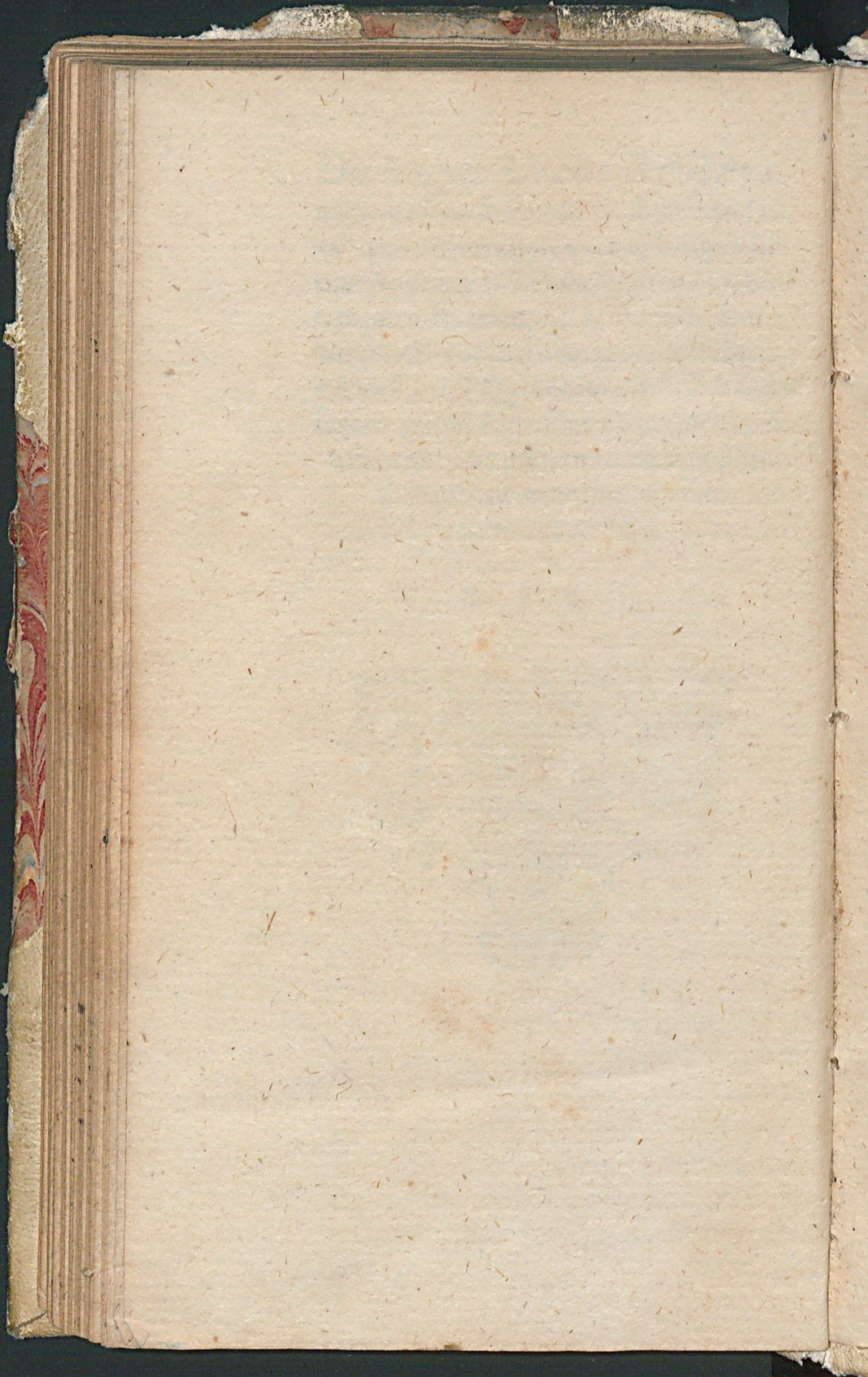
D I X I.

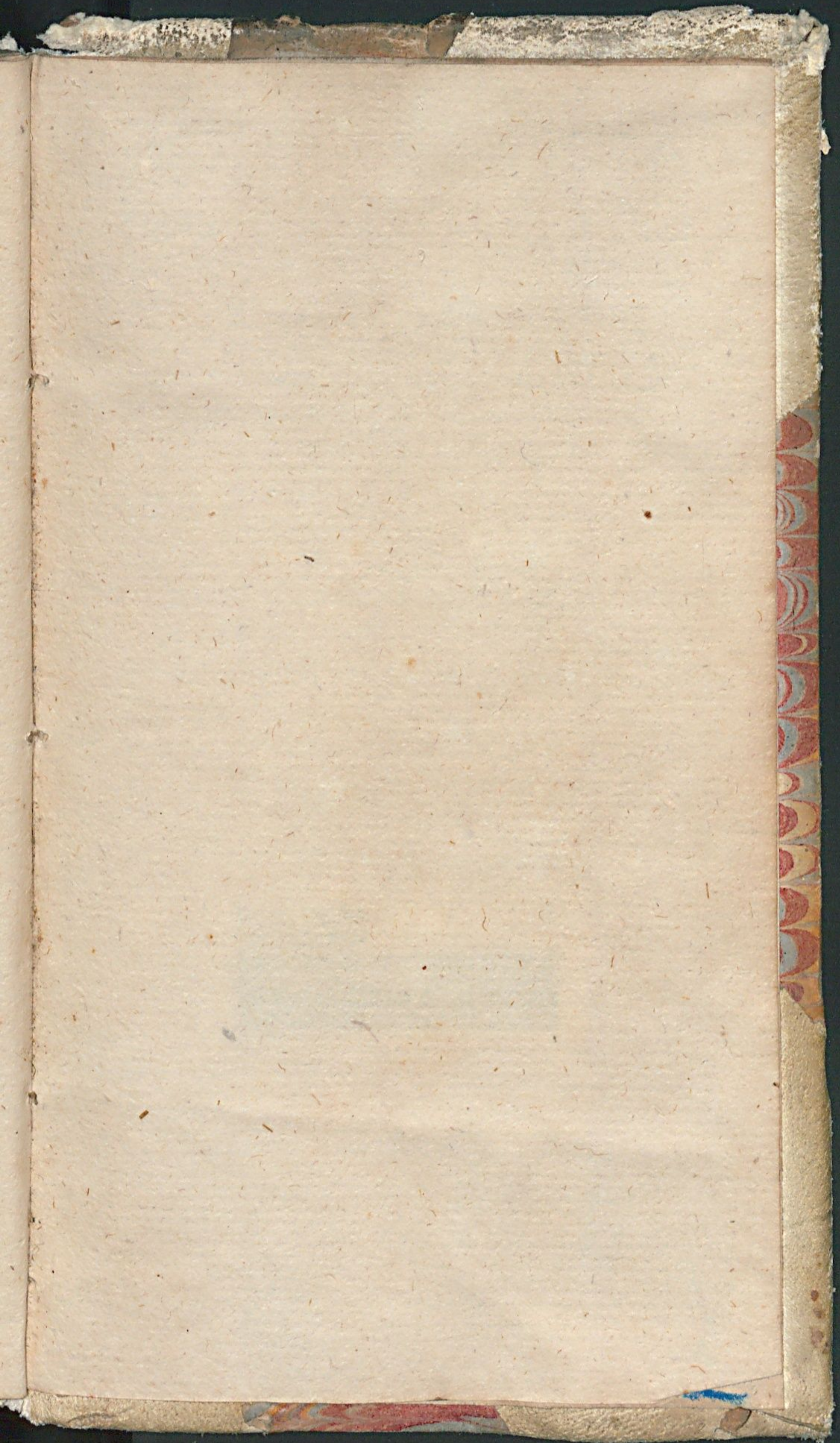

ULB Halle
005 903 53X

3

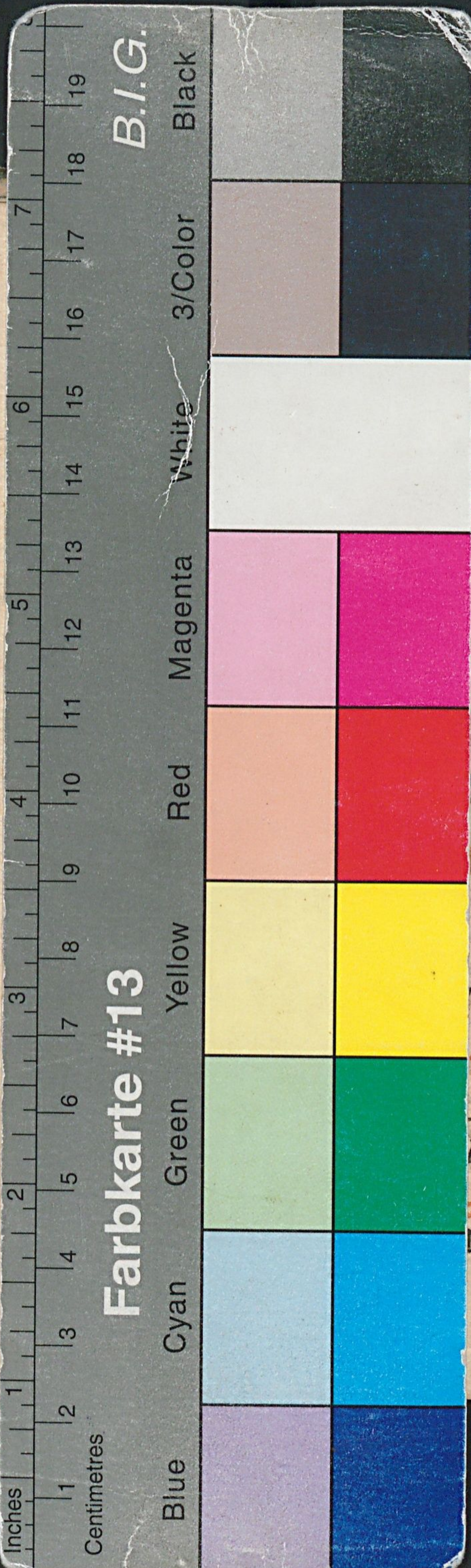
VD 77

Z

Farbkarte #13

B.I.G.

ΟΙΚΕΙΩΝ
ΛΟΓΩΝ
 ΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ
καὶ ῥωμαϊστὶ
ARIUM COLLO-
RUM LIBELLUS
Græcè & Latinè,
usus & recognitus.
utilis Dialogus de ra-
iorum rectè instituenda.
ITEM
ratione discendæ ac docendæ
Græcæ & Latinæ & Græcæ.
 ΑΥΤΟΡΕ
NE POSSELIO,
 (O)
STTEBERGÆ.
ALTHASARIS MEVII,
 Bibliopolæ.
LIPSIÆ,
 JOHANNIS Wittigau /
 M, DC, LIV.